

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЛІНГВІСТИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра англійської філології і перекладу імені професора І. В. Корунця

Кваліфікаційна робота магістра з перекладознавства

на тему: «Конструювання трансформаційної моделі перекладу

ділової комунікації перших осіб держав

(на матеріалі промов політиків Сполучених Штатів Америки і України

та їх офіційних перекладів)»

Студентки групи МПа 06-20
факультету перекладознавства
освітньо-професійної програми
Перекладознавство: професійно-
орієнтований переклад
(англійська мова і друга іноземна мова)
за спеціальністю 035 Філологія
Ляшик Валентини Іванівни

Допущена до захисту
« ____ » _____ 2021 року

Завідувач кафедри англійської філології
і перекладу імені професора І. В. Корунця

_____ проф. Ніконова В. Г.

(підпис)

(ПІБ)

Науковий керівник:
доктор філологічних наук,
доцент Капранов Я. В.

Національна шкала _____

Кількість балів: _____

Оцінка: ЄКТС _____

Київ – 2021

MINISTRY OF EDUCATION AND SCIENCE OF UKRAINE

KYIV NATIONAL LINGUISTIC UNIVERSITY

Korunets Department of English Philology and Translation

Master Degree Thesis in Translation Studies

under the title: “Construction of Translation Transformational Model

of the First Persons of the States Business Communications

(Case Study of Politicians Speeches of the United States of America and Ukraine

and their official translations)”

Group MPa 06-20
School of translation studies
Educational Programme Translation
Studies: Specialized Translation
(English and Second Foreign Language)
Majoring 035 Philology
Valentyna I. Lyashyk

Research Supervisor:
Associate Professor
Yan V. Kapranov
Doctor of Philology,
Associate Professor

Kyiv – 2021

ЗМІСТ

ВСТУП	1
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ВИВЧЕННЯ ДІЛОВОЇ КОМУНІКАЦІЇ У КОНТЕКСТІ ТРАНСФОРМАЦІЙНОЇ МОДЕЛІ ПЕРЕКЛАДУ У СУЧАСНОМУ МОВОЗНАВСТВІ ТА ПЕРЕКЛАДОЗНАВСТВІ	7
1.1 Ділова комунікація та її лінгвістичні характеристики	7
1.2 Ділова комунікація у перекладацькій парадигмі: витлумачення дескрипції «трансформаційна модель перекладу»	15
1.3 Ділова комунікація як основа політично-ділового дискурсу	20
Висновки до розділу 1.	25
РОЗДІЛ 2 СТРУКТУРНО-СЕМАНТИЧНІ Й КОМУНІКАТИВНО- ПРАГМАТИЧНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ ДІЛОВОЇ КОМУНІКАЦІЇ ПЕРШИХ ОСІБ СПОЛУЧЕНИХ ШТАТІВ АМЕРИКИ І УКРАЇНИ	27
2.1 Структурний потенціал ділової комунікації Б. Обама, Дж. Байдена і П. Порошенка	27
2.2 Семантичний потенціал ділової комунікації Б. Обама, Дж. Байдена і П. Порошенка	40
2.3 Комунікативно-прагматичний потенціал політичних промов Б. Обама, Дж. Байдена і П. Порошенка.	49
2.3.1 Стратегії і тактики у промовах Б. Обама і Дж. Байдена	49
2.3.2 Стратегії і тактики у промовах П. Порошенка	61
Висновки до розділу 2	69
РОЗДІЛ 3 ТРАНСФОРМАЦІЙНА МОДЕЛЬ ПЕРЕКЛАДУ ДІЛОВОЇ КОМУНІКАЦІЇ ПЕРШИХ ОСІБ ДЕРЖАВ СПОЛУЧЕНИХ ШТАТІВ АМЕРИКИ І УКРАЇНИ	72
3.1 Граматичні перекладацькі трансформації перекладу ділової комунікації перших осіб держав Сполучених Штатів Америки і України	72

3.1.1	Граматичні перекладацькі трансформації перекладу ділової комунікації Б. Обама і Дж. Байдена	72
3.1.2	Граматичні перекладацькі трансформації перекладу ділової комунікації П. Порошенка	79
3.2	Лексичні перекладацькі трансформації перекладу ділової комунікації перших осіб держав США та України	84
3.2.1	Лексичні перекладацькі трансформації перекладу ділової комунікації Б. Обама і Дж. Байдена	84
3.2.2	Лексичні перекладацькі трансформації перекладу ділової комунікації П. Порошенка	88
3.3	Комплексні перекладацькі трансформації та додаткові перекладацькі трансформації перекладу ділової комунікації перших осіб держав Сполучених Штатів Америки і України	91
3.3.1	Комплексні перекладацькі трансформації та додаткові перекладацькі трансформації перекладу ділової комунікації Б. Обама і Дж. Байдена	92
3.3.2	Комплексні перекладацькі трансформації та додаткові перекладацькі трансформації перекладу ділової комунікації П. Порошенка	102
3.4	Конструювання трансформаційної моделі перекладу ділової комунікації перших осіб держав Сполучених Штатів Америки і України як унаочнення її структури	106
	Висновки до розділу 3	111
	ВИСНОВКИ	114
	СПИСОК ТЕРМІНІВ ТА ВИЗНАЧЕНЬ	119
	СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	121
	СПИСОК ДОВІДКОВОЇ ЛІТЕРАТУРИ	130
	СПИСОК ДЖЕРЕЛ ІЛЮСТРАТИВНОГО МАТЕРІАЛУ	131
	ДОДАТКИ	133

Додаток А. Цитати із тексту виступу президента Б. Обама і президента П. Порошенка після зустрічі в Білому Домі: 22.09.2014 (з офіційним перекладом)	133
Додаток Б. Цитати із тексту виступу віце-президента США Дж. Байдена на зустрічі з українськими законодавцями: 23.04.2014 (з офіційним перекладом)	144
Додаток В. Цитати із тексту виступу Б. Обама про Крим, Україну (з офіційним перекладом)	148
Додаток Г. Відсоткове співвідношення застосування різних видів перекладацьких трансформацій при перекладі ділової комунікації перших осіб держав США та України.	156
SUMMARY	157

Київський національний лінгвістичний університет
Кафедра англійської філології і перекладу
імені професора І. В. Корунця

Затверджую:

Завідувач кафедри англійської філології
і перекладу імені професора І. В. Корунця

_____ (підпис)

д.ф.н., проф. Ніконова В. Г.

“10” вересня 2020 р.

ЗАВДАННЯ
на кваліфікаційну роботу магістра з перекладознавства

студентки II курсу МПа 06-20 групи факультету перекладознавства КНЛУ

Ляшик Валентини Іванівни

(ПІБ студента)

спеціальності 035 Філологія, спеціалізації 035.041 Германські мови і літератури (переклад включно), перша – англійська, освітньо-професійної програми Перекладознавство: професійно-орієнтований переклад (англійська мова і друга іноземна мова)

Тема роботи «Конструювання трансформаційної моделі перекладу ділової комунікації перших осіб держав (на матеріалі промов політиків Сполучених Штатів Америки і України та їх офіційних перекладів)»

Науковий керівник доктор філологічних наук, доцент Капранов Я. В.

Дата видачі завдання “10” вересня 2020 р.

Графік виконання кваліфікаційної роботи магістра з перекладознавства

№ п/п	Найменування частин і план кваліфікаційної роботи	Графік виконання	Підписи студента і керівника
1.	Аналіз наукових першоджерел і складання бібліографії	Жовтень 2020 р.	
2.	Написання теоретичної частини кваліфікаційної роботи (розділ 1)	Листопад 2020 р.	
3.	Добір мовного матеріалу тексту і складання Додатку (100 англійськомовних речень та їх переклад)	Грудень 2020 р.	
4.	Аналіз мовного матеріалу тексту, який досліджується, і написання аналітичної частини кваліфікаційної роботи (розділ 2)	Березень 2021 р.	
5.	Проведення перекладацького аналізу досліджуваного мовного явища і написання практичної частини кваліфікаційної роботи (розділ 3)	Травень 2021 р.	
6.	Написання вступу і висновків дослідження, подання завершеної кваліфікаційної роботи науковому керівнику для попереднього перегляду	Вересень 2021 р.	
7.	Попередній захист кваліфікаційної роботи і подання завершеної кваліфікаційної роботи на кафедру	05 жовтня 2021 р.	
8.	Оформлення документації (відгуки) і підготовка презентації до захисту кваліфікаційної роботи	Жовтень 2021 р.	
9.	Захист кваліфікаційної роботи магістра з перекладознавства	Грудень 2021 р.	

Науковий керівник _____ (підпис)

Студент _____ (підпис)

**ВІДГУК НАУКОВОГО КЕРІВНИКА
НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ МАГІСТРА З ПЕРЕКЛАДОЗНАВСТВА**

студентки II курсу групи Мпа 06-20 факультету перекладознавства спеціальності 035 Філологія, спеціалізації 035.041 Германські мови і літератури (переклад включно), перша – англійська, освітньо-професійної програми Перекладознавство: професійно-орієнтований переклад (англійська мова і друга іноземна мова)

Ляшик Валентини Іванівни

(ПІБ студента)

за темою «Конструювання трансформаційної моделі перекладу ділової комунікації перших осіб держав (на матеріалі промов політиків Сполучених Штатів Америки і України та їх офіційних перекладів)»

Відповідність кваліфікаційної роботи нормативним вимогам (необхідне позначити ✓ або +)		
1.	Наявність основних структурних компонентів	☐ усі компоненти присутні , ☐ один компонент відсутній ☐ декілька компонентів відсутні
2.	Відповідність оформлення, посилань і списку використаних джерел нормативним вимогам	☐ повна відповідність ☐ незначні помилки в оформленні ☐ оформлення неправильне
3.	Відповідність побудови вступу нормативним вимогам	☐ повна відповідність ☐ відповідність неповна ☐ не відповідає вимогам
4.	Відповідність огляду наукової літератури нормативним вимогам	☐ повна відповідність ☐ відповідність неповна ☐ не відповідає вимогам
5.	Відповідність аналітичної частини дослідження заявленій меті та завданням	☐ повна відповідність ☐ відповідність неповна ☐ не відповідає вимогам
6.	Відповідність практичної частини дослідження нормативним вимогам	☐ повна відповідність ☐ відповідність неповна ☐ не відповідає вимогам
7.	Відповідність висновків результатам теоретичної та практичної складових дослідження	☐ повна відповідність ☐ відповідність неповна ☐ не відповідає вимогам

Особиста думка керівника _____
 _____
 _____
 _____
 _____
 _____
 _____

Кваліфікаційна робота _____ може бути (не може бути)

(ПІБ студента)

рекомендована до захисту

_____
(підпис керівника)

(_____)
(ПІБ керівника)

” ” _____ 2021 року

РЕЦЕНЗІЯ НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ МАГІСТРА З ПЕРЕКЛАДОЗНАВСТВА

Студентки II курсу групи Мпа 06-20 факультету перекладознавства спеціальності 035 Філологія, спеціалізації 035.041 Германські мови і літератури (переклад включно), перша – англійська, освітньо-професійної програми Перекладознавство: професійно-орієнтований переклад (англійська мова і друга іноземна мова)

Ляшик Валентини Іванівни

(ПІБ студента)

за темою «Конструювання трансформаційної моделі перекладу ділової комунікації перших осіб держав (на матеріалі промов політиків Сполучених Штатів Америки і України та їх офіційних перекладів)»

№	Критерії	Оцінка в балах
1.	Наявність основних компонентів структури роботи — <i>загалом 10 балів</i> (усі компоненти присутні – 10 , один компонент відсутній – 5 , декілька компонентів відсутні – 0)	
2.	Відповідність оформлення роботи, посилань і списку використаних джерел нормативним вимогам до кваліфікаційної роботи — <i>загалом 10 балів</i> (повна відповідність – 10 , поодинокі огріхи у форматуванні – 8 , незначні помилки в оформленні – 6 , значні помилки в оформленні – 4 , оформлення переважно не відповідає вимогам – 0)	
3.	Відповідність побудови вступу нормативним вимогам — <i>загалом 10 балів</i> (повна відповідність – 10 , поодинокі огріхи стилістичного характеру – 8 , несуттєві помилки у формулюваннях – 6 , суттєві помилки у формулюваннях – 4 , не відповідає вимогам за структурою і змістом – 0)	
4.	Відповідність огляду наукової літератури нормативним вимогам — <i>загалом 10 балів</i> (повна відповідність – 10 , несуттєві помилки у формулюваннях – 8 , недостатня кількість проаналізованих іноземних джерел (мін. 30%) – 6 , відсутній критичний аналіз наукових праць – 4 , не відповідає вимогам за структурою і змістом – 0)	
5.	Відповідність аналітичної частини дослідження заявленій меті та завданням — <i>загалом 10 балів</i> (повна відповідність – 10 , несуттєві огріхи стилістичного характеру – 8 , несуттєві помилки при аналізі фактичного матеріалу – 6 , суттєві помилки при аналізі фактичного матеріалу – 4 , відсутність власного аналізу фактичного матеріалу (100 речень) – 0)	
6.	Відповідність практичної частини дослідження нормативним вимогам — <i>загалом 10 балів</i> (повна відповідність – 10 , несуттєві огріхи стилістичного характеру – 8 , несуттєві помилки при перекладі фактичного матеріалу – 6 , суттєві помилки при перекладі й аналізі фактичного матеріалу – 4 , відсутність перекладацького аналізу фактичного матеріалу (100 речень) – 0)	
7.	Відповідність висновків результатам теоретичної та практичної складових дослідження — <i>загалом 10 балів</i> (повна відповідність – 10 , несуттєві огріхи стилістичного характеру – 8 , неповне висвітлення результатів дослідження – 6 , часткове висвітлення результатів дослідження – 4 , не відповідає результатам дослідження – 0)	

Усього набрано балів: _____

(ПІБ рецензента)

”   ”

(підпис рецензента)

_____ 2021 р.

ВСТУП

Політична сфера здавна відіграє значну роль у житті суспільства. При цьому особливості перекладу ділової комунікації перших осіб держав привертають особливу увагу сучасних мовознавців, лінгвістів та перекладознавців. В наукових працях, присвячених перекладу політичних промов, все більшої актуальності набувають різноманітні аспекти її перекладу, прийоми та засоби перекладацьких трансформацій.

Як самостійний предмет дослідження ділова комунікація виступає у роботах таких учених, як А. М. Сосновської, Н. Є. Юрик, О. О. Гарматюк, І. І. Амінова, М. Й. Дмитренко, Н. Л. Колесникової, Дж. М. Лейхіффа, Дж. М. Пенроуза, А. Мірошніченка, В. О. Назаренка, Т. М. Орлової, А. П. Панфілової, Г. Г. Почепцова, С. Г. Тер-Мінасової та інших дослідників. Проблеми перекладу ділової комунікації і відтворення політичної лексики іншою мовою розглядалися в наукових працях Ю. А. Зацного, Р. П. Зорівчак, В. І. Карабана, Т. Р. Кияка, В. Н. Комісарова, В. М. Крупнова, О. В. Ребрія, Л. М. Черноватого та ін. Проте аспекти перекладу політичної лексики і ділової комунікації перших осіб держав лишаються малодослідженими, зокрема це стосується функціонування трансформаційної моделі перекладу як цілісної системи. В довідковій літературі з перекладознавства поки що відсутня унаочнена трансформаційна модель перекладу, зокрема трансформаційна модель перекладу ділової комунікації перших осіб держав, тому У цьому дослідженні мною висвітлене власне бачення щодо цього аспекту як інструменту професійної перекладацької діяльності.

Актуальність кваліфікаційної роботи магістра з перекладознавства визначається, з одного боку, комплексним вивченням лінгвістичних особливостей ділової комунікації перших осіб держав, а з іншого – необхідністю глибшого дослідження застосовуваних перекладацьких трансформацій при офіційних перекладах політиків, а також необхідністю

конструювання трансформаційної моделі перекладу ділової комунікації перших осіб держав.

Метою дослідження є виявлення специфіки перекладу політичної лексики в офіційних промовах перших осіб держав (на прикладі матеріалів промов політиків США та України та їх офіційних перекладів).

Поставлена мета передбачає вирішення таких **завдань**:

– з'ясувати та уточнити поняття «ділова комунікація», «комунікант», «комунікат», «міжкультурна комунікація», «діловий дискурс», «перекладацька трансформація», «трансформаційна модель перекладу»;

– проаналізувати структурно-семантичні й комунікативно-прагматичні характеристики ділової комунікації перших осіб Сполучених Штатів Америки і України;

– дослідити і визначити схеми застосовуваних перекладацьких трансформацій в офіційних перекладах промов перших осіб держав;

– сконструювати унаочнену трансформаційну модель перекладу та дослідити її функціонування;

– визначити відсоткове співвідношення застосування різних видів перекладацьких трансформацій при перекладі ділової комунікації перших осіб держав США та України.

Об'єктом дослідження постає політична лексика ділової комунікації перших осіб США та України (зокрема, промови президента Сполучених Штатів Америки Б. Обами, віце-президента США Дж. Байдена та президента України П. Порошенка з їх офіційними перекладами).

Предметом дослідження є виокремлення та аналіз особливостей і прийомів перекладу політичних промов в рамках застосування трансформаційної моделі перекладу як цілісної системи функціонування перекладацьких трансформацій.

Практичне значення одержаних результатів полягає в можливості їх застосування при вирішенні проблем перекладу в сфері політики та подальшому розвитку перекладознавства як науки. Матеріали, основні

положення та висновки можуть бути використані на заняттях з теорії і практики перекладу, в якості навчальних матеріалів для студентів-перекладачів, а також при розробці підручників та посібників з перекладознавства. Також матеріали роботи можуть застосовуватися перекладачами-практиками, адже в ній описано основні прийоми і засоби перекладацьких трансформацій, які можна залучити при здійсненні офіційних перекладів політичних промов перших осіб держав. Сконструйована унаочнена трансформаційна модель перекладу ділової комунікації перших осіб держав може успішно застосовуватися при здійсненні професійних перекладів у сфері політики і бути частиною починань на шляху до вирішення актуальних питань перекладознавства. А детально розглянуті додаткові перекладацькі трансформації (4-та група перекладацьких трансформацій), які сьогодні ще малодосліджені, можуть стати темою майбутніх наукових досліджень аспірантів та науковців.

Наукова новизна одержаних результатів полягає у тому, що в роботі *вперше*: сконструйовано унаочнену трансформаційну модель перекладу ділової комунікації перших осіб держав та *досліджено* її функціонування; детально *розглянуті* додаткові перекладацькі трансформації (4-та група перекладацьких трансформацій), які є маловивченими; *з'ясовано* збереження семантичного і структурного потенціалу ділових промов, їх політичних стратегій і тактик при відтворенні їх цільовою мовою; ґрунтовно *досліджено* схеми застосовуваних перекладацьких трансформацій в офіційних перекладах промов перших осіб держав; *встановлено* відсоткове співвідношення застосування різних видів перекладацьких трансформацій при перекладі ділової комунікації перших осіб держав США та України, поглиблено *проаналізовано* застосування всіх можливих перекладацьких трансформацій при перекладі політичних промов з наведенням конкретних прикладів та пояснень, а також *доведено*, що гармонійне та злагоджене застосування декількох видів перекладацьких трансформацій раціонально адекватно трансформує зміст політичних висловлень в цільову мову за рахунок їх об'єднання.

Матеріалом дослідження слугували: матеріали виступів президента Барака Обами і президента Порошенка після зустрічі в Білому Домі 22.09.2014 (з офіційним перекладом), матеріали виступу Б. Обами про Крим, Україну (з офіційним перекладом), матеріали виступу віце-президента США Дж. Байдена на зустрічі з українськими законодавцями 23.04.2014 (з офіційним перекладом). Загальний об'єм суцільної вибірки складає 100 монологічних єдностей.

У ході дослідження використовувалися наступні **методи**: *метод суцільної вибірки* для добору фактичного матеріалу; *методи структурного, семантичного та прагматичного аналізу* для з'ясування особливостей функціонування політичної лексики; *методи перекладацького аналізу* для визначення способів відтворення політичної лексики, а також *методи кількісного аналізу*. Також серед вузькопрофільних – *контекстуальний аналіз* вихідного тексту з метою визначення особливостей функціонування політичної лексики в ділових промовах, *комплексний компаративний перекладознавчий аналіз*, що синтезує *методи компонентного, зіставного та лінгвостилістичного аналізу* вихідного тексту та його перекладу цільовою мовою, а також *контент-аналіз* (для знаходження окремих лексем у вихідній мові та їх відповідників в цільовій мові). З-поміж загальнонаукових методів використано: *індуктивний та дедуктивний методи* (виокремлення загальних та часткових наукових положень для комплексного дослідження лексики вихідної мови та її відтворення цільовою мовою), *аналітичний метод* (для дослідження різних підходів до трактування понять «ділова комунікація», «комунікант», «комунікат», «міжкультурна комунікація», «діловий дискурс», «перекладацька трансформація», «трансформаційна модель перекладу»), а також *метод теоретичного моделювання*, що дозволяє конструювати трансформаційну модель перекладу ділової комунікації перших осіб держав та передбачити досягнення адекватності та еквівалентності перекладу при застосуванні певних видів перекладацьких трансформацій.

Структура й обсяг роботи. Дипломна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків до кожного розділу, загальних висновків, списку

використаних джерел (116 найменувань, із яких 39 – іноземними мовами), списку довідкової літератури (9 позиції), списку джерел ілюстративного матеріалу (6 найменувань), анотації англійською мовою, списку термінів та визначень, а також додатків. Повний обсяг роботи – 174 сторінки, основний зміст викладено на 118 сторінках.

У **вступі** обґрунтовано актуальність обраної теми, сформульовано мету та основні завдання, визначено методи дослідження, об'єкт, предмет, розкрито наукову новизну одержаних результатів, теоретичне та практичне значення дослідження, а також описано структуру роботи.

Перший розділ роботи «Теоретичні засади вивчення ділової комунікації у контексті трансформаційної моделі перекладу у сучасному мовознавстві та перекладознавстві» як теоретична частина дослідження присвячений теоретичним засадам ділової комунікації та трансформаційної моделі її перекладу, а саме – визначенню понять «ділова комунікація», «комунікант», «комунікат», «міжкультурна комунікація», «діловий дискурс», «перекладацька трансформація», «трансформаційна модель перекладу» та окресленню ролі перекладача та перекладознавства як науки в сфері ділової міжкультурної комунікації. Розглядаються питання національно-культурної специфіки дискурсних стратегій учасників міжкультурного ділового спілкування.

Другий розділ роботи «Структурно-семантичні й комунікативно-прагматичні характеристики ділової комунікації перших осіб Сполучених Штатів Америки і України» присвячено аналізу структурного і семантичного потенціалу ділової комунікації перших осіб держав Сполучених Штатів Америки і України, де окреслено стратегії і тактики промов політиків з представленням конкретних прикладів, а також охарактеризовано ділову мову перших осіб держав Сполучених Штатів Америки і України, що наповнена політичною ідейністю та прагматичністю, і при цьому художньо забарвлена.

Третій розділ «Трансформаційна модель перекладу ділової комунікації перших осіб держав Сполучених Штатів Америки і України» присвячено детальному аналізу перекладацьких трансформацій, що застосовуються

офіційними перекладачами при перекладі політичних промов перших осіб держав США та України (президента США Барака Обами, віце-президента США Джо Байдена та президента України Петра Порошенка) з практичними поясненнями з точки зору сучасного перекладознавства та теорії і практики перекладу; досліджено та визначено схеми застосованих перекладацьких трансформацій при перекладі політичних промов; визначено відсоткове співвідношення застосування різних видів перекладацьких трансформацій при перекладі ділової комунікації перших осіб держав США та України.

У **загальних висновках** викладено здобуті у дослідженні наукові та практичні результати роботи та окреслені перспективи подальших пошуків у обраному напрямку.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ВИВЧЕННЯ ДІЛОВОЇ КОМУНІКАЦІЇ У КОНТЕКСТІ ТРАНСФОРМАЦІЙНОЇ МОДЕЛІ ПЕРЕКЛАДУ У СУЧАСНОМУ МОВОЗНАВСТВІ ТА ПЕРЕКЛАДОЗНАВСТВІ

1.1 Ділова комунікація та її лінгвістичні характеристики

Сьогодні в епоху глобалізації рамки ділової комунікації все більше розширюються. Постійне удосконалення ділового спілкування стає невід'ємною складовою в різних сферах суспільного життя. Успіх підприємств, ділових перемовин, політичних промов сьогодення все більше залежить від уміння представити свої позиції таким чином, щоб зацікавити потенційного ділового партнера, створити сприятливе враження та добитися взаємовигідних цілей. Уміння успішного ведення ділової комунікації та здійснення ділових перемовин, складення і формулювання управлінських та політичних промов і виступів з правильно обґрунтованими власними діловими поглядами та грамотно підбраною лексикою рідної мови при застосуванні вербальних і невербальних навичок в наш час стало необхідністю професійної культури особистості (менеджера, керівника, політика, дипломата, педагога, лідера громадської організації тощо).

Ділова комунікація була предметом дослідження таких лінгвістичних дисциплін, як соціолінгвістика, комунікативна лінгвістика, лексикологія, синтаксис, стилістика ділового мовлення, психолінгвістика, когнітивна лінгвістика, лінгвокультурологія. Про ділову комунікацію написано багато наукових праць, дисертацій і книг, зокрема її досліджували такі відомі лінгвісти і мовознавці як А. М. Сосновська, Н. Є. Юрик, О. О. Гарматюк, І. І. Амінов, М. Й. Дмитренко, Н. Л. Колесникова, Дж. М. Лейхіфф, Дж. М. Пенроуз, А. Мірошніченко, В. О. Назаренко, Т. М. Орлова, А. П. Панфілова, Г. Г. Почепцов, С. Г. Тер-Мінасова, а також такі відомі спеціалісти в області теорії ділової комунікації, конфліктології, соціальної психології як

Г. М. Андреева, А. Я. Анцупов, О. Я. Гойхман, Н. В. Гришина, Р. Дилтс, А. П. Егідес, М. Є. Литвак, Д. Майєрс, А. Маслоу, П. Мицич, Р. І. Мокшанцев, Б. Д. Паригін, А. В. Петровський, А. Пиз, Г. Г. Почепцов, В.А. Співак, Л. Х'єлл, Ю. Хабермас, Р. Чалдіні, В. М. Шепель, А. І. Шипилов, Е. Фромм, К. Г. Юнг та ін.

Поняття «ділова комунікація» досить складне і багатогранне. Як зазначає А. М. Сосновська, «комунікація – це обмін значеннями, інформацією між індивідами через посередництво спільної системи символів (знаків)» [63]. Разом з тим, **ділова комунікація** – це процес взаємозв'язку і взаємодії, в ході якого відбувається обмін інформацією і досвідом. **Метою ділового спілкування** є досягнення певної постановленої мети і завдань. Цим ділова комунікація відрізняється від звичайної комунікації. Продуктивна співпраця, зближення цілей і різних позицій ділових партнерів, поліпшення їх партнерських відносин є основними завданнями ділової комунікації, при цьому мова відіграє особливу роль.

Комунікація вважається діловою, якщо вона здійснюється у сфері офіційних відносин і спрямована на вирішення управлінських, економічних чи політичних питань або проблем, результатом чого є досягнення відповідного результату на основі спільних інтересів та цілей комунікантів (ділових партнерів). Ділова комунікація в наш час є основою спілкування у сфері економічних, правових, дипломатичних, політичних, комерційних та адміністративних відносин.

Предметом спілкування у діловій комунікації є спільна діяльність (спільна справа), що підтримується двома чи більшою кількістю ділових партнерів, кожен з яких виступає як особистість у спілкуванні, що є значимою для інших. Ділова комунікація - це явище змінне, багатогранне, що має місце в середовищі живих людей. Специфіка ділового спілкування полягає в тому, що зіткнення, взаємодія економічних, політичних інтересів і соціальне регулювання здійснюється в правових рамках на основі партнерських відносин,

побудованих на засадах взаємної поваги і довіри. Ділове спілкування – це багатопланове і вкрай складне, системне, ситуативне і суб'єктивне явище.

Специфічною особливістю ділової комунікації є її **регламентованість**. Вона визначається національними культурними традиціями, лінгвістичними особливостями та суспільними нормами поведінки. В Інтернеті, зокрема, є таке пояснення особливостей **ділових комунікацій**: «Специфічною особливістю ділового спілкування є його регламентованість, тобто підпорядкованість встановленим правилам і обмеженням. Ці правила визначаються типом ділового спілкування, формою, ступенем офіційності, конкретними цілями і завданнями, які стоять перед людьми, що спілкуються, а також національно-культурними традиціями і суспільними нормами поведінки. Вони фіксуються, оформляються у вигляді протоколу (ділового, дипломатичного), існують у вигляді загальноприйнятих норм соціальної поведінки, у вигляді етикетних вимог, обмежень тимчасових рамок спілкування» [15].

Комунікація може класифікуватися «за різними характеристиками, критеріями, ознаками: 1) **усна – письмова** (залежно від форми мови); 2) **діалогічна – монологічна** (залежно від односпрямованості / двобічної мови між мовцем і слухачем); 3) **міжособистісна – публічна** (залежно від кількості учасників); 4) **безпосередня – опосередкована** (залежно від відсутності / наявності посередника); 5) **контактна – дистантна** (залежно від положення комунікантів у просторі)» [15].

Якщо брати до уваги саме ділову комунікацію, якій присвячене дане лінгвістичне дослідження, то розглянемо детальніше перших два пункти цієї класифікації.

Більш за все відрізняються **усна і письмова ділова комунікація**: обидві форми мови представляють системні різновиди літературної мови. Якщо ділова письмова мова зберігає офіційно-діловий стиль мовлення (точність формулювань, відсутність багатозначності слів, експресивних форм і мовних засобів, стандартизованість), то усна ділова мова – це поєднання різних стилів мовлення, здебільшого офіційно-ділового стилю і публіцистичного стилю. При

цьому в усній формі ділового мовлення забезпечити підвищені вимоги точності практично неможливо.

Усне мовлення значно відрізняється від письмового, причому відмінності ці стосуються всіх рівнів мовної системи: фонетичного, лексичного, граматичного, синтаксичного.

Усному мовленню властива відповідна мелодика, ритміка, інтонація, застосування певних пауз тощо, воно зорієнтоване на слухача, безпосереднє для сприйняття і може містити відповідні репліки. Інформація, що направляється для комуніканта (співрозмовника), виглядає як невимушене повідомлення, що виникло в момент спілкування. Відмінною рисою усної ділової мови є її **спонтанність**: комунікант готує тільки загальний план промови, виступу чи діалогу, а все інше – розширює, доповнює, уточнює в процесі говоріння. Під час усного ділового спілкування враховується реакція співрозмовника (причому часто це відбувається підсвідомо), а також його культурні особливості, міміка, жести, інтонація. Реакція співрозмовника може вплинути на хід ведення ділової комунікації, зокрема, перемовин чи розмови. При усному спілкуванні «перерозподіл інформації між вербальними і невербальними засобами відбувається постійно», – як зазначає М. В. Колтунова [24]. Спонтанність мовлення комуніканта знаходить своє відображення значною мірою в мовленнєвій поведінці його ділового партнера. Відомо, що діалогічне мовлення, на відміну від монологічного, неможливо спланувати заздалегідь. Обмін репліками відбувається досить швидко, і реакція вимагає нормованого темпу мовлення. Це й зумовлює спонтанність, непередбачуваність мовленнєвих конструкцій, що в свою чергу вимагає досить високого ступеня освіченості та автоматичного застосування мовленнєвих навиків та граматико-лексичних конструкцій.

Для усної ділової комунікації характерна підвищена увага доповідача чи мовця до свого ділового партнера. Існують різноманітні прийоми актуалізації словесної форми висловлювання, що сприяють усвідомленню і осмисленню того, що саме наголошується і яким чином. Саме завдяки говорінню можливе

свідоме підкреслення слова, фрази за допомогою інтонації, тембру і сили голосу. «Той, хто говорить, може використовувати такі прийоми, як повторення слова, частини висловлювання, порушення порядку слів, спотворення акустичного образу слова або інтонаційного малюнка мови. Все це може бути направлене на те, щоб в тій чи іншій мірі посилити фактор висловлювання і тим самим підняти емоційно-оцінюючий тонус форми мовної діяльності» [22].

Також існують мовні і лінгвістичні відмінності між **діалогічною та монологічною комунікацією**, а отже, і між діалогічним та монологічним діловим мовленням.

Порівняно з діалогічним монологічне мовлення більшою мірою організоване і є довільним різновидом мовлення. Мовець повинен чітко усвідомлювати повний зміст думки та вміти довільно будувати на цій основі власні висловлювання. Монологічне мовлення потребує певної підготовки (у вигляді письмового плану, конспекту чи усного продумування змісту), що передбачає відповідне словесне оформлення.

У діловому монологічному мовленні тільки один комунікант (співрозмовник) активно висловлює інформацію, трансліює зміст повідомлень, передає власне ставлення до відповідної проблеми. Інші комуніканти слухають, не видаючи зустрічних повідомлень. Жанрами монологічного мовлення є доповідь, промова, лекція, виступ (на засіданні, по телебаченню, перед публікою), вступне слово на зустрічах, звернення, пояснення нового матеріалу на лекції тощо.

Ділове монологічне мовлення однонаправлене, його основне завдання – впливати певним чином на слухача або аудиторію в цілому, передавати знання, реалізовувати переконання певних аспектів тощо. Тому, як правило, монологічне мовлення має розгорнутий характер, воно заздалегідь продумане, логічно впорядковане на основі зв'язного викладу думок.

Як пише Н. Л. Колесникова, «діалогічне мовлення тісно пов'язане із ситуацією, в якій ведеться розмова, і тому дуже часто його називають ситуативним. Водночас воно є контекстуальним, адже кожне висловлювання

двох або кількох комунікантів значною мірою зумовлене попереднім висловлюванням» [23].

Ділове діалогічне мовлення не завжди достатньо організоване граматично та стилістично. Здебільшого йому характерні прості мовні конструкції, зумовлені контекстом, ситуативністю, попередніми висловлюваннями. Важливою визначальною рисою діалогічного мовлення є його **ситуативність**. Ситуативним діалогічне мовлення є тому, що часто його зміст можна зрозуміти лише з урахуванням тієї ситуації, в якій воно здійснюється. Юхим Пассов, наприклад, пише, що «самих зовнішніх обставин ситуації може в момент мовлення не бути, проте вони обов'язково є у свідомості комунікантів. Що ж це за обставини? Це можуть бути якісь минулі події, відомі лише співрозмовникам, їхні переживання, життєвий досвід, спільні відомості тощо» [43].

Велику роль у діалогічному мовленні відіграють звичні, усталені сполучення слів, репліки, шаблони, ідіоматичні вирази, наприклад: *«слід наголосити»*, *«Ви У цьому праві»*, *«приймаючи до уваги вже сказане»*, *«Я має на увазі, що...»* тощо.

Жанрами діалогічного мовлення є перемовини, бесіда, діалог, розмова, дискусія, диспут, обговорення, семінар тощо.

Тематично спрямований діловий діалог називають **перемовинами** (переговорами). Перемовини організовуються спеціально для вирішення якогось питання чи проблеми.

Зазвичай в діловому діалогічному мовленні менше вимог до формально-логічного впорядкування окремих висловлювань, так як ділові партнери перебувають в однаковій ситуації, підтримуючи ділову комунікацію, сприймають ті самі факти і явища, мають можливість оцінювати й прогнозувати реакції іншого комуніканта і відповідним чином впливати на них. Діалогічне мовлення – це процес мовленнєвої взаємодії двох або більше комунікантів (тобто учасників спілкування). Тому в рамках живого спілкування кожен з комунікантів є як слухачем, так і мовцем. Таке мовлення носить

двосторонній характер, що є «ще одною особливістю діалогічного мовлення. Кожен учасник виступає як у ролі мовця, так і слухача, який повинен реагувати на висловлювання партнера.», – як зазначає І. В. Кодлюк [21].

Хоча, як пояснює Г. М. Швецова-Водка, «деякі автори передавача інформації називають комунікатором, а одержувача – комунікантом; інші обох називають комунікаторами чи комунікантами» [16]. Ще одне джерело в Інтернеті дає пояснення: «Масова комунікація є середовищем, в якому працюють різні фахівці слова. Одним із важливих компонентів системи масової комунікації є комунікатор. **Комунікатор-ініціатор** комунікативних зв'язків – особа, яка передає, або формує повідомлення. Необхідність аналізу комунікаторів як учасників процесу спілкування є беззаперечним. Власне, характер, зміст, спрямування комунікації залежить від постатей комунікаторів. З погляду форми комунікації комунікатори поділяються на комунікатив та комунікантів. **Комунікат** – особа, яка сприймає інформацію. **Комунікант** – особа, яка ініціює, передає інформацію» [28]. Дійсно, існує багато поглядів щодо визначення цих термінів. Але оскільки дане дослідження стосується саме усної ділової комунікації, прикладом якої може бути як монолог, так і діалог, то для монологу доцільно було б застосовувати терміни «**комунікант**» (**оратор, мовець**) та «**комунікат**» (**реципієнт, слухач**), а для діалогу – термін «комунікант» (мовець і слухач, які поперемінно змінюють свою роль в процесі обговорення і реагують на репліку ділового партнера). Тобто співрозмовники в тій чи іншій комунікативній ситуації при усному спілкуванні всі виступають комунікантами (і мовці, і слухачі).

Ділове діалогічне мовлення завжди вмотивоване, отже, це продуманий, організований і разом з тим ситуативний процес. Сприятливі умови для комунікації, правильно організована зустріч та доброзичливий психологічний клімат, дружні стосунки, зацікавленість знайти взаєморозуміння з метою досягнення спільних перспективних цілей у відповідній сфері діяльності завжди сприяють вмотивованості діалогічного мовлення.

Діалогічне мовлення передбачає безпосередній контакт учасників та зорове сприйняття іншого комуніканта. Трансформаційною особливістю ділового діалогічного мовлення є незавершеність висловлювань, яка доповнюється позамовними засобами спілкування (інтонацією, триманням пауз, мімікою, жестами, контактом очей, позами комунікантів).

Характерною особливістю ділового діалогічного мовлення є його **емоційна забарвленість**. Емоційна забарвленість, як правило, стосується передачі думок та вираження власного ставлення із застосуванням відповідних лексико-граматичних засобів, інтонаційного оформлення, реплік оцінки, розчарування, задоволення, подиву, бажання, сумніву, припущення тощо.

Як зазначає Н. Є. Юрик, «всі різновиди ділового спілкування мають свої особливості. В ході структурування спілкування доцільно виділити три взаємопов'язані сторони спілкування, а саме: комунікативну, інтерактивну і перцептивну. Комунікативна сторона спілкування полягає в обміні інформацією між індивідами, що спілкуються. Інтерактивна – проявляється в організації взаємодії між учасниками спілкування, тобто в обміні не тільки знаннями, ідеями, але й діями. Перцептивна – процес сприйняття партнерами по спілкуванню один одного і встановлення на цій основі взаєморозуміння між ними» [77]. Спеціаліст в сфері ділової комунікації Н. Є. Юрик також зазначає, що «тільки при умові врахування особливостей ділового спілкування зможуть реалізуватися основні цілі бізнес-комунікацій, а саме: забезпечення ефективного обміну інформацією між об'єктами управління; вдосконалення міжособистісних відносин в процесі обміну інформацією; створення інформаційних каналів для обміну інформацією між окремими співробітниками і групами, а також координації їх завдань і дій; регулювання і раціоналізація інформаційних потоків» [77]. Отже, знання і правильне застосування особливостей ділової комунікації надзвичайно важливе для досягнення відповідних цілей в різних сферах суспільного життя. Далі розглянемо детальніше саме лінгвістичні особливості комунікації, зокрема усної ділової комунікації.

Приходимо до висновку, що діловому стилю спілкування характерна стандартність, правильність, лаконічність, тривіальність та клішування. Усна ділова комунікація завжди відбувається в певних організованих умовах, частіше всього в офіційній обстановці. Мета ділової комунікації заздалегідь визначена, спілкування направлене на досягнення компромісу. При цьому відбувається певна мовленнєва взаємодія обох комунікантів, без якої практично неможливо досягти поставлених цілей. Ще одним важливим пунктом є побудова рольових відношень відповідно до позицій чи посад, які займають комуніканти в суспільному житті. Тому всі жанри офіційно-ділової комунікації (ділові перемовини, політичні промови, виступи, звернення тощо) мають унікальну особливу структуру та лінгвістичні особливості. При цьому їй притаманний як офіційно-діловий стиль, так і публіцистичний стиль з відповідними лексичними, граматичними, морфологічними і синтаксичними особливостями.

1.2 Ділова комунікація у перекладацькій парадигмі: витлумачення дескрипції «трансформаційна модель перекладу»

На сучасному етапі перекладацька діяльність становить невід'ємну складову ділової комунікації у сфері політики, економіки, медицини, психології та інших важливих сферах діяльності. Задля того, аби оволодіти майстерністю перекладу спеціалізованих вербальних і невербальних текстів, зокрема, текстів політичної тематики, перекладач повинен добре володіти структурою перекладацької діяльності, уміти досягати адекватності та еквівалентності у передачі точного змісту. Тому на сучасному етапі володіння перекладацькими трансформаціями є необхідністю професії перекладача. Існують різні визначення поняття «перекладацька трансформація», що запропоновані Л. С. Бархадуровим, Р. К. Міньяр-Белоручевим, Я. І. Рецкером, А.Д. Швейцером, В. Є. Щетинкіним, Л. К. Латишевим, В. Н. Комісаровим, В. Г. Гаком та іншими. Однак основоположним прийнято вважати визначення Л.С. Бархадурова, оскільки воно найбільш точно виражає суть поняття: «**Перекладацька**

трансформація – це міжмовні перетворення, перебудова елементів вихідного тексту, операції перевираження змісту або перефразування з метою досягнення еквіваленту перекладу» [4]. Ще досить доцільним є трактування цього терміну В. Н. Комісаровим, який пояснює **перекладацьку трансформацію** як «перетворення, за допомогою яких можна здійснити перехід від одиниць мови оригіналу до одиниць мови перекладу, коли словникова відповідність відсутня або не може бути використана згідно умов контексту», тобто за його словами це «технічні прийоми перекладу, які полягають в заміні регулярних відповідностей нерегулярними (контекстуальними) мовними вираженнями, які отримують в результаті застосування таких прийомів» [26].

Якщо розглядати переклад як текст в аспекті його відповідності тексту оригіналу, то тут можна виділити різні види перекладу: вільний переклад, буквальный переклад, адекватний та еквівалентний переклад тощо. В науковій літературі виділяється декілька моделей перекладу, наприклад: денотативна, семантична, трансформаційна, комунікативна, інформативна модель перекладу [60]. У цьому дослідженні розглядається **трансформаційна модель перекладу**, що є аналізом лексичних, граматичних, комплексних (лексико-граматичних) трансформацій, а також додаткових форм трансформацій, що застосовуються в діловій комунікації, зокрема, в сфері політики, а саме – в політичних промовах. Основою трансформаційної моделі перекладу є поняття **еквіваленту** в цільовому перекладі, під яким, вслід за Я. І. Рецкером ми будемо розуміти «постійну рівнозначну відповідність, яка, як правило, не залежить від контексту» [60]. Повна еквівалентність – це спірне питання в сучасному перекладознавстві, адже лексична одиниця мови може мати різні асоціації в інших культурах, а також підпорядковуватися різним правилам сполучення слів, що відмінні від мови, з якої здійснюється переклад. І саме застосування перекладацьких трансформацій повинне бути мотивованою необхідністю досягнення змістової близькості оригіналу і перекладу, тобто досягнення еквівалентного перекладу.

Сучасна лінгвістика та перекладознавство глибоко досліджують процес перекладу усної ділової комунікації, зокрема, промов офіційно-ділового та публіцистичного стилів в суспільній і політичній діяльності, тобто застосування мовних засобів в якості засобів передачі змісту мовлення.

«Розглядаючи структуру офіційно-ділового стилю, можна виділити два підстили: офіційно-документальний (мова дипломатії та мова законів) та побутово-діловий стиль (службове листування, ділова документація)» [37].

Переклад як вид практичної діяльності спирається на лінгвістичну основу. Це означає, що перекладач повинен усвідомлювати особливості різних мов у порівняльному плані. Згідно прагматичного аспекту перекладу ділової комунікації виникає вимога прагматичної адаптації перекладу з метою забезпечення рівності комунікативного ефекту в оригіналі та перекладі. Тому при перекладі ділових промов «зміст передається іноземному читачу з урахуванням прагматичних відносин; при цьому відбувається прагматична адаптація – внесення певних поправок на соціально-культурні, лексикологічні та інші відмінності між отримувачами оригінального та перекладного тексту» [52].

Термін **«прагматичне значення»** використовується в сучасному мовознавстві неоднозначно. Як зазначає В. Н. Комісаров, «... з філософських концепцій сучасної семіотики мовознавство запозичило передусім ідею про три типи відносин, які властиві будь-якому знаку, в тому числі і знакам природніх мов: семантичних, які відображають зв'язок знаку з предметом, який він позначає; синтаксичних, які пов'язують даний знак з іншими знаками цієї ж системи; та прагматичних, які визначають зв'язок між знаком та особами, що використовують їх в процесі мовлення» [25: 101]. Під час перекладу ділових промов прагматичні поправки здатні набувати різних форм, найчастіше виявляються у перекладі реалій, okazіоналізмів та фразеологічних одиниць. При цьому «під прагматикою тексту мають на увазі комунікативний ефект – вплив тексту і реакція на текст таким чином, щоб текст мав на реципієнта такий же вплив як і промова в оригіналі. У перекладацькій літературі вплив цього

фактора розглядається з необхідністю врахування **розбіжностей (відмінностей) культур різних мовців»** [52]. Під терміном «культура» У цьому випадку розуміють сукупність етнографічних, історичних та географічних особливостей. Вплив цього фактору вважається часто головним у перекладацькій практиці: “In effect one doesn't translate Languages one translates Cultures” [25]. Як доказ можна навести головні фактори семантичної невідповідності однакових висловлювань для представників різних культур і цивілізацій. «Сукупність етнолінгвістичних та соціолінгвістичних фактів грає важливу роль при перекладі: розбіжності в цій царині роблять нееквівалентними одиниці оригінального та перекладного текстів, інші компоненти яких досить близькі. Під еквівалентністю розуміють ступінь відповідності оригінального та перекладного мовлення, які в ідеалі мають бути тотожними, але на практиці еквівалентність ніколи не буває повною» [52]. З точки зору прагматичного аспекту перекладу ділова комунікація має свою специфіку, адже культура кожної мови світу унікальна. Доцільно розуміти культуру цільової мови як «відповідність її мовних засобів змісту і стилю відтворюваного оригіналу» [29: 92].

В плані змісту мовних висловлювань лінгвіст Д. Швейцер розрізняє денотативне, сигніфікативне, синтаксичне, конотативне та прагматичне значення. При цьому, хоча мова йде про зміст висловлювання, різниця між різними типами значень виявляється у співставленні різних типів слів» [74]. Так, наприклад, конотативне значення ілюструється протиставленням висловлювань:

Orange Revolution was a powerful event in Ukraine.

Orange Revolution was gorgeous in Ukraine.

Orange Revolution played a significant role in Ukraine.

Тут конотативне значення виявляється в прагматичних значеннях, в якості яких приводяться особливості сприйняття назв, добре відомих лише У цьому мовному середовищі.

Прагматичний аспект перекладу знаходить своє відображення в різних **видах прагматичної адаптації**:

Перший з них передбачає введення додаткової інформації, коментарів до перекладу, адже не вся прагматична специфіка повідомлення може бути зрозумілою носіям цільової мови, так як у них не завжди наявні відповідні фонові знання, котрі мають носії мови оригіналу (наприклад, пояснення, коментар певних реалій, попередні знання про явище, введення додаткових мовних одиниць, заміна певних понять більш загальними тощо).

Другий вид передбачає досягнення необхідного правильного емоційного впливу на реципієнта перекладеного мовлення. При цьому можлива заміна певних понять оригіналу на інші поняття, які б відповідали культурній специфіці носіїв цільової мови та викликали б потрібні асоціації під час слухання. Адже кожна нація має свої традиції, звичаї та менталітет. У цьому відношенні певні елементи у діловому мовленні можуть апелювати до цих традицій, викликаючи відповідні думки в слухачів. А так як у носіїв різних мов різні елементи культури викликають своєрідні асоціації, тому другий вид прагматичної адаптації забезпечує використання тих понять в тексті перекладу, які справляють відповідний вплив на цільового слухача. У цьому випадку мова йде не так про передачу змісту, як про передачу того впливу, котрий чинить оригінальне мовлення на носіїв мови перекладу та оригіналу.

Третій вид прагматичної адаптації передбачає донесення суті усього повідомлення, враховуючи при цьому конкретну ситуацію та конкретну цільову аудиторію чи конкретного реципієнта. При перекладі можуть використовуватися зовсім відмінні мовні засоби від тих, що використані в оригіналі (наприклад, зовсім інший епітет до іменника), адже передається те, що має на увазі конкретний адресант, а не дослівно сказане ним повідомлення.

Четвертий вид прагматичної адаптації, як пояснює Н. Лепухова, «передбачає донесення мети повідомлення, проте ця мета повідомлення не надто пов'язана з лінгвістичними особливостями повідомлення. Наприклад, такою метою може бути відтворення лише формальної специфіки мовлення

(філологічний переклад), навіть маніпуляція думками слухача, нав'язування відповідних думок або передача лише конкретної інформації, своєрідний витяг з мовлення, спрощений варіант перекладу» [60].

При цьому слід зазначити, що існують поняття інтракультурної та інтеркультурної адаптації. **Інтракультурна адаптація** передбачає адаптацію перекладеної інформації до особливостей носіїв однієї і тієї ж культури (наприклад, адаптація політичних промов для певної категорії слухачів). **Інтеркультурна адаптація** передбачає пристосування ділового мовлення до культурних особливостей носіїв іншої мови (цільової мови), тобто зумовлюється перекладацьким аспектом (наприклад, адаптація політичних промов для іноземного слухача). При оцінці якості перекладу увага звертається не лише на формальні моменти, але й на інтенцію мовця, яка полягає в створенні певного впливу на реципієнта, тобто суть полягає у важливій прагматичній еквівалентності, яка враховує як сторону мовця, так і особливості слухача як реципієнта.

1.3 Ділова комунікація як основа політично-ділового дискурсу

Для ведення успішної міжкультурної ділової комунікації необхідні знання і застосування певних мовних стратегій та тактик в контексті культурних, соціальних і психологічних факторів. «Знання структури переговорного процесу і вміння розробити стратегію перемовин є не тільки психологічним аспектом, а і прагмалінгвістичним, тобто викладення суджень і висловлювань певним чином, що дозволяє не тільки розуміти тактичні прийоми протилежної сторони, але і визначити з якою метою на співрозмовника здійснюється вплив та яким чином ефективно реагувати на нього» [51].

«У сучасному економічному та політичному середовищі офіційно-діловий стиль мовлення задовольняє потребу суспільства в документальному оформленні різних актів державного, суспільного, політичного, економічного життя, ділових стосунків між державою і організаціями, а також між членами

суспільства в офіційній сфері їх спілкування. Функціонуючи в мові як жанр офіційно-ділового стилю, переговорний дискурс має особливу значимість для сучасної ділової людини» [39]. Разом з тим слід відмітити, що «дискурс – це багатозначний термін ряду гуманітарних наук, предмет яких прямо або опосередковано передбачає вивчення функціонування мови – лінгвістики, літературознавства, семіотики, соціології, філософії, етнології та антропології» [20]. Лінгвістичне застосування терміну «**діловий дискурс**» вперше зустрічається в працях американського лінгвіста З. Харріса в 1952 році. О. В. Платонов та С. І. Виноградов розуміють під дискурсом «комунікативну подію, яка полягає у взаємодії учасників комунікації за допомогою вербальних текстів та/або інших знакових комплексів у відповідній ситуації і певних соціокультурних умовах спілкування» [34]. Діловий дискурс має декілька різновидів, так як може відбуватися як в усній, так і письмовій формі. Багато дослідників підкреслюють особливу складність дискурсу усної ділової комунікації, зокрема, в політичному і дипломатичному спілкуванні. Для даного дискурсу характерна специфічна лексика та термінологія. Офіційно-ділова мова передбачає жорстку стандартизацію мовних засобів, що застосовуються. Всі синтаксичні конструкції відповідають основним вимогам, що пред'являються до офіційно-ділового мовлення: стислості, ясності, точності, літературності, визначеності за будь-яких обставин.

Перемовини з кожним роком все більше проникають в комунікативну діяльність соціуму і здійснюють певний вплив на його дискурсивний простір. М. А. Баландіна в своєму дослідженні визначила зміст поняття дискурсу ділових перемовин і виявила його конститутивні характеристики наступним чином:

Із словникових визначень англійської лексеми “*to negotiate*” дослідниці вдалося виявити ті змістові компоненти, які становлять суть концепту «*вести перемовини*». «При цьому очевидними семантичними домінантами в лексемі “*to negotiate*” виявились наступні семантичні ознаки: 1) обговорювати, вести перемовини, дискутувати, переконувати (*to confer, to talk over*); 2) домовлятися

про угоду, торгуватися (*to transact, to bargain*); 3) бути посередником, арбітром, суддею (*to mediate, to umpire, to referee, to arbitrate*); 4) налагоджувати, врегульовувати, приводити до рішення, досягати угоди (*to arrange, to settle, to achieve a transaction, an agreement*)» [14].

Семантична модель дискурсу офіційно-ділових перемовин представлена М. А. Баландіною наступною схемою:

«На основі аналізу представлених словникових дефініцій фрейм концепту “*to negotiate*” складається із наступних компонентів:

People → *matter, affair* → *discussion, talk* → *exchange of views* → *agreement, concord, harmony of opinion, action*.

Агенти → питання, справи → процес обговорення питань, справ → обмін думками → угода, згода, гармонія поглядів і дій» [3].

Таким чином, як стверджує Н. А. Баландіна, весь виявлений семантичний набір дозволяє нам розглядати дискурс перемовин як процес, в якому дві чи більше сторін обговорюють ділові питання і намагаються досягти згоди та укладення угоди, використовуючи обговорення, дискусії, обмін думками і поглядами.

Як переконливо доводить в своїх дослідженнях М. А. Баландіна, лінгвістичні особливості дискурсу ділових перемовин характеризуються наявністю схожих тенденцій в застосуванні лексичних засобів (спеціальних термінів, загальноприйнятих термінів, абстрактних іменників, оцінювальних прикметників, клішованих фраз і мовленнєвих штампів), які властиві всім етапам переговорного процесу. А «характерні ознаки мовлення між діловими партнерами переговорного процесу зводяться до наступних: 1) наявності

термінологічної лексики, книжної лексики і лексики, яка характеризується позитивною конотацією; 2) переваги стереотипів, клішованих фраз, мовленнєвих штампів, які забезпечують однозначну передачу інформації; 3) застосування питальних речень, різних засобів вираження модальності, оцінки тощо, які вказують на готовність брати на себе зобов'язання, вирішувати проблеми тощо» [3].

Оцінити пропозицію ділового партнера в ході ведення перемовин можна також за допомогою сталих (клішованих) фраз. Для вираження позитивного відношення до партнера ділових перемовин застосовуються часто слова з позитивною оціночною конотацією: *to achieve, to benefit, to establish, to guarantee, to promote, the attraction of this, broad agreement, clear understanding, common interest, creative, dynamic, long-term, the major benefit, on the positive side*. Негативне відношення може бути виражене за допомогою наступних фраз: *I think the main weakness... (Я вважаю, що основний недолік...); I'd say... the least favorable option for us... (Я вважаю, що... є для нас найменш привабливим варіантом); I have some doubts about that opinion (Я сумніваюсь щодо цього); I would rank... as... unattractive option (Я розцінюю... як варіант, що не підходить).*

Ділові партнери переговорного процесу повинні також висувати нові пропозиції і намагатися знаходити вихід із найскладніших ситуацій. Все це зумовлює застосування в діловому мовленні таких клішованих фраз, як *We are now ready to outline our position with regard to our initial proposals; We're very interested to hear what you have to say...; That would be acceptable*.

Мовознавець Кузьменкова Ю.Б. стверджує, що «ще одною особливістю побудови речень в ході ділового переговорного дискурсу є часте застосування I-го типу умовних речень, що свідчить про готовність однієї із сторін піти на поступки, в порівнянні із застосуванням II-го типу умовних речень» [32].

Ще одним важливим аспектом ділового дискурсу є те, що кожна сфера ділового спілкування має свої специфічні вимоги до лексичного, граматичного, стилістичного, композиційного оформлення висловлювань ділових партнерів,

відображає специфіку концептуалізації комунікантами реалій певної сфери ділової взаємодії.

Особливої уваги заслуговують стереотипні словосполучення та висловлення, що вказують на етап підведення підсумків: *Perhaps, I could just summarize our conclusions so far. You've agreed to...; That's correct, yes; As we agreed, we'll take care of...; We're also pleased to note that you've reached a separate agreement with...; Yes, we're very satisfied with the result of those negotiations; That's a good point; Yes, that seems like a good idea; So, we'll discuss the question of...; Yes, that seems to be all; Well, in that case...; We'll discuss... at our next meeting...; Have I covered everything? Is there anything else you'd like to add?*

При цьому знання національної специфіки лінгвокультур, які контактують в перекладацькому процесі, відносяться до числа найважливіших кваліфікаційних характеристик мовної особистості перекладача. Успішність кожної ситуації міжкультурного ділового спілкування багато в чому залежить від умінь перекладача коректно інтерпретувати культурно-марковану інформацію, яка передається в процесі перекладу, гармонізувати у випадку необхідності сам процес спілкування, застосовуючи усталені правила з теорії і практики перекладу та перекладознавства, обходячи «підводні камені» національно-культурних невідповідностей у вербальному і невербальному спілкуванні комунікантів. Виступаючи в ролі транслятора інформації під час ділової комунікації, перекладач несе значну долю відповідальності за те, щоб в процесі перекладу національно-культурна специфіка дискурсних стратегій учасників міжкультурного ділового спілкування не стала перепорою на шляху до досягнення взаєморозуміння і довіри в конкретній ситуації ділового спілкування.

Висновки до розділу 1

В цьому розділі подані визначення поняття «ділова комунікація», охарактеризовано види та особливості ділової комунікації, також подані визначення понять «комунікант», «комунікат», «міжкультурна комунікація». Теоретично розглянуто жанри офіційно-ділової комунікації (ділові перемовини, політичні промови, виступи, звернення, доповіді, диспути тощо), які мають унікальну особливу структуру та лінгвістичні особливості. Їм притаманний як офіційно-діловий стиль, так і публіцистичний стиль з відповідними лексичними, граматичними, морфологічними і синтаксичними особливостями. Можна підсумувати, що діловому стилю спілкування характерна стандартність, правильність, лаконічність, тривіальність та клішування. Ще одним важливим пунктом є побудова рольових відношень відповідно до позицій чи посад, які займають комуніканти в суспільному житті.

Також в цьому розділі подається витлумачення дескрипції «трансформаційна модель перекладу» та поняття «перекладацька трансформація». Увага акцентується на прагматичному аспекті перекладу, який знаходить своє відображення в чотирьох видах прагматичної адаптації, що детально описані. Також охарактеризовано поняття «інтракультурна адаптація» та «інтеркультурна адаптація». При цьому проаналізовано якості та необхідні вимоги щодо знань перекладача, який повинен забезпечувати **адекватність та еквівалентність перекладу**, володіти необхідними вміннями і навичками, а також окреслено основні вимоги для досягнення еквівалентності перекладу.

В кінці даного розділу подається визначення поняття «діловий дискурс» та розглянуто особливості міжкультурної ділової комунікації. **Офіційно-ділова мова** відповідає завжди відповідає **основним вимогам: стислості, ясності, точності, літературності, визначеності за будь-яких обставин.**

На основі розглянутих теоретичних засад можна зробити висновок, що успішність кожної ситуації міжкультурного ділового спілкування багато в чому залежить від умінь перекладача коректно інтерпретувати культурно-марковану

інформацію, яка передається в процесі перекладу, гармонізувати у випадку необхідності сам процес спілкування, застосовуючи усталені правила з теорії і практики перекладу та перекладознавства, обходячи «підводні камені» національно-культурних невідповідностей у вербальному і невербальному спілкуванні комунікантів. Виступаючи в ролі транслятора інформації під час ділової комунікації, перекладач несе значну долю відповідальності за **відтворення національно-культурної специфіки дискурсних стратегій** учасників міжкультурного ділового спілкування.

РОЗДІЛ 2

СТРУКТУРНО-СЕМАНТИЧНІ Й КОМУНІКАТИВНО-ПРАГМАТИЧНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ ДІЛОВОЇ КОМУНІКАЦІЇ ПЕРШИХ ОСІБ СПОЛУЧЕНИХ ШТАТІВ АМЕРИКИ І УКРАЇНИ

2.1 Структурний потенціал ділової комунікації Б. Обама, Дж. Байдена і П. Порошенка

Більш детальніше структурний потенціал ділової комунікації перших осіб держав доцільно розглянути на відібраних прикладах із виступів віце-президента США Дж. Байдена та президента США Б. Обама, а також президента України Петра Порошенка.

Арсенал прийомів успішної мовленнєвої діяльності у сфері політики вищезазначених перших осіб держав має складну структуру і спирається як на відмінні лінгвістичні знання і високу культуру співрозмовників, так і на їх доцільне вираження емоцій, що знаходять своє відображення в окремих реченнях, при цьому відображається в тексті відповідними розділовими знаками чи стилістичними засобами. Перш за все, ефективність аргументації мовної діяльності залежить від гнучкого вибору аргументів, доцільності використання термінів, зворотів та певних конструкцій, ритму мовлення, емоційно-вольових станів комунікантів. Завдання мовленнєвого жанру переконання полягає у знаходженні інтеграційного рішення, де один із політиків поступається своїми аргументами та переходить на бік комуніката (реципієнта), підтримуючи його та народ його країни. Так, наприклад, свою підтримку президенту України та українському народу виражає Барак Обама в часи прояву російської агресії в Криму та в районах східної України:

(6) *Unfortunately, what we've also seen is Russian aggression – first in Crimea, and most recently in portions of eastern Ukraine – that have not only violated the sovereignty and territorial integrity of the country, but have also been*

designed to undermine these critical reform efforts that have been taking place in Ukraine (POPP, URL).

Заради підтримки українського народу Б. Обама застосовує всі можливі засоби мовлення, зокрема, вставне слово “*unfortunately*” для вираження свого ставлення до подій, що відбуваються. При цьому вставне слово “*unfortunately*” та клішова фраза “*we’ve also seen*” є додатковим обґрунтуванням, що свідчить про несхвалення ним російської агресії як події, що відбувається, і цим він виражає співчуття українському народу, а для конкретизації фактів, щоб виправдати та підтримати український народ, він застосовує описові конструкції “*first in Crimea, and most recently in portions of eastern Ukraine*”, “*that have not only violated the sovereignty and territorial integrity of the country*”, “*that have also been designed to undermine these critical reform efforts that have been taking place in Ukraine*”.

Розглядаючи структурні особливості політичних промов президента США, слід зазначити, що головним чинником їх ефективної структури і сприйняття є чіткий порядок слів у реченні та вірно підібраний тип організації тексту. Так, наприклад, Барак Обама у своєму виступі про Крим стверджує:

(59) *And indeed, the United States will stand with the international community in affirming that there will be costs for any military intervention in Ukraine* (OACU, URL).

Так, зокрема, вставне слово “*and indeed*” на початку речення передає чіткість формування змісту і підсилює вираження емоцій мовця, завдяки чому забезпечується тактика рішучості в його мовленні та відчуття підтримки українського народу.

Доцільне застосування відповідних паралінгвістичних засобів доповнює потенціал такого інструментарію як парамова (невербальне звучання повідомлень), завдяки чому досягається істотний вплив на повагу та прихильність публіки в ході всієї промови. Ці навички передбачають вправне вміння оратора до контролю своєї міміки, жестів, витримки пауз та тональності голосу, що дозволяє мовцю контролювати ситуацію серед аудиторії,

привертаючи її безпосередню увагу та зосереджуючи її на темі, що обрана політиком для цієї промови.

Стилістичний аналіз текстів промов підтверджує широке вживання стилістичних фігур та прийомів, що грають важливу роль в політичному дискурсі, допомагаючи симпліфікувати промову та адаптувати її до сприйняття широкими суспільними масами. Широке застосування стилістичних фігур та тропів у висловленнях Б. Обама, Дж. Байдена та П. Порошенка забезпечує краще сприйняття інформації слухачем в контексті розуміння непростих політичних матерій та перипетій, що відбуваються у політиці, наприклад:

(8) We have applied some of the toughest coordinated sanctions that we've ever seen between the transatlantic community, which are having a significant impact on the Russian economy (POPP, URL).

У цьому прикладі синтаксичні мовні звороти та незвичність слововживання посилюють емоційність висловлення. Разом з тим релевантні художньо-стилістичні фігури можуть надати більшої оздобы політичному тексту, його концепції, вишуканості та зрозумілості для аудиторії. Так, застосування епіфори (однакових повторів) в висловленнях П. Порошенка надає його мові надзвичайної виразності, що забезпечується структурним потенціалом побудови речення:

(48-49) Ви виступаєте як друг України, а друзі пізнаються, як відомо, в біді. Ви – наш справжній друг (ПОПП, URL).

Окрім того, аналіз підібраних прикладів із виступів президента США Б. Обама, віце-президента Дж. Байдена та П. Порошенка показує, що лінгвістичними особливостями як англо-американського, так і українського політичного дискурсу є застосування різних фонетичних, морфологічних та синтактико-стилістичних засобів. Розглянемо деякі докладніше.

Як для англо-американського, так і для українського політичного дискурсу характерним є застосування таких синтаксичних конструкцій як парцеляції, риторичних запитань, повторів, а також інверсії. Серед провідних

прийомів виразності – антитеза, метафора, епіфора, анафора, гіпербола, синтаксичний паралелізм, градація.

«Повтор як стилістична фігура, що передбачає повторення тих самих слів або фраз декілька разів для того, щоб зробити думку чіткішою і такою, що більше запам'ятовується. Як риторичний засіб вона може виражатися словом або цілим реченням, яке повторюється для підсилення її значимості у цілому тексті» [70]. Повтори є найбільш характерними засобами створення напруженості та експресивності, що забезпечують утримання та зосередження уваги аудиторії. Розглянемо приклад із виступу Барака Обама:

(65) *We will continue to coordinate closely with our European allies. We will continue to communicate directly with the Russian government. And we will continue to keep all of you in the press corps and the American people informed as events develop* (OACU, URL).

Головною функцією повтору є виділення певної складової частини вислову. Мовна одиниця, яка зазначає повтор, несе додаткову стилістичну інформацію, У цьому випадку словосполучення “*We will continue*”, яке повторюється тричі, стверджує рішучість і дієвість підтримки, а також зосереджує увагу слухачів. Або ж повтор виразу “*I’m honored*” в наступному реченні передає почуття впевненості, захоплення і радості:

(66) *I’m honored, and I mean this sincerely, I’m honored to be with you all, all members of the Rada representing the whole of Ukraine* (JBUL, URL).

Відомо, що повтори можуть передавати різноманітні людські почуття: впевненість, сумнів, захоплення, стурбованість, вдячність, страх, роздратування тощо.

І ще один дуже яскравий приклад з виступу Джо Байдена:

(84) *You are a strong, strong, strong people. And I’m not being solicitous. I mean it is real* (JBUL, URL).

Саме слово-повтор “*strong*” передає його впевненість слухачам, підсилює його висловлення і думку, у відповідь на що він здобуває прихильність аудиторії. У цьому реченні також помітна градація.

Ще однією стилістичною фігурою, яку часто використовують американські політики є антитеза. Це стилістична фігура, яка передбачає протиставлення контрастних явищ, образів і понять. В основі антитези часто лежать антоніми. Наприклад, в мові Б. Обама зустрічаємо наступне:

(13) And we are going to continue to seek to mobilize the international community to say to Russia that Ukraine desires to have a good relationship with all of its neighbors, both east and west, ... (POPP, URL).

У цьому прикладі, взятому із промови Б. Обама, виділяються частини України – схід та захід (*east and west*). Політик намагається позначити два кінці України, які, на його думку, Україна повинна об'єднати, адже вона прагне до добрих відносин з усіма своїми сусідами як на сході, так і на заході.

(9) And we have consistently said that not only do we support Ukraine's sovereignty and independence in words, but we've also been supporting it in deeds (POPP, URL).

Антитеза виражена у вигляді антонімів «на словах – на ділі» (*in words – in deeds*).

Разом з тим приклад антитези та синтаксичного паралелізму спостерігаємо і в мові Петра Порошенка:

(41) Найважливіше для мене як президента України, для українського народу, для президента США, для американського народу, – це мир (ПОПП, URL).

Уживання гіпербол у промовах перших осіб держав надає їх виступам сильної інтенсифікації. «Гіпербола – художній засіб, що полягає в навмисному перебільшенні ознаки, явища, події з метою надати зображуваному більшій виразності, загостреності» [МІОВВ]. Розглянемо деякі приклади:

(93) And it is not just a foreign policy judgment, it is a personal – it's an emotional commitment, as well, by millions of Americans (JBUL, URL).

У цьому прикладі Дж. Байден використав словосполучення «мільйони американців», щоб зобразити явище у більшій виразності.

(89) *And so I want you to know that we are not suggesting we have the answers for you, but we're merely suggesting that we stand ready to stand with you in every endeavor that you undertake to generate the united prosperous and coherent Ukraine you're all fighting for* (JBUL, URL).

У цьому реченні Дж. Байден наголошує на готовності допомогти у багатьох справах, підсилюючи ступінь готовності допомогти словами «у всіх починаннях» (*in every endeavor*). Застосування такої гіперболи робить наголос на запевненні надання хорошої підтримки.

Гіперболи як художній засіб знаходимо і в мові П. Порошенка, наприклад:

(36) *Життєво важливо відновити співпрацю з Росією в галузі поставок газу і забезпечити найважливіше питання енергетичної безпеки для всієї Європи* (ПОПП, URL).

Як американські, так і українські політики активно послуговуються епітетами в своїх промовах. «Епітет – це образне означення, влучна характеристика особи, предмета чи явища, яка підкреслює її суттєву ознаку, дає ідейно-емоційну оцінку» [МІОВВ]. Епітет допомагає слову набути нового значення або смислового відтінку, підкреслюючи характерну рису, визначальну якість певного предмета чи явища. Так, спостерігаємо епітети в мові Б. Обама, Дж. Байдена та П. Порошенка:

(22) *And so, President Poroshenko, congratulations on the excellent work that you've done. You have a strong friend not only in me personally, but I think, as you saw in Congress today, you have strong bipartisan support here in the United States* (POPP, URL).

У цьому прикладі Б. Обама використовує слово «чудова» для опису зробленої роботи (*excellent work*) свого ділового партнера – П. Порошенка, називаючи його «сильним другом» (*strong friend*), а його підтримку – «потужною» (*strong bipartisan support*).

У свою чергу в наступних двох прикладах Дж. Байден підкреслює характерні риси, визначальну якість України, використовуючи слова «*ще більш єдина і процвітаюча Україна*» та «*процвітаюча та узгоджена Україна*»:

(82) ... *to lay the groundwork for an even more united and more prosperous Ukraine* (JBUL, URL).

(89) ... *endeavor that you undertake to generate the united prosperous and coherent Ukraine you're all fighting for* (JBUL, URL).

Також багата на влучні епітети мова П. Порошенка, ось деякі найяскравіші приклади:

(26) *Для українського народу глибоко символічно те, що я перебуваю сьогодні тут, і що ми отримали таку потужну підтримку на всіх рівнях* (ПОПП, URL).

(29) *Це приклад істинного лідерства на захист демократії і свободи* (ПОПП, URL).

(47) *Я глибоко вдячний президенту Обамі за надзвичайно продуктивний, відкритий і щирий діалог і за те рішення, яке ми сьогодні прийняли* (ПОПП, URL).

Наступним синтактико-стилістичним прийомом в промовах політиків є парцеляція. Слід зазначити, що парцеляція більш властива для усного спонтанного ділового мовлення. Парцеляція як конструкція експресивного синтаксису передбачає поділ одного складного речення на декілька простих. Наведемо приклад з виступів Дж. Байдена:

(72) *But the truth of the matter is your fellow countrymen expect a whole lot of you right now. Their expectations are high* (JBUL, URL).

Прийом парцеляції У цьому реченні використано для того, щоб надати промові більшої зрозумілості, переконливості та зближення з аудиторією.

Розглянемо також приклад із виступу українського віце-президента П. Порошенка:

(48-49) *Ви виступаєте як друг України, а друзі пізнаються, як відомо, в біді. Ви – наш справжній друг* (ПОПП, URL).

У цьому випадку прослідковується як парцеляція, так і повтори в формі епіфори (див. вище), завдяки чому досягається підкреслення думки та зосередження уваги аудиторії. Таким чином, парцеляція як фігура мелодики мовлення інтонаційно розмежовує мову на речення або частини речення.

Ще дуже важливим прийомом в діловій комунікації перших осіб держав, що більш стосується англо-американських політиків, є «риторичне запитання, яке задається лише для досягнення ефекту та акцентування уваги на тому, що обговорюється, коли не очікується реальної відповіді аудиторії. Воно може мати очевидну відповідь, спрямовану на створення якоїсь ідеї, але оратор ставить це запитання з тою метою, щоб підсилити свою точку зору» [33]. Риторичне запитання ставиться у випадку, якщо оратор (доповідач) вже знає відповідь, або її не вимагається взагалі. Тобто, політик при цьому навмисне не очікує відповіді від аудиторії. Принагідно, що риторичне запитання не такий простий стилістичний засіб, як може видаватися. Хоча відповідь є очевидною, однак політик може ставити відверто провокаційні запитання, оскільки він має діаметрально протилежну точку зору на це запитання і, відповідно, зовсім іншу відповідь. Таким чином, політик створює ефект очікування серед аудиторії, легко маніпулюючи її настроями та переконаннями.

Ще одним досить часто застосовуваним прийомом є інверсія. «Інверсія – стилістична фігура, яка полягає у незвичному розташуванні слів у реченні з очевидним порушенням синтаксичної конструкції задля емоційно-сміслового вираження певного вислову» [ЛСД]. При цьому найбільша увага зосереджується на тій частині речення, яка виноситься на початок чи кінець. Наприклад, у проаналізованих політичних промовах президентів Б. Обами, Дж.Байдена та П. Порошенка можна виокремити такі приклади інверсії:

(68) And as someone who has held high public office in my country for now 40 years and just because I've been around, literally met every major leader in the world in the last 40 years, I don't – I want you to know I do not underestimate the incredible pressure you all are under (JBUL, URL).

У цьому реченні Дж. Байден наголошує, що завдяки тому, що він обіймав високі державні пости протягом 40 років, зустрічаючись зі світовими лідерами, він реально оцінює неймовірний тиск, під яким зараз знаходяться українці. Тобто наголошується обґрунтування. Або ж:

(83) In speaking with your acting President, I was referencing the personal bravery and heroism of Ukrainians is well known (JBUL, URL).

У цьому реченні Дж. Байден акцентує увагу на тому, що мужність і героїзм українців як риси нації є добре відомі.

Ще досить вдале застосування інверсії спостерігаємо в П. Порошенка:

(42) I єдиний шлях до деескалації ситуації на сході моєї країни – це мирний процес, мирний план, у тому числі дотримання припинення вогню, це всебічний діалог всередині України, це виведення російських військ з нашої території, це закриття кордонів для військ, зброї та боєприпасів, це негайне звільнення всіх заручників (ПОПП, URL).

Завдяки такому застосуванню інверсії наголошується, що мирний план є єдиним шляхом, єдиним виходом із деескалації складної ситуації на сході країни.

В своєму діловому мовленні президент Б. Обама та віце-президент Дж. Байден США як перші особи держави однаково дуже часто застосовують стверджувальні мовні кліше від свого імені: *“I told personally”, “I think”, “I am very proud that”, “I’m pleased that”, “I want to command”, “And so let me just say that”, “I have great confidence that”, “I do not underestimate”, “I hope”, “And I have an opinion, and I speak for the President of the United States, and he shares the same opinion”, “I want you to know that”, “and I say”*, також це явище спостерігається і в мовленні президента України П. Порошенка: *«Перш за все хочу подякувати», «На мене справила незабутнє враження підтримка», «Хочу ще раз підкреслити», «Я вважаю», «Хочу підкреслити», «Найважливіше для мене є...»*. Це надає промова привабливості і робить висловлення більш дієвим і одночасно легким для сприйняття аудиторією. Такі мовні кліше досить часто

підсилюють тактику репрезентації. Завдяки застосуванню цих конструкцій політичним лідерам вдається уміло донести свою точку зору до аудиторії.

Разом із стверджувальними мовними кліше від свого імені у промовах перших осіб держав гармонійно переплітаються також мовні кліше, які промовляються від імені їх народу, так зокрема: *“we have applied”*, *“we have consistently said”*, *“we have provided”*, *“we have watched over the last several months”*, *“we are going to continue”*, *“we are prepared to support”*, *“we wish you luck”*, *“we can help”*, *“we will continue to coordinate”* (у висловленнях Б. Обами та Дж. Байдена) та *«ми розраховуємо»*, *«ми сподіваємося»*, *«ми очікуємо»* (у висловленнях П. Порошенка), що забезпечує взаєморозуміння серед публіки та обумовлює успіх в отриманні підтримки.

Також спостерігаємо застосування безособових конструкцій, що робить речення більш об'єктивними, позбавляє висловлення емоційного відтінку, перемістивши особистісний аспект на другорядний план. Більш детальніше розглянемо на прикладі:

(36) *Життєво важливо відновити співпрацю з Росією в галузі поставок газу і забезпечити найважливіше питання енергетичної безпеки для всієї Європи* (ПОПП, URL).

Безособова конструкція *«життєво важливо відновити співпрацю з Росією»*, що доцільно застосована П. Порошенко, У цьому випадку влучно обґрунтовує важливість співпраці з Росією для усіх країн, не тільки для України, і свідчить про професійність політичного лідера та його вміння донести свої ідеї не тільки до громадян своєї країни, а й інших держав.

Намагаючись досягти стислості і лаконічності, політики дуже часто застосовують складні скорочені терміни та аббревіатури, що спрощує міжкультурне спілкування, наприклад: *“NATO countries”* (країни-члени НАТО) або *“U.N. Security Council meeting”* (засідання Ради Безпеки ООН) тощо.

Що стосується граматичної об'ємності речень усної ділової комунікації перших осіб держав, то важливо зазначити, що вони мають велику наповненість однорідними членами речення, вставними словами,

(додатковими) підрядними реченнями, адже комуніканти намагаються помістити в одному реченні велику кількість інформації, щоб сформулювати завершену обгрунтовану думку. Детальніше розглянемо на прикладі:

(82) You're a month away from – I would respectfully suggest, although I will be probably criticized by the press for saying it, what hopefully will be and may be the most important election in Ukrainian history, and that is that you have an opportunity, a chance to bring about an era of reform and democratic renewal that you all hoped for two, five, 10, 15 years ago to lay the groundwork for an even more united and more prosperous Ukraine (JBUL, URL).

Цим реченням Дж. Байден намагається запевнити український народ про наявність можливості і шансу розпочати еру реформ і демократичного оновлення, уточнюючи факт наявності в українського народу такого бажання раніше шляхом наведення періодів: 2, 5, 10, 15 років тому, і зазначаючи кінцеву мету такого прагнення – закласти основу для ще більш єдиної і процвітаючої України. На початку речення він також говорить про можливе критичне ставлення преси до його слів, що надає реченню специфічного відтінку, та обгрунтовує ці вибори як найбільш важливі в Україні. Також типовим для таких складних інформативних і обширних речень є застосування інверсії.

В якості наступного стилістичного прийому політичних виступів розглянемо крилатий народний вислів, що, зокрема, часто зустрічається в мові Дж. Байдена:

(71) As my mother would say, but for the honor, I'd just as soon as pass the opportunity (JBUL, URL). – Як каже моя мати, матиму за честь, щойно буде нагода (ДБУЗ, URL).

Крилатий вислів надає виразності всякому політичному дискурсу, роблячи його більш яскравим, образним і наочним. Застосування крилатих народних висловів у промовах дозволяє політикам ще більше зблизитись з народом, переконати його та здобути повагу.

В усних висловлюваннях перших осіб держав частим є застосування умовних речень – умовного способу дії, тобто кон'юнктиву. Завдяки

застосуванню цієї ділової форми комуніканти виражають ввічливе ставлення один до одного та до аудиторії, висловлюючи свої погляди в невимушеній і ненав'язливій формі для інших, аби запевнити свою готовність до взаємодопомоги та поступок. Ось приклад із виступу Дж. Байдена:

(82) *You're a month away from – I would respectfully suggest, although I will be probably criticized by the press for saying it, what hopefully will be and may be the most important election in Ukrainian history, and that is that you have an opportunity, a chance to bring about an era of reform and democratic renewal that you all hoped for two, five, 10, 15 years ago to lay the groundwork for an even more united and more prosperous Ukraine* (JBUL, URL).

Умовний спосіб дії, що виражений словосполученням “*I would respectfully suggest*” свідчить про ввічливість висловленої пропозиції, заявленої в ненав'язливій формі. Отже, спілкування спрямоване на досягнення компромісу.

У структурі речень політиків, що аналізуються, досить багато стереотипних словосполучень та сталих (клішованих) фраз, які сприймаються однозначно при передачі інформації, надаючи точності діловій комунікації перших осіб держав, так, зокрема, ми знаходимо: “*it is a great pleasure to...*”, “*over the last several months*”, “*in making sure that...*”, “*and so let me just say that...*”, “*I have great confidence that...*”, “*and so*”, “*over the last several days*”, “*several days ago*”, “*...are deeply concerned*”, “*around the world*”, “*and indeed*”, “*right now*”, “*speak a little bit more about...*”, “*it's easy for me to say...*”, “*opportunity to get right*”, “*in speaking with*”, “*is well known*”, “*getting it right, is within your gras*”, “*and I say...*”, “*we stand with you*”, “*there's no reason why...*”, “*it will take time*”, “*we stand ready to...*” (в англійських висловлюваннях) та «перш за все», «приділили особливу увагу», «від самого початку», «на мене справило враження», «у тому числі», «відкритий і щирий діалог» та інші (в українських висловлюваннях).

В тому числі, до клішованих фраз і висловлень, що вказують на етап підведення підсумків, відносяться наступні: “*and in addition to that*”, “*and that is that...*”, “*so it is*”, “*well, in that case...*” тощо. Також застосування клішованих

форм ввічливого звертання, привітання, прощання також є типовою особливістю в діловій комунікації перших осіб держав. Такі ввічливі форми відношення комунікантів застосовуються для підвищення довіри, взаєморозуміння, приємного невимушеного спілкування та успішного партнерства.

Необхідно зазначити, що у висловленнях англоамериканських та українських політиків трохи менша увага приділяється застосуванню художніх порівнянь як стилістичних тропів.

Також слід звернути увагу на те, що під час публічних виступів, які добре продумуються, велике значення надається втриманню пауз та логічним наголосам. А різноманітність та повторення застосовуваних лінгвістичних прийомів надають текстам промов чіткості, літературної образності, яскравості, експресивності, лаконічності та колоритності.

Отже, можна підсумувати, що структурний потенціал ділової комунікації перших осіб держав характеризується відповідними граматичними, морфологічними та синтаксичними особливостями побудови речень, завдяки яким покращується сприйняття інформації та досягнення взаємовигідних політичних цілей на міжкультурному рівні. Адже правильне та доречне застосування мовних художніх засобів в офіційно-діловому стилі комунікантів забезпечує змістовність і лаконічність викладення інформації, а також поглядів в добре продуманій логічній формі. Разом з тим, структурний потенціал промов перших осіб держав Сполучених Штатів Америки та України характеризує їх як мовні особистості, які аргументовано та чітко підтримують один одного, що є суттєво важливим для подальших змін у житті США та України, і не тільки в складний історичний період під час російської агресії на початку XXI століття.

2.2 Семантичний потенціал ділової комунікації Б. Обама, Дж. Байдена і П. Порошенка

Розглядаючи смислові компоненти мови, які породжуються діловим дискурсом, можна детальніше дослідити функції регулювання та моделювання комунікативного процесу. При цьому дієслова ділової комунікації актуалізують найважливішу якість дискурсу – **динамічну системність**. Питання семантики ділової комунікації в сфері політики мають значення як в теоретичному, так і в практичному відношенні – для розкриття можливостей впливу мовленнєвих текстів на свідомість та почуття реципієнта, формування суспільної думки щодо подій світової економіки, політики, культури тощо. У цьому сенсі безсумнівний інтерес спостерігається до аналізу тих можливостей, якими володіє мова комунікантів як інструмент для досягнення рішень професійних задач учасників світових економічних та політичних процесів, зокрема перших осіб держав. При цьому комуніканти повинні враховувати велику кількість семантичних аспектів, що сприяють або перешкоджають реалізації комунікативного задуму.

Серед них актуальним є вивчення та дослідження **семантичного навантаження лексики**, яка виступає в ролі організуючого центру. Здатність лексики відображати як якості, так і відношення предметів, речей, передбачена її поліфункціональністю, яка в свою чергу забезпечується смислонесучою функцією.

Успішність ділової комунікації перших осіб держав не завжди забезпечується тільки хорошим знанням лексики, стилістики і граматики мови (в тому числі і підготовленістю перекладача), важливу роль в такій взаємодії грає функціональна складова – уміння партнерів, виходячи із комунікативного замислу, мобілізувати вербально-семантичні засоби, надати довершеності мовленнєвим конструкціям для реалізації потрібних функцій та риторично грамотно сформулювати своє мовлення, в тому числі із застосуванням так званих «дієслів комунікації». При цьому політичний діловий дискурс сприймається

як цілеспрямована соціальна дія на шляху до досягнення домовленостей на політичній арені. Так, з позицій функціональної лінгвістики та прагматики будь-який мовленнєвий акт в своїй основі – це взаємодія комунікантів, які застосовують різну лексику, і ця лексика має різні модуси значення в залежності від своєї конкретної форми, що застосовується. **Дієслова комунікації**, які несуть значне семантичне навантаження, слугують характерним засобом вираження цих модусів. Вони суттєво доповнюють прагма-семантичне навантаження дискурсу і тому входять до складу «пласту найбільш застосовуваної лексики словникового фонду мови» [48]. В силу своєї семантики вони беруть участь в структуруванні мовленнєвої комунікативної діяльності. «Адекватне застосування дієслів сприяє взаєморозумінню партнерів» [48]. Про **структуруючу роль таких дієслів комунікації** перших осіб держав наголошують мовознавці Є. В. Пономаренко та Г. А. Паршутіна, що «проявляється у формуванні спільної змістової та прагматичної системності створення мовлення, і це важливо для гармонізації комунікативної діяльності сторін, які ініціюють та сприймають мовлення» [48]. Вони також зазначають, що «дієслова комунікації беруть участь у підтриманні системності ділового дискурсу в якості регуляторів процесу мовлення» [48].

Лексико-семантичне розмаїття дієслів комунікації обумовлює їх універсальність та багатофункціональність, сприяє руху системи дискурсу до поставленої комунікативної мети та оптимізує процес мовленнєвої взаємодії ділових партнерів. Наприклад, президент США Барак Обама під час виступу після засідання в Білому Домі разом з президентом України П. Порошенком, що адресований перш за все громадянам України та США, подає огляд отриманої інформації стосовно українського народу, застосовуючи дієслова комунікації:

(4) Obviously, we have watched over the last several months as the people of Ukraine have declared their desire for a sovereign, independent economic and foreign policy that promises them freedom and prosperity and self-determination (POPP, URL).

Застосування таких дієслів комунікації як *“to watch”*, *“to declare”*, *“to promise”* у цьому реченні надає досить визначеного ефекту: повідомлення створює відчуття тісних стосунків між народом США та народом України. При цьому на другорядному фоні виступає американський народ, який стежить за прагненнями українського народу проводити суверенну, незалежну та зовнішню політику, здатну забезпечити йому свободу, добробут і самовизначення. Це по-перше. А по-друге, прослідковується готовність до діалогу та уважне ставлення Б. Обами до думки українських громадян, а відповідно – і довіра.

Також дієсловами комунікації пронизана і мова президента України П.Порошенка, який також виступає зі своєю промовою, перебуваючи із діловим візитом в США і проголошуючи її після засідання в Білому Домі:

(25) *Перш за все хочу подякувати президенту Обамі за запрошення* (ПОПП, URL).

(26) *Для українського народу глибоко символічно те, що я перебуваю сьогодні тут, і що ми отримали таку потужну підтримку на всіх рівнях* (ПОПП, URL).

Кожне із дієслів комунікації породжує специфічне функціональне прирощення: а) те, що П. Порошенко *дякує* Б. Обамі, надає прагматичного значення і ціленаправленості його дій, свідчить про визнання; б) дієслово *«перебувати (сьогодні тут)»*, тобто в США, підкреслює зближення з комунікантом не тільки в просторовому розумінні, а й в широкому ідейному змісті; в) дієслово *«отримали (підтримку)»* як дієслово комунікації свідчить про соціальну взаємодію та партнерство. Таким чином, дієслова комунікації у сукупності надають даним повідомленням більшої переконливості та значимості, що є надзвичайно важливим в ділових стосунках перших осіб держав.

Для реалізації комунікативного замислу комунікантам ділових відносин необхідно раціонально підібрати і розподілити в дискурсі мовні засоби таким чином, щоб всі траєкторії мовленнево-розумової діяльності під час спілкування

були спрямовані на досягнення поставлених цілей. Це потребує надзвичайної тонкості у вибудуванні інформаційно-семантичної структури дискурсу, в результаті чого загальний функціональний простір тексту доповнюється значимими компонентами, до яких належать: умовний спосіб дієслів, лексика вираження мислення, терміни, що позначають реалії соціального життя, номенклатурні найменування об'єктів, терміни політичної тематики, різні економічні поняття тощо. Таким чином, в англоамериканському та українському діловому дискурсі семантичний потенціал дієслів комунікації охоплює такі компонентні значення як номінація говоріння, мислення, почуття, волевиявлення і т.п., що забезпечує різні комунікативно-прагматичні функції. Наприклад:

(54) *However, we are now deeply concerned by reports of military movements taken by the Russian Federation inside of Ukraine* (OACU, URL).

Застосувавши дієслово “*concern*” у своїй промові, Барак Обама дає зрозуміти українському народу про те, що американський народ перебуває у стані напруги, тривоги через російську агресію на території України, і цей аспект він передає дієсловом, яке виражає занепокоєння американців, зачіпаючи мислення і почуття як американського, так і українського народу. Разом з тим віце-президент Дж. Байден доводить:

(56) *It would represent a profound interference in matters that must be determined by the Ukrainian people* (OACU, URL).

Грамматична структура умовного способу дієслова «*would represent*» робить висловлення менш категоричним. Таким чином, застосоване дієслово комунікації “*to present*” поєднує в собі семантичну функцію ствердження із прагматичною функцією пом'якшення категоричності.

Рідше в діловій комунікації перших осіб держав можна зустріти лексику вираження міміки, жестів, руху, оскільки в даній сфері комунікації надається перевага нейтральній лексиці.

Семантична багатоплановість, або семантичні обертони змісту (за Г.О. Винокуром) – це явище, що пов'язане з генеруванням різних семантичних

відтінків змісту [10]. **Інтенціональність**, або, іншими словами, направленість мовленнєвого акту, виражає намір автора повідомлення, маючи на меті переконати, викликати зацікавленість, звучати впевнено, виразити схвалення і співчуття, що експлікується відповідними дієсловами та дієслівними конструкціями. Узагальнюючи функціональну характеристику дієслів комунікації в діловій комунікації перших осіб держав, можна зробити висновок, що завдання, які ними виконуються (контроль та моделювання вербальної взаємодії на кожному етапі створення висловлювань; розподіл ролей комунікативного акту; формування та забезпечення зв'язності пропозиційної структури та створення прагматичної динаміки оповіді), відображають семантичну здатність цих дієслів моделювати комунікативну діяльність, управляти самою комунікативною діяльністю, організовувати її певним чином. Таким чином, дієслова комунікації актуалізують одне одного із основоположних якостей мовлення, регулюючи семантичну і динамічну системність дискурсу, та надають лексичної значимості політичним промовам на міжнародній арені.

Як вже згадувалось вище, основу тексту політичного дискурсу становить **нейтральна лексика**, яка необхідна для передачі точної та однозначної інформації. У цьому полягає суть раціональної риторики політиків. Хоча нейтральну лексику буває складно зберегти, так як політикам як комунікантам приходиться давати оцінку подіям, діям, пояснювати поведінку інституцій, установ та окремих суб'єктів. Тоді мовлення набуває експресивного характеру. Аналізуючи **семантичну наповненість лексики ділової комунікації перших осіб держав** на матеріалі промов політиків США та України, можна виділити найбільш значимі її складові:

– **терміни, які позначають реалії соціального життя**, наприклад, виділені слова в наступних контекстах:

(7) *I am very proud that the United States has led the international community and our European partners in making sure that there is a cost to Russia for its aggression in Ukraine* (POPP, URL). Із виступу Б. Обами.

(31) Від самого початку я відчув, як глибоко до серця приймає президент Обама справу захисту свободи і демократії в Україні і стежить за розвитком ситуації (ПОПП, URL). Із виступу П. Порошенка.

– **терміни, які позначають нові економічні поняття**, наприклад:

(10) *We have provided significant financial assistance to help Ukraine bridge this period of transition from the old ways of doing things to a new and more modern economy, and that includes a billion-dollar loan guarantee from the United States, as well as hundreds of millions of dollars that we've provided in assistance* (POPP, URL). Із виступу Б. Обама.

– **стійкі слова та словосполучення політичної тематики**, наприклад:

(52) *Together with our European allies, we have urged an end to the violence and encouraged Ukrainians to pursue a course in which they stabilize their country, forge a broad-based government and move to elections this spring* (OACU, URL). Із виступу Б. Обама.

(28) *Хочу подякувати президенту Обамі за його лідерство в світі, за захист суверенітету, територіальної цілісності і незалежності України* (ПОПП, URL). Із виступу П. Порошенка.

– **номенклатурні найменування суб'єктів соціальних відносин, громадян, органів влади**, наприклад:

(99) *The decentralization and empowering of local communities – we call that devolution of power back home – local communities able to elect their own local officials, control their own budgets, elect their councils* (JBUL, URL). Із виступу Дж. Байдена.

– **слова та словосполучення з актуальною семантикою «закон», «законність»**, наприклад:

(57) *It would be a clear violation of Russia's commitment to respect the independence and sovereignty and borders of Ukraine, and of international laws* (OACU, URL). Із виступу Б. Обама.

– **віддієслівні іменники, що мають найбільш узагальнене та абстрактне значення**, наприклад:

(82) *You're a month away from – I would respectfully suggest, although I will be probably criticized by the press for saying it, what hopefully will be and may be the most important election in Ukrainian history, and that is that you have an opportunity, a chance to bring about an era of reform and democratic renewal that you all hoped for two, five, 10, 15 years ago to lay the groundwork for an even more united and more prosperous Ukraine* (JBUL, URL). Із виступу Дж. Байдена.

(42) *І єдиний шлях до деескалації ситуації на сході моєї країни – це мирний процес, мирний план, у тому числі дотримання припинення вогню, це всебічний діалог всередині України, це виведення російських військ з нашої території, це закриття кордонів для військ, зброї та боєприпасів, це негайне звільнення всіх заручників* (ПОПП, URL). Із виступу П. Порошенка.

– **складноскорочені слова, абрєвіатури**, наприклад:

(10) *And at the Wales Summit, you saw all 28 NATO countries recommit themselves to the NATO-Ukraine partnership, and commit to assisting Ukraine in its security concerns* (POPP, URL). Із виступу Б. Обама.

(35) *Ми приділили особливу увагу галузі енергетики, і хочу повідомити, що наступного тижня до Києва прибуде американська делегація, з якою ми будемо говорити про різні питання енергетики, про те, як нам налагодити енергозбереження і уникнути труднощів майбутньою зимою* (ПОПП, URL). Із виступу П. Порошенка.

– **фразеологічні елементи, що виражають нейтральні, загальноживані поняття:**

(100) *So it is – I don't want to exaggerate our role or exaggerate what we – how strongly we feel, but the United States supports the rights, the freedoms and the fundamental dignity of the people of Ukraine, all the people of Ukraine* (JBUL, URL). Із виступу Дж. Байдена.

(27) *На мене справила незабутнє враження та підтримка, яку я побачив від обох партій в Конгресі* (ПОПП, URL). Із виступу П. Порошенка.

Окрім лексичних засобів офіційно-ділового стилю, перші особи держав у своїх політичних промовах активно застосовують і розмовну лексику з

прагматичним і впливовим фактором, іноді вдаються до використання крилатих народних висловів чи наведення прикладів із життя, так наприклад, Джо Байден:

(88) *I have an expression I use as I've gone around the world through my career is you never tell another man or woman what's in their interest. They know their interest better than you know their interest (JBUL, URL). – У мене є вислів, який я використовую протягом своєї кар'єри по всьому світу – не розповідайте іншому чоловікові, або жінці в чому полягають їхні інтереси. Вони краще знають про свої інтереси ніж знаєте ви (ДБУЗ, URL).*

Застосування таких висловів із розмовної лексики робить оратора більш щирим, зближує зі слухачами і народом в цілому, надає мові художнього колориту.

Таким чином, семантичний потенціал політичного мовлення перших осіб держав спирається на готові мовні одиниці не тільки офіційно-ділового стилю, але й розмовного. Завдяки цьому досягається точність, логічність і послідовність у формулюваннях правових, соціальних та економічних тверджень. Таке семантичне навантаження мовних лексем забезпечує доступність та зрозумілість промов перших осіб держав кожному громадянину країни, чи усіх країн, для яких передбачений переклад таких політичних промов. Разом з тим, як це зазначає мовознавець Е. А. Ейсфельд, «оратори політичних промов намагаються привернути увагу слухачів шляхом перефразування, надання додаткових семантичних відтінків нейтральним лексемам або застосування емоційно-забарвленої лексики» [75]. І це явище дійсно підсилює виразність, змістовність та значимість міжнародних політичних промов. **Позитивна чи негативна оцінка тих подій, що відбуваються, виражається за допомогою наступних лексем:**

а) **дієслів говоріння**, наприклад: “to support”, “to agree”, “to confirm” (підтверджувати), “to disagree” (заперечувати) тощо;

б) прикметників, що виражають конотативну ознаку, наприклад: “*rational*” (раціональний), “*nonsensical*” (безглуздий), “*prudently*” (розсудливо) тощо;

в) іменників, що позначають реалії соціального життя, наприклад: “*crime against humanity*” (злочин проти гуманності), “*unanimity*” (одностайність) тощо.

Схвалення чи несхвалення подій, що відбуваються в діловому спілкуванні можливе також шляхом застосування вставних слів, наприклад: “*unfortunately*”, “*sadly*”, “*regrettable*”, “*luckily*”, “*happily*” тощо.

Необхідно зазначити, що перші особи держав привертають більшу увагу до змісту своїх промов за рахунок перефразування речень, надання додаткових семантичних відтінків нейтральним лексемам, або ж вони застосовують емоційно-забарвлену лексику.

Політичні промови не можуть існувати без різноманітних лексичних засобів, адже саме правильне і доцільне їх використання є запорукою успіху політика-оратора. Так, у політичному дискурсі активно використовуються образні засоби мови, стилістичні прийоми, що характеризуються концептуальністю та ідеологічно обумовленою багатозначністю. Досліджуючи глибше тексти промов політиків, можна зробити висновок, що кожен політичний діяч активно користується великою кількістю лексичних засобів і мовних зворотів, і їх застосування для кожного політика по-своєму унікальне, і, таким чином, допомагає відомим політикам переконувати всіх слухачів (реципієнтів).

Семантичний потенціал ділової комунікації перших осіб держав визначається сукупністю багатогранних можливостей завдяки розмаїттю застосовуваних мовних ресурсів, семантичних прийомів, вербальних та невербальних засобів, функціональних якостей лексики, а також спроможністю передачі суспільної інформації шляхом впливу на свідомість та почуття реципієнта, що досягається умілим добором смислових відтінків лексичних одиниць. Реалізація комунікативного замислу та об’єктивних цілей шляхом

семантичного навантаження лексики в діловій комунікації політиків досліджується та вивчається на сучасному етапі не тільки в Україні, а й на міжнародному рівні, і характеризується поліфункціональністю та надзвичайною унікальністю.

2.3 Комунікативно-прагматичний потенціал політичних промов Дж. Байдена, Б. Обами та П. Порошенка

2.3.1 Стратегії і тактики у промовах Б. Обами і Дж. Байдена. Аналіз текстів політичних виступів віце-президента Дж. Байдена та президента Б. Обами (США) дозволяє стверджувати, що у їх промовах здебільшого фігурують наступні стратегії.

Стратегія критики дій інших – будучи лідерами однієї із найвпливовіших і наймогутніших держав, Дж. Байден та Б. Обама вільно критикують агресію та дії Росії по відношенню до України:

(6) *Unfortunately, what we've also seen is Russian aggression – first in Crimea, and most recently in portions of eastern Ukraine – that have not only violated the sovereignty and territorial integrity of the country, but have also been designed to undermine these critical reform efforts that have been taking place in Ukraine* (POPP, URL). – *На жаль, ми побачили також російську агресію – спочатку в Криму, потім, останнім часом, в деяких районах східної України, яка не лише порушила суверенітет і територіальну цілісність країни, але й була розпочата спеціально, аби не допустити здійснення найважливіших реформ, що почалися в Україні* (ПОПП, URL).

(91) *To the extent that we can help in stabilizing and strengthening Ukraine's economy by helping you withstand the unfair economic pressure being thrust upon you, we stand ready to do that, and I say the American people stand ready – not just Barack Obama and Joe Biden – but the American people* (JBUL, URL). – *І там, де ми можемо допомогти в стабілізації та зміцненні української економіки, ми будемо допомагати вам витримати економічний тиск, з яким ви несправедливо*

зіштовхнулися. І я кажу, що американський народ готовий допомагати – не тільки Барак Обама і Джо Байден – але і американський народ (ДБУЗ, URL).

Таким чином політики засуджують агресивну політику Росії, яка є несправедливою по відношенню до України.

Стратегія атаки слугує для надання критиці більшої гостроти та демонстрації відсутності страху у президентів США перед Росією, аби цим підтримати український народ:

(8) We have applied some of the toughest coordinated sanctions that we've ever seen between the transatlantic community, which are having a significant impact on the Russian economy (РОПР, URL). – Ми ввели найжорсткіші узгоджені санкції за всю історію трансатлантичної спільноти, і вони серйозно позначилися на російській економіці (ПОПП, URL).

(59) And indeed, the United States will stand with the international community in affirming that there will be costs for any military intervention in Ukraine (ОАСУ, URL). – Сполучені Штати будуть разом з міжнародною спільнотою і завіряємо, що буде відплата за будь-яке військове втручання в Україні (ОПКУ, URL).

Завдяки застосуванню стратегії атаки політик говорить про введення найжорстокіших санкцій проти Росії і стверджує, що її чекає ще інша відплата за будь-які її військові дії в Україні.

Агітаційна стратегія використовується з метою впливу на свідомість, політичні переконання і суспільну активність народних мас. Реалізацію цієї стратегії забезпечують тактики заклику до позитивних дій, прямого спонування, обіцянки, застереження, вказівки, надання оцінного значення, протиставлення, запрошення, апелювання до авторитету, апелювання до моральних цінностей тощо. Розглянемо перші дві тактики, які найчастіше зустрічаються в промовах американського президента Б. Обами та віце-президента Дж. Байдена.

Тактика заклику до позитивних дій, що передбачає вирішення конфліктів мирним шляхом і спільними зусиллями:

(51) *Throughout this crisis, we have been very clear about one fundamental principle: The Ukrainian people deserve the opportunity to determine their own future (OACU, URL). – Протягом цієї кризи Сполучені Штати абсолютно чітко стояли на позиціях відстоювання одного принципу – українці мають право визначати своє власне майбутнє (ОПКУ, URL).*

Тактика прямого спонукання знаходить своє застосування в наступних реченнях:

(80-81) *And that is that this is a second opportunity to make good on the original promise made by the Orange Revolution. This is a genuine opportunity to get right what is always difficult to do the first time when coming out from under the oppression or control of another power (JBUL, URL). – Вона полягає в тому, що це другий унікальний шанс виконати сподівання, що народились під час Помаранчевої революції. Це справжня можливість зробити правильним те, що завжди складно зробити в перший раз, коли ти виходиш з-під гніту, або контролю іншої сили (ДБУЗ, URL).*

Таким чином, спонукаючи до конкретних дій, президент Б. Обама закликає український народ самостійно визначити своє майбутнє: піти шляхом стабілізації, створити представницький уряд та провести вибори, а віце-президент Дж. Байден закликає українців до рішучих дій, які уподібнює з Оранжевою революцією, аби вони вийшли з-під гніту та контролю Росії. Для реалізації тактики прямого спонукання Дж. Байден застосовує епіфору, повторюючи однакові конструкції “*this is...to* + дієслово в неозначеній формі” двічі для підсилення виразності та переконливості.

Здебільшого в політичних промовах тактика прямого спонукання представлена виразами: “*It’s time to...*”, “*This is...*”, “*Let’s...*”. Характерним явищем тактики прямого спонукання з точки зору стилістики є застосування однорідних членів речення, тобто перерахування дій, до яких лунає заклик.

Тактика обіцянки реалізується в англомовному американському політичному дискурсі за допомогою модального дієслова “*will*” в поєднанні з

інфінітивом для створення простого майбутнього часу. Розглянемо приклади вживання тактики обіцянки в виступах Б. Обами:

(59) *And indeed, the United States will stand with the international community in affirming that there will be costs for any military intervention in Ukraine* (OACU, URL). – *Сполучені Штати будуть разом з міжнародною спільнотою і завіряємо, що буде відплата за будь-яке військове втручання в Україні* (ОПКУ, URL).

Для підсилення обіцянки Б. Обама застосовує конструкцію “*in affirming that...*”.

(65) *We will continue to coordinate closely with our European allies. We will continue to communicate directly with the Russian government. And we will continue to keep all of you in the press corps and the American people informed as events develop* (OACU, URL). – *Ми продовжуватимемо координувати наші зусилля з Європейськими союзниками, ми будемо у постійному контакті з урядом Росії і ми будемо інформувати пресу та американський народ по ходу подій* (ОПКУ, URL).

В останньому прикладі політик стверджує обіцянки, які він перераховує: продовжуватиме координувати зусилля з Європейськими союзниками, підтримувати постійний контакт з урядом Росії та інформувати український та американський народ по ходу дій.

Стратегія схвалення дій ґрунтується на позитивній оцінці досягнутого.

(64) *I also commend the Ukrainian government’s restraint and its commitment to uphold its international obligations* (OACU, URL). – *Я також вітаю тактику стримування з боку українського уряду та відданість міжнародним домовленостям* (ОПКУ, URL).

(83) *In speaking with your acting President, I was referencing the personal bravery and heroism of Ukrainians is well known* (JBUL, URL). – *У розмові з вашим діючим президентом, я говорив про те, що особиста мужність і героїзм українців добре відомі* (ДБУЗ, URL).

(84) *You are a strong, strong, strong people. And I'm not being solicitous. I mean it is real* (JBUL, URL). – *Ви дуже, дуже, дуже сильні люди. Говорю не тому, що я хочу в це вірити. Це так і є насправді* (ДБУЗ, URL).

Реалізуючи стратегію схвалення дій у своїх політичних промовах, Б. Обама та Дж. Байден намагаються виразити своє схвалення та пишання діями українців, аби підтримати їх і спонукати до подальших спільних дій.

Стратегія висловлення підтримки застосовується для переконання в наданні певної допомоги:

(65) *We will continue to coordinate closely with our European allies. We will continue to communicate directly with the Russian government. And we will continue to keep all of you in the press corps and the American people informed as events develop* (OACU, URL). – *Ми продовжуватимемо координувати наші зусилля з Європейськими союзниками, ми будемо у постійному контакті з урядом Росії і ми будемо інформувати вас пресу та американський народ по ходу подій* (ОПКУ, URL).

Аргументативна стратегія передбачає логічний виклад інформації, подання міркувань мовця і будується на логічному доведенні аргументів потребам реципієнта. Для реалізації цієї стратегії використовуються тактики посилення на факти, контрастивного аналізу, вказівки на перспективу, обґрунтування оцінок, повтору, цитування, ілюстрування, наведення аргументів «за» тощо. Розглянемо ці тактики більш детально.

Тактика контрастивного аналізу ґрунтується на прийомі зіставлення фактів, подій, результатів, прогнозів, що сприймаються реципієнтом як переконливий аргумент; аналізуючи промови Дж. Байдена та Б. Обама помічено, що вони найчастіше співставляють цифри, факти, статистичні дані, наприклад:

(11) *We have provided significant financial assistance to help Ukraine bridge this period of transition from the old ways of doing things to a new and more modern economy, and that includes a billion-dollar loan guarantee from the United States, as well as hundreds of millions of dollars that we've provided in assistance* (POPP,

URL). – *Ми надали Україні значну фінансову допомогу в період переходу від старого устрою до нової, сучасної економіки. Вона включає кредитні гарантії США на суму в 1 мільярд доларів, а також сотні мільйонів доларів у вигляді допомоги* (ПОПП, URL).

У цьому реченні Б. Обама тактика контрастивного аналізу зосереджена на прийомі зіставлення цифрових даних, що служить як переконливий аргумент для реципієнта.

Тактика повтору показує впевненість політика в тому, що їм сказано, тим самим викликає у слухачів почуття переконання та довіри, наприклад:

(90-91) And to the extent that we can be of small assistance in you holding a free election on May the 25th, we want to be part of that. To the extent that we can help in stabilizing and strengthening Ukraine’s economy by helping you withstand the unfair economic pressure being thrust upon you, we stand ready to do that, and I say the American people stand ready – not just Barack Obama and Joe Biden – but the American people (JBUL, URL). – *І там, де ми можемо сприяти у проведенні вільних виборів 25 травня, ми хотіли б допомагати. І там, де ми можемо допомогти в стабілізації та зміцненні української економіки, ми будемо допомагати вам витримати економічний тиск, з яким ви несправедливо зіштовхнулися. І я кажу, що американський народ готовий допомагати – не тільки Барак Обама і Джо Байден – але і американський народ* (ДБУЗ, URL).

У цьому реченні Дж. Байден застосовує епіфору двічі (перший раз “*to the extent that we can*” та другий раз “*the American people*”) як потужний засіб переконання, так як вона підсилює емоційність, виразність та експресію. А також У цьому прикладі застосована тактика зіставлення даних для підсилення змісту переконання, тут перелічені – підтримка Б. Обама, Дж. Байдени, американського народу. Ця тактика побудована також на застосуванні паралелізму і антитези як риторичних фігур, що передбачають наявність тотожних, схожих та протилежних семантичних суб’єктів: *Б. Обама, Дж. Байден, американський народ*.

Тактика обґрунтування оцінок знаходить своє вираження в наступному прикладі:

(68) And as someone who has held high public office in my country for now 40 years and just because I've been around, literally met every major leader in the world in the last 40 years, I don't – I want you to know I do not underestimate the incredible pressure you all are under (JBUL, URL). – І як людина, яка обіймала високі державні пости в моїй країні протягом майже 40 років і тільки тому, що я був в політиці і зустрічався з усіма основними світовими лідерами за останні 40 років, я хочу, аби ви знали, що я реально оцінюю неймовірний тиск, під яким ви всі зараз знаходитесь (ДБУЗ, URL).

Так, віце-президент Дж. Байден, обґрунтовуючи своє минуле та свої досягнення, дає об'єктивну оцінку ситуації українського народу та тиску з боку російської агресії, під яким українці перебувають. Відомо, що суб'єктивна думка не переконлива, тоді як аргументована оцінка набуває статусу логічного доказу.

Тактика вказівки на перспективу спрямована на висловлення стратегічної мети, позиції і наміру мовця. Вказівка на перспективу містить пропонуване рішення та передбачуваний результат. Таким чином, Дж. Байден відзначає, що перспективою є більш єдина і процвітаюча Україна, основу якої потрібно закласти:

(82) You're a month away from – I would respectfully suggest, although I will be probably criticized by the press for saying it, what hopefully will be and may be the most important election in Ukrainian history, and that is that you have an opportunity, a chance to bring about an era of reform and democratic renewal that you all hoped for two, five, 10, 15 years ago to lay the groundwork for an even more united and more prosperous Ukraine (JBUL, URL). – Вам залишається місяць до того, що я б з назвав, – хоча, можливо, преса розкритикує мене за ці слова – найбільш важливими виборами в історії України. І таким чином у вас є можливість, шанс розпочати еру реформ і демократичного оновлення, на які

ви всі сподівалися два, п'ять, 10, 15 років тому, аби закласти основу для ще більш єдиної і процвітаючої України (ДБУЗ, URL).

Тактика ілюстрування знаходить своє відображення у наступних словах Дж. Байдена:

(74-76) And in addition to that, we have - there is – John Kennedy, President Kennedy wrote a book that became very famous called “Profiles in Courage,” and it listed those men and women in our country who had taken political positions that were overwhelmingly interest of the United States of America, but not in their personal interests. That's a profile in courage. I hope none of you have to appear in the first edition of the “Profiles in Courage in Ukraine,” but my expectation is some of you are going to have to make some really difficult, difficult personal decisions (JBUL, URL). – *І на додаток до цього. Є – Джон Кеннеді, президент Кеннеді, який написав книгу під назвою "Обличчя мужності", що стала дуже відомою. В ній перераховані ті чоловіки і жінки в нашій країні, які обіймали політичні посади, що були в інтересах Сполучених Штатів Америки, але не в їх особистих інтересах. Це обличчя мужності. Я сподіваюся, що ніхто з вас не з'явиться в першому виданні "Обличчя мужності в Україні", але я думаю, що деяким з вас доведеться приймати певні дійсно важкі особисті рішення* (ДБУЗ, URL).

У цьому прикладі, згадуючи книгу «Обличчя мужності», що написана Джоном Кеннеді, віце-президент США Дж. Байден аргументує як українці також можуть досягти подібного успіху.

Стратегія ввічливості передбачає вираження комплексу соціальних норм ввічливості, які є загальноприйнятими та особливими для кожного суспільства. Ця стратегія реалізується тактиками висловлення поваги, побажань, тактика використання імпліцитних мовленнєвих актів (із застосуванням непрямой іллокуції), а також тактиками подяки, схвалення ділового партнера, ритуалізації імперативу (перетворення імперативних висловлювань у ввічливу прохальну форму), схвалення ділового партнера чи реципієнта (комуніката) тощо. Ось приклади перших трьох тактик.

Тактика висловлення поваги:

(1) *Well, it is a great pleasure to welcome President Poroshenko to the Oval Office* (POPP, URL). – *Мені дуже приємно приймати президента Порошенка тут, в Овальному кабінеті* (ПОПП, URL).

(66) *I'm honored, and I mean this sincerely, I'm honored to be with you all, all members of the Rada representing the whole of Ukraine* (JBUL, URL). – *Для мене це велика честь, і я абсолютно щирий, для мене велика честь бути з вами усіма членами Ради, яка представляє всю Україну* (ДБУЗ, URL).

Для вираження поваги ефективним є застосування стереотипних словосполучень та сталих (клішованих) фраз, які сприймаються однозначно при передачі інформації: “*it is a great pleasure to...*”, “*in making sure that...*”, “*and so let me just say that...*”, “*I have great confidence that...*”, “*...are deeply concerned*”, “*speak a little bit more about...*”, “*it's easy for me to say...*”, “*getting it right, is within your grasp*”, “*and I say...*”, “*we stand with you*”, “*we stand ready to...*” та інші, що знаходимо в розглянутих прикладах, взятих із промов Б. Обама та Дж. Байдена.

Тактика висловлення побажань:

(24) *We wish you not only luck, but you know that you also have our strong commitment and friendship* (POPP, URL). – *Ми бажаємо вам успіху, і ви можете бути впевнені в нашій підтримці та дружбі* (ПОПП, URL).

Тактика використання імпліцитних мовленнєвих актів досягається за допомогою використання модальних дієслів “*may*”, “*might*”, “*could*”, “*would*”. Таким чином в наступному реченні Дж. Байден пом'якшує надання своєї пропозиції за допомогою дієслова “*would*”, зменшуючи ступінь комунікативного тиску на реципієнта, а за допомогою дієслова “*may*” пом'якшує своє твердження щодо виборів, що є найбільш важливими в історії України.

(82) *You're a month away from – I would respectfully suggest, although I will be probably criticized by the press for saying it, what hopefully will be and may be the most important election in Ukrainian history, and that is that you have an*

opportunity, a chance to bring about an era of reform and democratic renewal that you all hoped for two, five, 10, 15 years ago to lay the groundwork for an even more united and more prosperous Ukraine (JBUL, URL). – Вам залишається місяць до того, що я б з назвав, – хоча, можливо, преса розкритикує мене за ці слова – найбільш важливими виборами в історії України. І таким чином у вас є можливість, шанс розпочати еру реформ і демократичного оновлення, на які ви всі сподівалися два, п'ять, 10, 15 років тому, аби закласти основу для ще більш єдиної і процвітаючої України (ДБУЗ, URL).

У цьому прикладі дієслово “*would*” забезпечує пом'якшення категоричності.

Таким чином, використання вищезазначених тактик стратегії ввічливості сприяють мінімізації втручання політика-оратора в свободу дій реципієнта в перетині розмежувань простору між комунікантами.

Стратегія на пониження досягається тактикою прямого звинувачення та тактикою безособового звинувачення.

Тактика безособового звинувачення помітна в таких прикладах:

(66) *I do not underestimate the challenge that you all face (JBUL, URL). – Я реально оцінюю той виклик, який вам зараз кинуть (ДБУЗ, URL).*

У цьому реченні висловлюється підтримка українцям, а на другорядному фоні помітне звинувачення російської агресії, тобто прослідковується непряме звинувачення. Те ж стосується і наступного речення, де мова йде про нестабільні обставини та невизначеність, що є виною не того народу, який з ними зіткнувся, а російської агресії:

(77) *But you're facing such unrest and uncertainty, and we can speak a little bit more about that today (JBUL, URL). – Ви зіткнулися з такою нестабільністю і невизначеністю, про які ми ще будемо говорити сьогодні (ДБУЗ, URL).*

Також у виступах Б. Обама та Дж. Байдена спостерігаються інші тактики.

Тактика аналіз-плюс слугує для вираження власного ставлення політика-оратора щодо певної події чи ситуації. Наприклад:

(7) *I am very proud that the United States has led the international community and our European partners in making sure that there is a cost to Russia for its aggression in Ukraine* (POPP, URL). – *Я пишаюся тим, що Сполучені Штати повели за собою міжнародну спільноту і наших європейських партнерів, змусивши Росію дорого заплатити за агресію проти України* (ПОПП, URL).

Тут Б. Обама виражає своє ставлення до певних досягнень Сполучених Штатів, зокрема “*I am very proud that...*” – тактика аналіз-плюс, а також презентує досягнення Сполучених Штатів та результати проробленої роботи, та “*in making sure that there is a cost to Russia for its aggression in Ukraine*” – тактика саморепрезентації, що демонструє його впевненість і серйозність його намірів задля підтримки українського народу. Отже, тут знаходить своє застосування також **тактика саморепрезентації**. Дуже часто для тактики саморепрезентації слугують стверджувальні мовні кліше від свого імені: “*I told personally*”, “*I think*”, “*I am very proud that*”, “*I’m pleased that*”, “*I want to command*”, “*And so let me just say that*”, “*I have great confidence that*”, “*I do not underestimate*”, “*And I have an opinion, and I speak for the President of the United States, and he shares the same opinion*”, “*I want you to know that*”, “*and I say*” тощо.

Тактика звеличення успіхів та інформування звучить у наступних двох прикладах із промов Б. Обама та Дж. Байдена:

(51) *Throughout this crisis, we have been very clear about one fundamental principle: The Ukrainian people deserve the opportunity to determine their own future* (OACU, URL). – *Протягом цієї кризи Сполучені Штати абсолютно чітко стояли на позиціях відстоювання одного принципу – українці мають право визначати своє власне майбутнє* (ОПКУ, URL).

(100) *So it is – I don't want to exaggerate our role or exaggerate what we -- how strongly we feel, but the United States supports the rights, the freedoms and the fundamental dignity of the people of Ukraine, all the people of Ukraine* (JBUL, URL). – *Таким чином, це – я не хочу перебільшувати нашу роль чи перебільшувати те, як сильно ми переймаємося, але Сполучені Штати*

підтримують фундаментальні права, свободи і гідність народу України, всього народу України (ДБУЗ, URL).

Тактика застереження застосовується в промовах Б. Обама з метою забезпечення захисту та запобігання небажаним подіям:

(53) I also spoke several days ago with President Putin, and my administration has been in daily communication with Russian officials, and we've made clear that they can be part of an international community's effort to support the stability and success of a united Ukraine going forward, which is not only in the interest of the people of Ukraine and the international community, but also in Russia's interest (OACU, URL). – Я також розмовляв декілька днів тому з президентом Путіним, і моя адміністрація перебуває у щоденному зв'язку з офіційними особами Росії. Ми дали їм чітко зрозуміти, що вони можуть бути частиною зусиль міжнародної спільноти у підтримці стабільної і суверенної України, що є в інтересах не лише України та міжнародної спільноти, але й в інтересах Росії (ОПКУ, URL).

Проаналізувавши стратегії і тактики в промовах перших осіб США, можна зробити висновок, що вони успішно досягаються завдяки збагаченій змістовності мови політиків. Проаналізовані стратегії і тактики промов політиків є виразними, лаконічними, цікавими і сповненими ідейності. Вони презентують головну інформацію стосовно теми, ставлення до неї своє та інших, висвітлюють аспекти з різних точок зору, обґрунтовують їх з метою досягнення поставлених цілей, доводять свої позиції на основі аргументів, що слугує для переконливості слухачів та забезпечення довіри між державами. Здебільшого у всіх тактиках застосовується інверсія в реченнях політиків, аби надати ідейного змісту і більшої виразності своїм словам з метою досягнення певної прагматики. Завдяки застосуванню найрізноманітніших лінгвістичних засобів стратегії і тактики в промовах Б. Обама та Дж. Байдена є успішними і освітлюють перспективи та орієнтацію на майбутній результат. Вони вільно висловлюють свою думку, в ненав'язливій ввічливій формі надають свої

пропозиції та переконують у досягненні спільних взаємовигідних цілей для двох держав – США та України.

Підводячи підсумок, слід зазначити, що комплекс проаналізованих стратегій та тактик перших осіб США являє собою неподільне ціле. Використані ними когнітивно-мовленнєві стратегії та тактики значною мірою характеризують їх як мовну особистість, здатну проаналізувати складну міжнародну ситуацію в світі, висловити своє ставлення до подій, що відбуваються, проінформувати про шляхи розв'язання проблем та визначити подальші стратегії розвитку.

2.3.2 Стратегії і тактики у промовах П. Порошенка. Проведений аналіз однієї з політичних промов президента України П. Порошенка, з якою він виступив в США після зустрічі в Білому Домі з президентом Б. Обамою, засвідчує також різноманітність застосовуваних прагматичних стратегій та тактик політика, що надають його мові лаконічності, простоти, високої літературності, діловитості, художнього забарвлення, політичної ідейності та прагматичності, а йому як мовній політичній особистості – якостей високої ввічливості та врівноваженості. Так, зокрема, розглянемо це детальніше на нижченаведених прикладах.

Агітаційна стратегія знаходить своє застосування в тактиках заклику до позитивних дій, тактиках обіцянки, застереження, вказівки, надання оціночного значення та протиставлення. Розглянемо перші дві з перелічених тактик на прикладі речень із промови П. Порошенка.

Тактика заклику до позитивних дій передбачає вирішення конфліктів мирним шляхом і спільними зусиллями:

(42) І єдиний шлях до деескалації ситуації на сході моєї країни – це мирний процес, мирний план, у тому числі дотримання припинення вогню, це всебічний діалог всередині України, це виведення російських військ з нашої території, це закриття кордонів для військ, зброї та боєприпасів, це негайне звільнення всіх заручників (ПОПІ, URL).

Хоч цей заклик до позитивних дій звучить в політика в непрямій формі, а в дещо пасивному варіанті, політик вміло наголошує лексему на початку речення «*і єдиний шлях до ескалації*», стверджуючи про відсутність в українців наміру воювати і спонукаючи всіх до вирішення ситуації мирним шляхом. В своєму висловленні П. Порошенко перераховує конкретні дії, що передбачають реалізацію мирного плану: *дотримання припинення вогню, всебічний діалог всередині України, виведення російських військ з нашої території, закриття кордонів для військ, зброї та боєприпасів, негайне звільнення всіх заручників* – для конкретизації і уточнення плану дій, до якого закликає. Для підсилення цієї тактики він використовує також епіфору як стилістичну фігуру, повторюючи однакове слово «*це*», задля підкреслення переліку необхідних дій, що підсилює семантико-стилістичного значення. Також перелік дій, до яких спонукає П.Порошенко, У цьому прикладі виражений однорідними членами, що є характерним для тактики заклику до дій.

Тактика обіцянки часто реалізується в українському політичному дискурсі за допомогою слів «*підтвердити*», «*ми готові*». Розглянемо приклад вживання тактики обіцянки у виступі П. Порошенка:

(36-37) Життєво важливо відновити співпрацю з Росією в галузі поставок газу і забезпечити найважливіше питання енергетичної безпеки для всієї Європи. Хочу ще раз підтвердити, що ми готові до обговорення всіх цих питань (ПОПП, URL).

Президент П. Порошенко виражає обіцянку України як держави словами «*...ми готові до обговорення цих питань*». Для підсилення ділової обіцянки П.Порошенко застосовує лексичну конструкцію «*Хочу ще раз підтвердити, що...*». Політик стверджує цю обіцянку обговорення питань газу для України і всієї Європи, обґрунтувавши значення цих дій – «*відновлення співпраці з Росією в галузі поставок газу*» та «*вирішення найважливішого питання енергетичної безпеки для всієї Європи*» і наголошуючи, що це є «*життєво важливим*». Тобто, додатково тут прослідковується також тактика обґрунтування значимості.

Стратегія схвалення дій в промові П. Порошенка передбачає схвалення та позитивну оцінку досягнутого, зокрема:

(47) Я глибоко вдячний президенту Обамі за надзвичайно продуктивний, відкритий і щирий діалог і за те рішення, яке ми сьогодні прийняли (ПОПП, URL).

Аргументативна стратегія застосовує логічний виклад інформації з доведенням аргументів. Ця стратегія в українських промовах перших осіб держав реалізується за допомогою тактик посилення на факти, контрастивного аналізу, вказівки на перспективу, обґрунтування оцінок, повтору, цитування, ілюстрування, наведення аргументів «за», детальних прикладів тощо. Розглянемо ці тактики детальніше.

Тактика контрастивного аналізу ґрунтується на прийомі зіставлення фактів, подій, результатів, прогнозів, що сприймаються реципієнтом як переконливий аргумент; аналізуючи промови П. Порошенка, слід зазначити, що він найчастіше співставляє фактичні дані та цифри, наприклад:

(41) Найважливіше для мене як президента України, для українського народу, для президента США, для американського народу, – це мир (ПОПП, URL).

У цьому реченні П. Порошенка тактика контрастивного аналізу зосереджена на прийомі зіставлення даних – важливості дій для всіх, при цьому застосовуються риторичні фігури антитеза та паралелізм (словосполучення «президент України», «український народ», «президент США», «американський народ»), а також стилістична фігура епіфори (слово «для»), що підсилює порівняння для переконання реципієнта. Таким чином, особлива ідейність змісту цього речення досягається завдяки поєднанню антитези, паралелізму та епіфори.

Тактика повтору в промовах П. Порошенка дуже пов'язана із застосуванням епіфори, про що свідчать наступні приклади:

(33) Ми говорили і про безпеку, і про оборону, і про те, якими мають бути подальші відповідальні та необхідні кроки (ПОПП, URL).

(48-49) Ви виступаєте як друг України, а друзі пізнаються, як відомо, в біді. Ви – наш справжній друг (ПОПП, URL).

Тактика вказівки на перспективу як спрямування на висловлення стратегічної мети, позиції і наміру мовця передбачає вказівку на перспективні можливості та передбачуваний результат. Наприклад, П. Порошенко висловлює своє бачення перспективи в найближчому майбутньому з очевидними результатами, відзначаючи наступне:

(44-46) Ми сподіваємося домогтися прогресу вже в найближчому майбутньому. Ми очікуємо найближчими днями продовження мінського діалогу. Ми щиро сподіваємося, що режим припинення вогню, який діє вже 12 днів, призведе до міцного миру і дозволить нам врятувати Донецьк і Луганськ, жителі яких перебувають наразі у надзвичайно скрутному становищі (ПОПП, URL).

Тактика ілюстрування як переконливий аргумент знаходить своє відображення у наступних словах П. Порошенка:

(28-30) Хочу подякувати президенту Обамі за його лідерство в світі, за захист суверенітету, територіальної цілісності і незалежності України. Це приклад істинного лідерства на захист демократії і свободи. Наші узгоджені дії почалися у Варшаві, коли всі ми чули його виступ на святкуванні 25-ї річниці «Солідарності» (ПОПП, URL).

Так, згадуючи світове лідерство Барака Обами, що спрямоване на відстоювання захисту суверенітету, територіальної цілісності і незалежності України, П.Порошенко аргументує, що це «приклад істинного лідерства на захист демократії і свободи». При цьому часто застосовуються ним стійкі слова та словосполучення політичної тематики, наприклад: *президент, захист суверенітету, територіальна цілісність, незалежність, захист демократії і свободи*. Також тактика ілюстрування прослідковується у наведенні ним конкретного прикладу – виступу на святкуванні 25-ї річниці «Солідарності» в Варшаві, тобто як посилення на конкретний факт узгодження дій.

Також вмiле застосування епiтету (*iстинне лiдерство*) надає цьому висловленню Б. Обама художньої виразності.

Стратегія ввічливості, якій особливе значення приділяють українські політики, передбачає тактики висловлення поваги, побажань, тактику використання імпліцитних мовленнєвих актів, тактику подяки, схвалення дій ділового партнера (комуніканта) тощо. Ось приклади перших деяких тактик.

Тактика висловлення поваги:

(31) *Від самого початку я відчув, як глибоко до серця приймає президент Обама справу захисту свободи і демократії в Україні і стежить за розвитком ситуації* (ПОПП, URL).

У цьому реченні П. Порошенко висловлює свою повагу до президента США Б. Обама, стверджуючи те, як Обама серйозно сприймає справу захисту свободи і демократії в Україні.

Для вираження ввічливості і висловлення поваги часто застосовуються стереотипні словосполучення та сталі (клішовані) фрази, так, зокрема, ми знаходимо: «*відкритий і щирий діалог*» «*перш за все хочу подякувати*», «*приділили особливу увагу*», «*потужна підтримка*», «*Ви виступаєте як друг*», «*справжній друг*» та інші (в висловлюваннях П. Порошенка).

Тактика схвалення дій ділового партнера:

Цю тактику знаходимо, зокрема, в наступних реченнях П. Порошенка:

(27) *На мене справила незабутнє враження та підтримка, яку я побачив від обох партій в Конгресі* (ПОПП, URL).

(48-49) *Ви виступаєте як друг України, а друзі пізнаються, як відомо, в біді. Ви – наш справжній друг* (ПОПП, URL).

В останньому прикладі П. Порошенко схвалює дії Б. Обама, називаючи його другом України. Для додаткового підсилення виразності мовлення своє застосування знаходить епіфора як стилістична фігура з повтором слова «*друг*».

Тактика подяки в промовах українських політиків найчастіше реалізується через застосування дієслова «*дякувати*» та похідних від нього однокореневих слів «*вдячний*», «*подяка*», «*подякувати*», «*дякуємо*», а також

слова «спасибі» тощо. А для семантичного підсилення прикметника «вдячний» часто застосовуються прислівники «дуже», «глибоко», «надзвичайно», які стоять безпосередньо перед цим прикметником. Ось деякі приклади з промови П. Порошенка:

(25) *Перш за все хочу подякувати президенту Обамі за запрошення* (ПОПП, URL).

(28) *Хочу подякувати президенту Обамі за його лідерство в світі, за захист суверенітету, територіальної цілісності і незалежності України* (ПОПП, URL).

(47) *Я глибоко вдячний президенту Обамі за надзвичайно продуктивний, відкритий і щирий діалог і за те рішення, яке ми сьогодні прийняли* (ПОПП, URL).

В останньому реченні прислівник «глибоко», що безпосередньо передує прикметнику «вдячний», підсилює тактику подяки і надає промові більшої виразності.

Отже, тактики стратегії ввічливості, що окреслені вище, сприяють прямому підсиленню позитивного висловлення політика з метою досягнення взаєморозуміння з діловими партнерами іншої країни на політичній арені.

Також велике значення мають додаткові тактики в промовах політиків України, зокрема, президента П. Порошенка.

Тактика аналіз-плюс, що передбачає вираження власного ставлення політика щодо певних дій, подій чи ситуацій, знаходить своє застосування, зокрема, в наступному реченні П. Порошенка:

(34) *Ми говорили про економіку, про фінанси, і ми вважаємо, що Сполучені Штати Америки впевнено підтримують нас в цей важкий час* (ПОПП, URL). Так, колишній президент П. Порошенко сміливо стверджує, що «Сполучені Штати Америки впевнено підтримують нас». І така позитивна оцінка є обґрунтованою.

Тактика саморепрезентації помітна в наступному реченні:

(26) Для українського народу глибоко символічно те, що я перебуваю сьогодні тут, і що ми отримали таку потужну підтримку на всіх рівнях (ПОПП, URL).

Цими словами П. Порошенко презентує своє перебування в США з метою перемовин в Білому Домі з віце-президентом Б. Обамою, завдяки чому його мовлення набуває більшої переконливості і значущості.

Також для успішної тактики репрезентації в мовленні президента України П. Порошенка застосовуються стверджувальні мовні кліше від свого імені: *«Перш за все хочу подякувати», «На мене справила незабутнє враження підтримка», «Хочу ще раз підкреслити», «Я вважаю», «Хочу підкреслити», «Найважливіше для мене»* тощо.

Тактика звеличення успіхів звучить у наступному реченні:

(47) Я глибоко вдячний президенту Обамі за надзвичайно продуктивний, відкритий і щирий діалог і за те рішення, яке ми сьогодні прийняли (ПОПП, URL).

У цьому прикладі звеличується спільний досягнутий успіх – *«надзвичайно продуктивний, відкритий і щирий діалог»* та *«рішення, яке ... сьогодні прийняли»*.

Тактика інформування виражена, зокрема, в наступних реченнях:

(32-35) Сьогодні ми обговорили всю сферу питань, з яких ми можемо розвивати нашу подальшу співпрацю. Ми говорили і про безпеку, і про оборону, і про те, якими мають бути подальші відповідальні та необхідні кроки. Ми говорили про економіку, про фінанси, і ми вважаємо, що Сполучені Штати Америки впевнено підтримують нас в цей важкий час. Ми приділили особливу увагу галузі енергетики, і хочу повідомити, що наступного тижня до Києва прибуде американська делегація, з якою ми будемо говорити про різні питання енергетики, про те, як нам налагодити енергозбереження і уникнути труднощів майбутньою зимою (ПОПП, URL).

У цьому прикладі президент П. Порошенко інформує про теми, що були обговорені, а також про прибуття американської делегації до Києва з метою

вирішення окремих питань з енергетики. Завдяки застосуванню тактики інформування в політичних промовах досягається утримання уваги реципієнта до слів оратора, які набувають ще більшого аргументативного відтінку. Приклад вищенаведеного речення з тактикою інформування демонструє, що такі речення досить часто комплексні, обширні, наповнені підрядними реченнями, другорядними членами, ставними словами, додатковими конструкціями тощо. Таким чином, речення, що вміщує в собі велику кількість інформації, висловлює завершену обґрунтовану думку. Так досягається велика змістовність і виразність політичних висловлень. У цьому ж реченні помітна і інверсія, яка застосовується оратором з метою підкреслення головного ідейного змісту.

Можна підсумувати, що стратегії і тактики в промовах перших осіб України наповнені смисловою вагомою лексикою, яка відображає чітке значення конкретних реалій. Завдяки ним промови українських політиків є стислими, змістовними, простими, і разом з тим досить обґрунтованими. В багатьох реченнях можна прослідкувати декілька тактик чи стратегій одночасно. Як і в промовах політиків США, так і в промовах українських політиків значимість прагматичних стратегій і тактик успішно досягається завдяки застосуванню великої кількості стійких слів та словосполучень політичної тематики, мовних кліше, віддієслівних іменників із узагальненим та абстрактним значенням, а також фразеологічних елементів, що виражають нейтральні, загальноживані поняття.

Таким чином, представляючи національні позиції і аргументуючи факти, перші особи держав використовують літературну ділову мову, яка характеризується надзвичайною змістовністю та простотою для сприйняття. Як і американські політики, так і українські політики вільно виражають свою думку, висловлюють свої пропозиції щодо досягнення спільних взаємовигідних цілей обох держав – США та України. А стратегія ввічливості, якій приділяється надзвичайна увага на міжнародній арені, забезпечує

врівноваженість мовлення та вираження взаємоповаги між діловими партнерами з метою досягнення успішного міжнародного взаєморозуміння.

Висновки до розділу 2

Структурний потенціал ділової комунікації перших осіб держав характеризується відповідними граматичними, морфологічними та синтаксичними особливостями побудови речень, завдяки яким покращується сприйняття інформації та досягнення взаємовигідних політичних цілей на міжкультурному рівні. При цьому правильне та доречне застосування мовних художніх засобів в офіційно-діловому стилі комунікантів забезпечує змістовність і лаконічність викладення інформації, а також поглядів в добре продуманій логічній формі. Так, широке застосування стилістичних фігур у висловленнях Б. Обама, Дж. Байдена та П. Порошенка забезпечує симпліфікацію промов та адаптування їх до сприйняття широкими суспільними масами. Як для англо-американського, так і для українського політичного дискурсу характерним є застосування таких синтаксичних конструкцій як парцеляції, риторичних запитань, повторів, а також інверсії. Серед провідних прийомів виразності – антитеза, метафора, епіфора, анафора, гіпербола, синтаксичний паралелізм, градація. Також спостерігаємо застосування безособових конструкцій, крилатих народних висловів, умовних речень (з умовним способом дії, кон'юнктиву), стереотипних словосполучень та сталих (клішованих) фраз, клішованих форм ввічливого звертання, привітання, прощання. Завдяки такому структурному потенціалу політичні промови перших осіб держав набувають лаконічності, виразності та експресивності.

Разом з тим, структурний потенціал промов перших осіб держав Сполучених Штатів Америки та України характеризує їх як мовних особистостей, які аргументовано та чітко підтримують один одного задля досягнення взаємовигідних цілей.

Семантичну наповненість лексики ділової комунікації перших осіб держав на матеріалі промов політиків США та України, можна виділити найбільш значимі її складові: терміни, які позначають реалії соціального життя; терміни, які позначають нові економічні поняття; стійкі слова та словосполучення політичної тематики; номенклатурні найменування суб'єктів соціальних відносин, громадян, органів влади; слова та словосполучення з актуальною семантикою «закон», «законність»; віддієслівні іменники, що мають найбільш узагальнене та абстрактне значення; складноскорочені слова, аббревіатури; фразеологічні елементи, що виражають нейтральні, загальноживані поняття.

А також сюди слід віднести «**дієслова комунікації**», які несуть значне семантичне навантаження і слугують характерним засобом вираження смислових модусів. Вони також регулюють семантичну і динамічну системність дискурсу, надають лексичної значимості політичним промова. І при цьому слід зазначити, що основу тексту політичного дискурсу становить **нейтральна лексика**, яка необхідна для передачі точної та однозначної інформації. У цьому полягає суть раціональної риторики політиків.

Окрім лексичних засобів офіційно-ділового стилю, перші особи держав у своїх політичних промовах активно застосовують і розмовну лексику з прагматичним і впливовим фактором. Тобто, семантичний потенціал політичного мовлення перших осіб держав спирається на готові мовні одиниці не тільки офіційно-ділового стилю, але й розмовного. Таке **семантичне навантаження лексики** забезпечує доступність та зрозумілість промов перших осіб держав кожному громадянину країни, чи усіх країн, для яких передбачений переклад таких політичних промов.

Аналіз стратегій і тактик перших осіб держав Сполучених Штатів Америки та України дозволяє стверджувати, що вони успішно досягаються завдяки збагаченій змістовній мови політиків. Проаналізовані стратегії і тактики промов політиків є виразними, лаконічними, цікавими і сповненими ідейності. Вони презентують головну інформацію стосовно теми, ставлення до

неї своє та інших, висвітлюють аспекти з різних точок зору, обґрунтовують їх з метою досягнення поставлених цілей, доводять свої позиції на основі аргументів, що слугує для переконливості слухачів та забезпечення довіри між державами. Здебільшого у всіх тактиках застосовується інверсія в реченнях політиків, аби надати ідейного змісту і більшої виразності своїм словам з метою досягнення певної прагматики. Стратегії і тактики промов Б. Обама, Дж. Байдена та П.Порошенка є успішними завдяки застосуванню найрізноманітніших лінгвістичних засобів, адже вони освітлюють перспективи та орієнтацію на майбутній результат. Вони вільно висловлюють свою думку, в ненав'язливій ввічливій формі надають свої пропозиції та переконують у досягненні спільних взаємовигідних цілей для двох держав – США та України.

Також можна зробити висновок, що стратегії і тактики в промовах перших осіб держав США та України наповнені смисловою вагомою лексикою, яка відображає чітко значення конкретних реалій. Завдяки ним промови американських та українських політиків є стислими, змістовними, простими, і разом з тим досить обґрунтованими. Як і в промовах політиків США, в промовах українських політиків значимість прагматичних стратегій і тактик успішно досягається завдяки застосуванню великої кількості стійких слів та словосполучень політичної тематики, мовних кліше, віддієслівних іменників із узагальненим та абстрактним значенням, а також фразеологічних елементів, що виражають нейтральні, загальноживані поняття.

Таким чином, представляючи національні позиції і аргументуючи факти, перші особи держав використовують літературну ділову мову, яка характеризується надзвичайною змістовністю, лаконічністю, високою літературністю, діловитістю, і разом з тим – простотою для сприйняття. Їх мова наповнена політичною ідейністю та прагматичністю, і при цьому художньо забарвлена. А стратегія ввічливості, якій приділяється надзвичайна увага на міжнародній арені, забезпечує врівноваженість мовлення та вираження взаємоповаги між діловими партнерами з метою досягнення успішного міжнародного взаєморозуміння.

РОЗДІЛ 3

ТРАНСФОРМАЦІЙНА МОДЕЛЬ ПЕРЕКЛАДУ ДІЛОВОЇ КОМУНІКАЦІЇ ПЕРШИХ ОСІБ ДЕРЖАВ СПОЛУЧЕНИХ ШТАТІВ АМЕРИКИ І УКРАЇНИ

3.1 Граматичні перекладацькі трансформації перекладу ділової комунікації перших осіб держав Сполучених Штатів Америки і України

3.1.1 Граматичні перекладацькі трансформації перекладу ділової комунікації Б. Обама і Дж. Байдена. Застосування граматичних перекладацьких трансформацій в сфері політики є мотивованою функцією перекладача, що обґрунтовується відповідною причиною їх доцільного застосування. В професійних досвідчених перекладачів іноді цільовий текст формується на інтуїтивному рівні, що здобувається великим професійним досвідом роботи у даній сфері. Надзвичайно важливою вимогою граматичних трансформацій політичних промов є точність у передачі змісту, яка визначається не дослівною відповідністю між одиницями двох мов, а функціональною тотожністю. При цьому текст цільової мови повинен бути функціонально тотожним тексту вихідної мови.

Серед граматичних перекладацьких трансформацій, які найчастіше застосовуються при перекладі промов президента США Б. Обама та віце-президента США Дж. Байдена на українську мову є такі.

Членування речення застосовується з метою розділення комплексного обширного речення вихідного тексту на одне-два речення в цільовому тексті для простішого сприйняття його змісту та збереження логічності і послідовності викладення відомостей, наприклад:

(53) I also spoke several days ago with President Putin, and my administration has been in daily communication with Russian officials, and we've made clear that they can be part of an international community's effort to support the stability and success of a united Ukraine going forward, which is not only in the interest of the

people of Ukraine and the international community, but also in Russia's interest (OACU, URL). – Я також розмовляв декілька днів тому з президентом Путіним, і моя адміністрація перебуває у щоденному зв'язку з офіційними особами Росії. Ми дали їм чітко зрозуміти, що вони можуть бути частиною зусиль міжнародної спільноти у підтримці стабільної і суверенної України, що є в інтересах не лише України та міжнародної спільноти, але й в інтересах Росії (ОПКУ, URL).

Таким чином, одне велике англійське речення в процесі перекладу було розділене на два менших, що є тотожними і наповнені тою ж семантикою.

Об'єднання речень як прийом об'єднання менших речень в одне велике речення для створення більш тісного зв'язку між членами менших речень, аби інформативніше передати зміст. Прикладом такого об'єднання речень є наступний:

(65) *We will continue to coordinate closely with our European allies. We will continue to communicate directly with the Russian government. And we will continue to keep all of you in the press corps and the American people informed as events develop* (OACU, URL). – Ми продовжуватимемо координувати наші зусилля з Європейськими союзниками, ми будемо у постійному контакті з урядом Росії і ми будемо інформувати вас пресу та американський народ по ходу подій (ОПКУ, URL).

У цьому прикладі три маленьких англійських речення президента Б. Обама були об'єднані перекладачем в одне велике речення, тотожне за змістом з однаковим семантичним наповненням. Таким чином, маємо одне складносурядне речення.

Додавання граматичних одиниць передбачає відновлення опущених у вихідній мові слів, які були б доречними. Наприклад:

(1) *Well, it is a great pleasure to welcome President Poroshenko to the Oval Office* (POPP, URL). – Мені дуже приємно приймати президента Порошенка тут, в Овальному кабінеті (ПОПП, URL).

У цьому прикладі в цільовій мові додане слово «тут», яке перекладач легко відновив із контексту висловлення президента Б. Обама.

(3) *And as I told him personally, and I want to repeat publicly, I think his leadership has been absolutely critical at a very, very important time in Ukraine's history* (POPP, URL). – Я вже говорив йому особисто, а тепер хочу повторити привселюдно: я переконаний, що його лідерство має найважливіше значення для України в нинішній важкий момент її історії (ПОПП, URL).

У цьому реченні додане слово «нинішній» в українському тексті, яке перекладач також легко відновив із контексту висловлення президента Б. Обама.

(67) *I signed the book in the hotel as I was leaving today. The management asked me to sign their book, and I signed, "Ukraine united, Joe Biden." And as I look here, this is Ukraine united – center, south, east, west* (JBUL, URL). – Сьогодні виїжджаючи з готелю я підписав книгу відгуків. Керівництво попросило мене підписати книгу і я написав: «Єдина Україна. Джо Байден». І коли я дивлюся на вас, то це якраз єдина Україна – центр, південь, схід, захід (ДБУЗ, URL).

У цьому реченні слово «якраз» додане в український текст, щоб з точністю передати висловлення віце-президента США Дж. Байдена.

(68) *And as someone who has held high public office in my country for now 40 years and just because I've been around, literally met every major leader in the world in the last 40 years, I don't – I want you to know I do not underestimate the incredible pressure you all are under* (JBUL, URL). – І як людина, яка обіймала високі державні пости в моїй країні протягом майже 40 років і тільки тому, що я був в політиці і зустрічався з усіма основними світовими лідерами за останні 40 років, я хочу, аби ви знали, що я реально оцінюю неймовірний тиск, під яким ви всі зараз знаходитесь (ДБУЗ, URL).

У цьому реченні в цільовій мові додане слово «зараз», яке перекладач легко відновив із контексту висловлення віце-президента Дж. Байдена.

Опущення граматичних одиниць, що ґрунтується на опущенні певних надлишкових слів у реченні, застосовується при перекладах

англоамериканських політичних промов на українську мову з метою набуття кращої виразності речення в цільовій мові. Наприклад, в наступному реченні було опущене слово *more* (в лексемі “*more modern economy*”), що перекладена українською мовою «сучасна економіка» з орієнтацією на адаптацію мовлення до норм української мови:

(11) We have provided significant financial assistance to help Ukraine bridge this period of transition from the old ways of doing things to a new and more modern economy, and that includes a billion-dollar loan guarantee from the United States, as well as hundreds of millions of dollars that we've provided in assistance (POPP, URL). – Ми надали Україні значну фінансову допомогу в період переходу від старого устрою до нової, сучасної економіки. Вона включає кредитні гарантії США на суму в 1 мільярд доларів, а також сотні мільйонів доларів у вигляді допомоги (ПОПП, URL).

Або ж ще подібний приклад опущення:

(17) And so let me just say that in addition to the concrete expressions of support through security assistance and economic assistance, we are going to continue to help to mobilize the international community towards a diplomatic solution (POPP, URL). – Хочу додати, що крім конкретної підтримки, такої як допомога у сфері безпеки та в сфері економіки, ми будемо мобілізувати міжнародну громадськість на пошуки дипломатичного вирішення (ПОПП, URL).

Англійський термін “*expressions*” виявився надлишковим в українському реченні, тому перекладач його опустив, зберігаючи в цільовій мові значення вихідного тексту. Цей опущений термін завжди можна легко відновити із контексту.

(58) And just days after the world came to Russia for the Olympic Games, it would invite the condemnation of nations around the world (OACU, URL). – Лише через декілька днів після Олімпійських ігор це призведе до засудження Росії у світі (ОПКУ, URL).

Так, вилучення англійської конструкції “*the world came to Russia for*” в цільовій мові на розсуд перекладача забезпечило точнішу передачу головної ідеї речення та зосередження уваги аудиторії саме на ній, адже завдяки терміну «*Олімпійські ігри*», що, як відомо всім, проводились в Росії, мається на увазі саме те, про що йде мова у вилученій конструкції, а саме – “*the world came to Russia for*” (*країни світу приїжджали в Росію для...*). Таку вилучену конструкцію завжди легко відновити із контексту.

Граматичні заміни також досить ефективно застосовуються при перекладі промов перших осіб держав як вид граматичної трансформації:

а) заміна форм слова: *in Russian's interest* – *в інтересах Росії*;

б) заміна частин мови: *officials* – *офіційні особи* (в англійській мові застосовується іменник, а в українській мові – прикметник та іменник); *in Crimea* – *на території Криму* (англійський прийменник “*in*” замінюється українським прийменником та іменником «*на території*»); *(book) called ...* – *(книга) під назвою...* (англійське дієслово в формі Past Participle замінюється українським прийменником та іменником); *fully represented* – *(іх) повноправне представництво* (в англійському словосполученні застосовується прислівник та дієслово в формі Past Participle, а в українському – прикметник та іменник);

в) заміна членів речення (перебудова синтаксичної структури речення):

Russian government – *уряд Росії* (означення в англійському реченні стає додатком в українському реченні);

г) заміна однини множиною або навпаки:

(60) *The events of the past several months remind us of how difficult democracy can be in a country with deep divisions* (OACU, URL). – *Події останніх декількох місяців продемонстрували нам наскільки складною може бути демократія в країні з глибоким поділом* (ОПКУ, URL).

У цьому прикладі множина при перекладі була замінена одниною, адже іменник «*поділ*» множини не має в українській мові.

І навпаки – спостерігаємо застосування іменників “*election*”, “*reform*” (*era of reforms*) в однині в англійському реченні в промові віце-президента Дж.Байдена та їх заміну іменниками «*вибори*», «*реформи*» (*era реформ*) в множині в результаті перекладу на українську мову:

(82) *You're a month away from – I would respectfully suggest, although I will be probably criticized by the press for saying it, what hopefully will be and may be the most important election in Ukrainian history, and that is that you have an opportunity, a chance to bring about an era of reform and democratic renewal that you all hoped for two, five, 10, 15 years ago to lay the groundwork for an even more united and more prosperous Ukraine* (JBUL, URL). – *Вам залишається місяць до того, що я б з назвав, – хоча, можливо, преса розкритикує мене за ці слова – найбільш важливими виборами в історії України. І таким чином у вас є можливість, шанс розпочати еру реформ і демократичного оновлення, на які ви всі сподівалися два, п'ять, 10, 15 років тому, аби закласти основу для ще більш єдиної і процвітаючої України* (ДБУЗ, URL).

д) заміна пасивного стану дієслів активним або навпаки:

(54) *However, we are now deeply concerned by reports of military movements taken by the Russian Federation inside of Ukraine* (OACU, URL). – *Але сьогодні ми глибоко занепокоєні повідомленнями про військові пересування, які здійснює Російська Федерація на території України* (ОПКУ, URL).

У цьому реченні перекладач вдався до заміни пасивного стану на активний, формулюючи речення українською мовою, адже зазвичай українська мова більше послуговується вживанням активного способу дієслів у подібних реченнях.

е) заміна умовного способу дієслів на дійсний спосіб дієслів (або навпаки), наприклад, при перекладі з англійської мови на українську явище заміни умовного способу дійсним є дуже частим, оскільки в англійській мові дієслова, що вжиті в умовному способі, передають найбільшу ймовірність того, що відбудеться, а дієслово “*would*” в англійській мові сприяє тактиці ввічливості:

(57) *It would be a clear violation of Russia's commitment to respect the independence and sovereignty and borders of Ukraine, and of international laws* (OACU, URL). – *Це буде чітким порушенням зобов'язань Росії поважати незалежність, суверенітет та кордони України та міжнародних законів* (ОПКУ, URL).

є) синтаксичні заміни в складному реченні:

– **заміна складного речення простим** застосовується з метою узагальнення змісту і зосередження уваги на головному контексті:

(56) *It would represent a profound interference in matters that must be determined by the Ukrainian people* (OACU, URL). – *Це буде втручанням в українські справи* (ОПКУ, URL).

– **заміна підрядного речення сурядним:**

(8) *We have applied some of the toughest coordinated sanctions that we've ever seen between the transatlantic community, which are having a significant impact on the Russian economy* (POPP, URL). – *Ми ввели найжорсткіші узгоджені санкції за всю історію трансатлантичної спільноти, і вони серйозно позначилися на російській економіці* (ПОПП, URL).

У цьому реченні англійське підрядне речення було замінене сурядним реченням українською мовою задля кращої виразності дій.

– **заміна сурядного речення підрядним:**

(77) *But you're facing such unrest and uncertainty, and we can speak a little bit more about that today* (JBUL, URL). – *Ви зіткнулися з такою нестабільністю і невизначеністю, про які ми ще будемо говорити сьогодні* (ДБУЗ, URL).

У цьому разі англійське сурядне речення було замінене підрядним реченням українською мовою з орієнтацією на лаконічність висловлення.

– **заміна безсполучникового типу зв'язку сполучниковим**, наприклад:

(67) *I signed the book in the hotel as I was leaving today. The management asked me to sign their book, and I signed, "Ukraine united, Joe Biden." And as I look here, this is Ukraine united – center, south, east, west* (JBUL, URL). – *Сьогодні виїжджаючи з готелю, я підписав книгу відгуків. Керівництво попросило мене*

підписати книгу і я написав: "Єдина Україна. Джо Байден". І коли я дивлюся на вас, то це якраз єдина Україна – центр, південь, схід, захід (ДБУЗ, URL).

Таким чином, англійське складносурядне безсполучникове речення було замінено українським сполучниковим складносурядним реченням із сполучником «то».

Перестановка як зміна порядку мовних елементів у цільовому реченні в порівнянні з вихідним текстом застосовується перекладачами для зосередження уваги на певних лексемах в реченні, що несуть найважливішу інформацію, таким чином, більш точно передається зміст висловлення завдяки наголошенню окремих слів. Наприклад, цей прийом доречно застосовується перекладачем при перекладі висловлень президента Барака Обама:

(5) And President Poroshenko's election I think represented those aspirations of the Ukrainian people (POPP, URL). – Я вважаю, що обрання президента Порошенка відобразило сподівання українського народу (ПОПП, URL).

Або ж іще подібний приклад перестановки як граматичної трансформації:

(10) And at the Wales Summit, you saw all 28 NATO countries recommit themselves to the NATO-Ukraine partnership, and commit to assisting Ukraine in its security concerns (POPP, URL). – На саміті в Вельсі всі 28 країн-членів НАТО знову підтвердили свою участь в партнерстві НАТО-Україна і висловили готовність допомогти Україні забезпечити її безпеку (ПОПП, URL).

3.1.2 Граматичні перекладацькі трансформації перекладу ділової комунікації П. Порошенка. Серед граматичних перекладацьких трансформацій, які домінують при перекладі політичних промов президента України П. Порошенка на англійську мову є такі.

Додавання граматичних одиниць, які були відновлені в перекладі, є досить частим явищем в перекладах промов П. Порошенка. Наприклад:

(25) Перш за все хочу подякувати президенту Обамі за запрошення (ПОПП, URL). – I want to start with words of thanks for President Obama for my invitation (POPP, URL).

Із контексту відновлена лексема “*my*” з орієнтацію на уточнення.

(27) *На мене справила незабутнє враження та підтримка, яку я побачив від обох партій в Конгресі (ПОПП, URL). – I was impressed today by the level of support – the bipartisan support, which was demonstrated in the Congress (POPP, URL).*

Лексема “today” додана в англійському реченні на основі вже відомих перекладачу відомостей щодо перебування П. Порошенка в Конгресі саме в день його виступу з цією промовою з орієнтацією на уточнення часу.

Опущення граматичних одиниць спостерігаємо в перекладі наступного речення президента П. Порошенка:

(32) *Сьогодні ми обговорили всю сферу питань, з яких ми можемо розвивати нашу подальшу співпрацю (ПОПП, URL). – And the question we discussed today is the whole sphere of whether we can have improved our cooperation (POPP, URL).*

Таким чином, при перекладі була опущена лексема «подальшу» в англійському реченні, при цьому вона продовжує розумітися із контексту і може бути легко відновлена знову.

(42) *І єдиний шлях до деескалації ситуації на сході моєї країни – це мирний процес, мирний план, у тому числі дотримання припинення вогню, це всебічний діалог всередині України, це виведення російських військ з нашої території, це закриття кордонів для військ, зброї та боєприпасів, це негайне звільнення всіх заручників (ПОПП, URL). – And the only way how we can deescalate the situation on the east of my country is the peace process and the peace plan, which included the cease-fire; inclusive dialogue inside of Ukraine; withdrawing Russian troops from my territory; closing the border for troops, for weapons and ammunition; releasing – immediately releasing all the hostages (POPP, URL).*

У цьому прикладі помітне опущення двох граматичних одиниць «дотримання» та «всебічний», що легко відновлюються із контексту висловлення П. Порошенка. При цьому семантика змісту речення зберігається.

Граматичні заміни передбачають наступні види замін:

а) заміна форм слова:

суверенітет України – Ukraine’s sovereignty, 25-та річниця «Солідарності» – the 25th anniversary of the Solidarnist’;

б) заміна частин мови прослідковується в наступних прикладах:

(29) *Це приклад істинного лідерства на захист демократії і свободи (ПОПП, URL). – This is a true leadership defending democracy and freedom (POPP, URL).*

Так, в українському словосполученні застосовується прийменник та іменник «*на захист*», а в англійській мові – дієслово в формі герундію в якості прислівника “*defending*”.

в) заміна членів речення (перебудова синтаксичної структури речення):

(42) *І єдиний шлях до деескалації ситуації на сході моєї країни – це мирний процес, мирний план, у тому числі дотримання припинення вогню, це всебічний діалог всередині України, це виведення російських військ з нашої території, це закриття кордонів для військ, зброї та боєприпасів, це негайне звільнення всіх заручників (ПОПП, URL). – And the only way how we can deescalate the situation on the east of my country is the peace process and the peace plan, which included the cease-fire; inclusive dialogue inside of Ukraine; withdrawing Russian troops from my territory; closing the border for troops, for weapons and ammunition; releasing – immediately releasing all the hostages (POPP, URL).*

У цьому реченні українська лексема «*деескалація*», що виражена додатком (відповідаючи на питання знахідного відмінку *кого? що?*), замінюється при перекладі на англійську лексему “*deescalate*” , що виражена присудком.

г) заміна однини множиною або навпаки:

(42) *І єдиний шлях до деескалації ситуації на сході моєї країни – це мирний процес, мирний план, у тому числі дотримання припинення вогню, це всебічний діалог всередині України, це виведення російських військ з нашої*

території, це закриття кордонів для військ, зброї та боєприпасів, це негайне звільнення всіх заручників (ПОПП, URL). – *And the only way how we can deescalate the situation on the east of my country is the peace process and the peace plan, which included the cease-fire; inclusive dialogue inside of Ukraine; withdrawing Russian troops from my territory; closing the border for troops, for weapons and ammunition; releasing – immediately releasing all the hostages* (POPP, URL).

У цьому прикладі знаходимо заміну однини множиною: «зброя» – “weapons”, а також заміну множини одиною: «кордони», «боєприпаси» – “border”, “ammunition” (з орієнтацією на відповідність нормам мови).

д) заміна пасивного стану дієслів активним або навпаки:

(27) *На мене справила незабутнє враження та підтримка, яку я побачив від обох партій в Конгресі* (ПОПП, URL). – *I was impressed today by the level of support – the bipartisan support, which was demonstrated in the Congress* (POPP, URL).

У даному прикладі прослідковується заміна активного стану, що виражений словами «я побачив» на пасивний стан, що передається словами “was demonstrated”.

е) заміна умовного способу дієслів на дійсний спосіб дієслів (або навпаки):

(38) *Я вважаю, що нам дуже важливо налагодити координацію зусиль на міжнародному рівні* (ПОПП, URL). – *I think that it would be extremely important for us the international coordination* (POPP, URL).

Дійсний спосіб дієслова «бути» в українському реченні замінюється умовним способом дієслова “to be” (*would be*) в англійському реченні, що є звичайним явищем в англійській мові для речень такого типу, однак при цьому англійське речення не стає умовним, це більше слугує для вираження тактики ввічливості.

є) синтаксичні заміни в складному реченні:

– **заміна простого речення складним**, яку спостерігаємо в наступних двох прикладах:

(43) *Саме цього хоче від нас весь світ* (ПОПП, URL). – *And that is what the whole world is waiting from us* (POPP, URL).

(45) *Ми очікуємо найближчими днями продовження мінського діалогу* (ПОПП, URL). – *We expect it will be a continuation of the Minsk dialogue in the very near days* (POPP, URL).

Таким чином, два простих речення із промови президента Б. Обама були трансформовані перекладачем в складнопідрядні в процесі перекладу.

– **заміна підрядного речення сурядним**:

(33) *Ми говорили і про безпеку, і про оборону, і про те, якими мають бути подальші відповідальні та необхідні кроки* (ПОПП, URL). – *Today, we discussed the security and defense sphere, and we undertake further responsible and necessary decisions* (POPP, URL).

У цьому прикладі українське складнопідрядне речення, що складається з головного та підрядного, було замінене англійським складносурядним, що складається з двох сурядних речень, які з'єднані між собою англійським сполучником “and”.

Перестановка як заміна розташування мовних елементів в англійському цільовому тексті застосована перекладачем в наступному прикладі з орієнтацією на краще сприйняття змісту англійськомовною аудиторією та зосередження уваги на головній ідеї висловлення президента Б. Обама:

(44) *Ми сподіваємося домогтися прогресу вже в найближчому майбутньому* (ПОПП, URL). – *And progress is most probably delivered in the near future* (POPP, URL).

Отже, можна підсумувати, що застосування граматичних перекладацьких трансформацій при перекладі промов як англо-американських політиків на українську мову, так і українських політиків на англійську мову є досить активним і суттєвим, що забезпечує довершену і точну передачу змісту їх висловлень, зберігаючи потенційний та семантичний потенціал вихідної мови, а

також змістовність прагматичних стратегій та тактик перших осіб держав США та України. Також було помічено, що граматичні перекладацькі трансформації застосовуються при перекладі переважної більшості речень, при цьому в деяких реченнях іноді зустрічається декілька граматичних перекладацьких трансформацій одночасно.

3.2 Лексичні перекладацькі трансформації перекладу ділової комунікації перших осіб держав США та України

3.2.1 Лексичні перекладацькі трансформації перекладу ділової комунікації Б. Обами і Дж. Байдена. До найбільш застосовуваних лексичних перекладацьких трансформацій при перекладі політичних промов президента США Б. Обами та віце-президента США Дж. Байдена на українську мову відносяться такі.

Транскрипція передбачає відтворення в цільовій мові звучання слова вихідного тексту за допомогою алфавіту цільової мови, адже відтворення здійснюється на основі вимови слова. Наприклад, при перекладі висловлень англійських політиків зустрічаємо такі відтворення: *Prime Minister* – прем'єр-міністр, *career* – кар'єра, *Wales* – Уельс.

Транслітерація передбачає відтворення звучання слова вихідної мови шляхом передачі його графічної форми в цільовій мові, тобто на основі письмового буквеного складу. Наприклад: *President* – президент, *Vice President* – віце-президент, *administration* – адміністрація, *center* – центр, *parliament* – парламент, *decentralization* – децентралізація, *sanction* – санкція.

Калькування застосовується в якості заміни лексичних одиниць буквальними відповідниками, наприклад: *international obligations* – міжнародні зобов'язання, *European allies* – Європейські союзники, *personal decisions* – персональні рішення, *Ukrainian-American population* – українсько-американське населення, *court system* – судова система, *constitutional reforms* – конституційні реформи, *era of reforms* – ера реформ, *White House* – Білий Дім, *Russian economy*

– російська економіка, *Olympic Games* – Олімпійські ігри, *Orange revolution* – Помаранчева революція.

Конкретизація сприяє підбору можливого найбільш точного і конкретизованого терміну в певному контексті для уточнення передачі відповідних реалій. Так, зокрема, англійський термін “*effective*”, що був застосований президентом Б. Обамою, було перекладено українським терміном «*боездатний*» з метою уточненого опису сил безпеки, про які йде мова:

(12) I'm pleased that during this meeting we reaffirmed that commitment to Ukraine, and we are providing additional assistance, both economic and security assistance to Ukraine to make sure that not only are they able to weather this storm economically, but they're also going to be able to continue to build up an effective security force to defend themselves from aggression (POPP, URL). – Я радий, що під час нашої зустрічі ми знову підтвердили нашу рішучість допомагати Україні. Ми надамо їй додаткову підтримку, як економічну, так і стосовно безпеки, щоб вона не тільки пережила нинішні економічні негаразди, але й змогла продовжити створення боездатних сил безпеки, які захистять її від агресії (ПОПП, URL).

У поданому реченні перекладач вдається до конкретизації в двох випадках з орієнтацією на реципієнта, уточнюючи значення цих лексем, застосовуючи більш конкретизовані українські терміни «*заплановані*» та «*майбутнє*» замість більш загальних англійських термінів “*upcoming*” та “*direction*”:

(20) He's committed to upcoming elections that will further allow the people of Ukraine to set the direction for their country (POPP, URL). – Він твердо має намір провести заплановані вибори, які допоможуть народові України ще краще визначити майбутнє своєї країни (ПОПП, URL).

Ще приклад конкретизації спостерігаємо в конструкціях із зазначенням мети:

(17) And so let me just say that in addition to the concrete expressions of support through security assistance and economic assistance, we are going to

continue to help to mobilize the international community towards a diplomatic solution (POPP, URL). – Хочу додати, що крім конкретної підтримки, такої як допомога у сфері безпеки та в сфері економіки, ми будемо мобілізувати міжнародну громадськість на пошуки дипломатичного вирішення (ПОПП, URL).

Англійськомовна лексема *towards* У цьому випадку не перекладається «по відношенню (до)» чи «на шляху до», а передається в українську мову більш уточнено з орієнтацією на контекст – «на пошуки», щоб відобразити мету мобілізації міжнародної громадськості, яка була зазначена президентом Бараком Обамою.

Генералізація забезпечує заміну можливого узагальненого терміну як відповідника для передачі змісту в цільовому тексті, наприклад, в наступному реченні англійський термін *violence*, що доцільно вжитий президентом Бараком Обамою, був перекладений українським більш загальним терміном «протистояння»:

(52) Together with our European allies, we have urged an end to the violence and encouraged Ukrainians to pursue a course in which they stabilize their country, forge a broad-based government and move to elections this spring (OACU, URL). – Разом з Європейськими союзниками ми закликали до припинення протистояння і закликали українців піти шляхом стабілізації країни, створення представницького уряду та провести вибори цієї весни (ОПКУ, URL).

Перекладач вдався до такої трансформації, аби передати зміст подій, про які йде мова, а саме – протистояння між Україною і Росією. Відомо, найчастіше цей термін перекладається українською мовою як «насильство», але У цьому контексті цей термін міг би демонструвати надзвичайно грубе відношення з обох сторін протистояння.

Ще в одному прикладі спостерігаємо заміну англійського терміну *daunting* – тобто «такий, що викликає страх, відлякує» більш узагальненим терміном «складні» (складні проблеми):

(85) *And you face very daunting problems and some might say humiliating threats that are taking place indirectly* (JBUL, URL). – *І ви стикаєтеся з дуже складними проблемами і, дехто скаже, принизливими і непрямим загрозами* (ДБУЗ, URL).

Диференціація значень передбачає заміну вихідних лексем терміном-відповідником у цільовому тексті, який розкриває одне із його відповідних значень, що підходить саме для даного контексту, наприклад:

(18) *I have great confidence that President Poroshenko is balancing a lot of different variables here in a very difficult situation* (POPP, URL). – *Я переконаний, що президент Порошенко врівноважує безліч факторів, що діють в нинішній складній обстановці* (ПОПП, URL).

Перекладач вірно застосував саме термін «*фактори*» при перекладі слів президента Б. Обама, адже англійський термін *variable*, що може означати «змінна», «показник», «параметр», «фактор», «величина», знаходить своє вираження найкращим чином саме через термін «*фактор*» у цьому контексті.

Модуляція (логічний розвиток) забезпечує заміну терміну вихідної мови терміном цільової мови шляхом логічного підбору відповідника (прийом логічного розвитку), тобто вираження іншими словами такого ж значення. Детальніше розглянемо на прикладах:

(19) *But he's the right man for the job. He's been working very hard* (POPP, URL). – *Він найкраще відповідає своїй посаді. Він дуже наполегливо працює* (ПОПП, URL).

У цьому прикладі англійська конструкція *to be the right man for the job* знаходить своє відтворення в українській мові за допомогою виразу «найкраще відповідати своїй посаді».

(7) *I am very proud that the United States has led the international community and our European partners in making sure that there is a cost to Russia for its aggression in Ukraine* (POPP, URL). – *Я пишаюся тим, що Сполучені Штати повели за собою міжнародну спільноту і наших європейських партнерів, змусивши Росію дорого заплатити за агресію проти України* (ПОПП, URL).

Так англійський вираз *there is a cost* знаходить своє відтворення в українській мові за допомогою виразу «дорого заплатити».

Модуляція як прийом логічного розвитку сприяє донесенню до слухача в цільову мову саме того аспекту, що мався на увазі в вихідній мові, з орієнтацією на традиції мовлення та його можливі варіанти.

Ще приклад модуляції також знаходимо в наступному реченні:

(13) *And we are going to continue to seek to mobilize the international community to say to Russia that Ukraine desires to have a good relationship with all of its neighbors, both east and west, and that there should be a way in which Ukraine is able to negotiate and trade, and continue the people-to-people links between Ukraine and Russia, but that Russia cannot dictate to them their ability to work effectively with other partners in order to better the situation for the Ukrainian people (POPP, URL).* – Ми будемо і далі мобілізувати міжнародну громадськість, аби Росія знала, що Україна прагне до добрих відносин з усіма своїми сусідами як за сході, так і на заході, і що Україна повинна мати можливість вести торгівлю і налагоджувати контакти між людьми в Україні та Росії, але що Росія не має права диктувати Україні, як їй працювати з іншими партнерами на благо українського народу (ПОПП, URL).

3.2.2 Лексичні перекладацькі трансформації перекладу ділової комунікації П. Порошенка. При перекладі політичних промов президента України П. Порошенка на англійську мову найчастіше застосовуються такі лексичні перекладацькі трансформації:

Транскрипція (відтворення на основі вимови слова): *діалог – dialogue, сфера – sphere;*

Транслітерація (відтворення на основі письмового буквеного складу): *Конгрес – Congress, кооперація – cooperation, координація – coordination, президент – President, ситуація – situation;*

Калькування (заміна буквральними відповідниками): *мінський діалог – Minsk dialogue, міжнародна координація – international coordination, суверенність та територіальна цілісність – sovereignty, territorial integrity;*

Конкретизація як трансформація знаходить своє відображення в наступному прикладі:

(33) *Ми говорили і про безпеку, і про оборону, і про те, якими мають бути подальші відповідальні та необхідні кроки (ПОПП, URL). – Today, we discussed the security and defense sphere, and we undertake further responsible and necessary decisions (POPP, URL).*

З орієнтацією на уточнення українського терміну «*кроки*» перекладачем був вжитий англійський термін “*decisions*”.

Генералізація як заміна одиниці вихідного тексту, що має більш вузьке значення, одиницею цільової мови з більш широким значенням, виражена в такому реченні:

(46) *Ми щиро сподіваємося, що режим припинення вогню, який діє вже 12 днів, призведе до міцного миру і дозволить нам врятувати Донецьк і Луганськ, жителі яких перебувають наразі у надзвичайно скрутному становищі (ПОПП, URL). – And we really hope that the cease-fire, which already lasted for 12 days, will bring – will transform to real peace, which can help us to save Donetsk and Luhansk from the very difficult situation the people of which appear now (POPP, URL).*

Український прикметник «*міцний*» (*міцний мир*) з вузьким значенням було узагальнено перекладачем в англійській цільовій мові шляхом набуття більш широкого значення – “*real*” (*real peace*).

Диференціація значень також знаходить своє часте застосування в перекладі промов українського політика:

(32) *Сьогодні ми обговорили всю сферу питань, з яких ми можемо розвивати нашу подальшу співпрацю (ПОПП, URL). – And the question we discussed today is the whole sphere of whether we can have improved our cooperation (POPP, URL).*

Враховуючи велику кількість відповідників українського терміну «*розвивати*» в англійській мові, серед яких, наприклад: “*to develop*”, “*to perfect*”, “*to expand*”, “*to improve*”, “*to grow*”, “*to expound*” тощо, перекладач

підібрав найбільш влучний термін для передачі його змісту У цьому контексті, а саме – “*to improve*”.

Модуляція (логічний розвиток) в якості заміни терміну вихідної мови терміном цільової мови шляхом логічного підбору відповідника в іншій формі, передає його значення, що помічаємо в наступному реченні:

(34) *Ми говорили про економіку, про фінанси, і ми вважаємо, що Сполучені Штати Америки впевнено підтримують нас в цей важкий час (ПОПП, URL). – Today, we discussed the economic and financial sphere, and we think that the United States of America do very great job to support us in a very difficult time (POPP, URL).*

Український термін «впевнено» знаходить своє вираження в англійському перекладі за допомогою виразу *to do very great job*, що означає «дуже добре щось робити», «дуже добре справлятися з роботою».

Таким чином, в процесі аналізу лексичних перекладацьких трансформацій помічено, що вони також досить часто і активно застосовуються перекладачами при відтворенні як промов англоамериканських політиків українською мовою, так і промов українських політиків англійською мовою, і становлять важливий компонент трансформаційної моделі перекладу. При цьому при перекладах в одному й тому ж реченні може застосовуватися декілька трансформацій – декілька граматичних та декілька лексичних, що злагоджено трансформують зміст політичних висловлень в цільову мову. Таке інтегрування перекладацьких трансформацій забезпечує довершеність передачі змісту, зберігаючи потенційний та семантичний потенціал вихідної мови, а також змістовність прагматичних стратегій та тактик перших осіб держав США та України.

3.3 Комплексні перекладацькі трансформації та додаткові перекладацькі трансформації перекладу ділової комунікації перших осіб держав Сполучених Штатів Америки і України

Комплексні перекладацькі трансформації (комплексні лексико-граматичні за В.Н. Комісаровим [27]) – це «трансформації для передачі змісту вихідної мови в цільову мову, в основі яких лежать перетворення, що одночасно зачіпають як граматичні, так і лексичні одиниці мови» [27]. Іноді вони передбачають міжрівневе перетворення речень, які видозмінюються, а сам процес їх відозміни переходить від граматичних до лексичних перетворень або навпаки.

Також досить актуальним і дещо дискусійним питанням на сучасному етапі є **додаткові види перекладацьких трансформацій (або додаткові перекладацькі трансформації)**, адже існує багато поглядів мовознавців та перекладознавців щодо їх детальної класифікації та визначення. **Додаткові перекладацькі трансформації** передбачають сукупність перетворень при перекладі висловлень з вихідної мови на цільову мову, які гуртуються не тільки на граматичних і лексичних замінах лексем, а й на комплексних (лексико-граматичних) замінах та додаткових стилістико-лінгвістичних видозмінах мовних одиниць. На мою думку, питання щодо додаткових видів перекладацьких трансформацій (їх класифікації, визначення, ширшого застосування, значення) знайде своє вирішення в найближчі п'ять років, що може бути темою майбутніх наукових дисертацій лінгвістів та перекладознавців в наступні роки. В моєму дослідженні розглянуті такі додаткові перекладацькі трансформації як займенниковий повтор, заміна займенникового повтору, лексичне розгортання, лексичне згортання, стилістична нейтралізація, стилістична спеціалізація, конверсивна заміна (або векторна трансформація), розпад полісемії, транскодування, комбінована реномінація, пошук варіантних відповідників, пошук еквівалента, гіперонімічне перейменування, прийоми перекладу герундію та герундіальних конструкцій.

Вони розглядаються багатьма сучасними мовознавцями та перекладознавцями як додатковими, при цьому ведеться багато дискусій щодо їх класифікації, визначень і видів застосування. Детальніше їх визначення та опис наведені в моєму дослідженні в розділі 1.4 (в підпункті 1.4.2.). Нижче розглянемо їх застосування детальніше на прикладах офіційних перекладів політичних промов перших осіб держав США та України: президента США Б. Обами, віце-президента США Дж. Байдена та президента України П.Порошенка.

3.3.1 Комплексні перекладацькі трансформації та додаткові перекладацькі трансформації перекладу ділової комунікації Б. Обами і Дж. Байдена. Дещо рідше, але все ще досить активно при перекладі промов англоамериканських політиків на українську мову застосовуються також комплексні перекладацькі трансформації та додаткові перекладацькі трансформації. Окремі приклади із їх обґрунтуванням допоможуть пояснити ці перетворення.

До **комплексних перекладацьких трансформацій**, які найчастіше використовуються перекладачами промов перших осіб держав США на українську мову, належать такі.

Антонімічний переклад забезпечується шляхом заміни стверджувальної форми в вихідному тексті на заперечну форму в цільовому тексті (або навпаки) чи лексемою з антонімічним значенням. Наприклад:

(68) *And as someone who has held high public office in my country for now 40 years and just because I've been around, literally met every major leader in the world in the last 40 years, I don't – I want you to know I do not underestimate the incredible pressure you all are under (JBUL, URL). – I як людина, яка обіймала високі державні пости в моїй країні протягом майже 40 років і тільки тому, що я був в політиці і зустрічався з усіма основними світовими лідерами за останні 40 років, я хочу, аби ви знали, що я реально оцінюю неймовірний тиск, під яким ви всі зараз знаходитесь (ДБУЗ, URL).*

У цьому реченні англійське заперечне дієслово “*not underestimate*” було замінено українським стверджувальним дієсловом «*реально оцінити*» (тобто антонімом).

Розглянемо ще один досить наочний приклад:

(14) I want to commend President Poroshenko for having helped to not only broker a cease-fire, but also to push through some very difficult legislation that can improve the perception in eastern Ukraine that they are fully represented and that they are able to determine many of their local affairs in a way that gives them confidence (POPP, URL). – Я високо ціную досягнення президента Порошенка, який не тільки домогся угоди про припинення вогню, але і сприяв нелегкому прийняттю законів, що допоможуть жителям східної України усвідомити своє повноправне представництво і можливість впевнено вести багато своїх внутрішніх справ (ПОПП, URL).

Антонімічний переклад забезпечується шляхом заміни англійських слів “*very difficult*” українським терміном «*нелегкий*».

Описовий переклад (експлікація) застосовується шляхом заміни лексичної одиниці вихідного тексту описовим словосполученням, що розкриває її значення. Розглянемо детальніше на прикладі:

(11) We have provided significant financial assistance to help Ukraine bridge this period of transition from the old ways of doing things to a new and more modern economy, and that includes a billion-dollar loan guarantee from the United States, as well as hundreds of millions of dollars that we’ve provided in assistance (POPP, URL). – Ми надали Україні значну фінансову допомогу в період переходу від старого устрою до нової, сучасної економіки. Вона включає кредитні гарантії США на суму в 1 мільярд доларів, а також сотні мільйонів доларів у вигляді допомоги (ПОПП, URL).

Таким чином, для передачі англійської лексеми *billion-dollar* слугує описова конструкція «*на суму в 1 мільярд доларів*» в українській цільовій мові. Завдяки застосуванню цієї конструкції переклад цільовою мовою є точним і повним.

Цілісне перетворення передбачає переосмислення всього виразу, що передається в цільову мову в зовсім іншій формі іншими словами, але зберігає своє семантичне наповнення, наприклад:

(66) *I'm honored, and I mean this sincerely, I'm honored to be with you all, all members of the Rada representing the whole of Ukraine* (JBUL, URL). – Для мене це велика честь, і я абсолютно щирий, для мене велика честь бути з вами усіма членами Ради, яка представляє всю Україну (ДБУЗ, URL).

(85) *You are a strong, strong, strong people. And I'm not being solicitous. I mean it is real* (JBUL, URL). – Ви дуже, дуже, дуже сильні люди. Говорю не тому, що я хочу в це вірити. Це так і є насправді (ДБУЗ, URL).

(71) *As my mother would say, but for the honor, I'd just as soon as pass the opportunity* (JBUL, URL). – Як каже моя мати, матиму за честь, щойно буде нагода (ДБУЗ, URL).

Таке переосмислення всього виразу, що зберігає семантичне наповнення, забезпечує влучну передачу змісту міжмовного культурного спілкування.

Компенсація використовується для передачі насиченості певної якості лексеми, яка виражена в цільовому тексті (не обов'язково в тому самому місці тексту, що в вихідному тексті), наприклад:

(85) *You are a strong, strong, strong people. And I'm not being solicitous. I mean it is real* (JBUL, URL). – Ви дуже, дуже, дуже сильні люди. Говорю не тому, що я хочу в це вірити. Це так і є насправді (ДБУЗ, URL).

Цей приклад ми вже розглядали з точки зору цілісного перетворення як виду трансформації, яка знаходить своє відображення в його другій і третій частинах. Тепер розглянемо його з точки зору іншої трансформації – компенсації, що знаходить своє застосування при перекладі його першої частини. Так, відтінок словосполучення «дуже сильний» компенсовано в українському реченні за рахунок повторення трьох слів “*strong, strong, strong*” в англійському вихідному реченні, в результаті чого в українському реченні виражено: «дуже, дуже, дуже сильні», тобто відбулася компенсація

насиченості однієї лексеми в цільовій мові за рахунок поєднання декількох однакових лексем у вихідній мові.

Ще один приклад компенсації знаходимо в такому контексті:

(3) *And as I told him personally, and I want to repeat publicly, I think his leadership has been absolutely critical at a very, very important time in Ukraine's history* (POPP, URL). – *Я вже говорив йому особисто, а тепер хочу повторити привселюдно: я переконаний, що його лідерство має найважливіше значення для України в нинішній важкий момент її історії* (ПОПП, URL).

Таким чином перекладач, компенсувавши семантику слова «важкий» за рахунок англійського словосполучення “*very, very important*”, влучно передав у цільову мову саме те, що мав на увазі президент США Б. Обама – «важкий момент в історії України».

Особливу увагу слід звернути також на **додаткові перекладацькі трансформації**, які знайшли своє відображення в розглянутих прикладах із промов перших осіб США та їх офіційних перекладів на українську мову. Серед них наступні:

Займенниковий повтор застосовується як повторна вказівка в цільовому тексті на об'єкт, який вже згадувався із заміною його імені відповідним займенником:

(3) *And as I told him personally, and I want to repeat publicly, I think his leadership has been absolutely critical at a very, very important time in Ukraine's history* (POPP, URL). – *Я вже говорив йому особисто, а тепер хочу повторити привселюдно: я переконаний, що його лідерство має найважливіше значення для України в нинішній важкий момент її історії* (ПОПП, URL).

Так, історія України, про яку мова йде в англійському реченні, була замінена займенником «її» (*її історія*) в українському реченні.

Або навпаки – **заміна займенникового повтору** як повторна вказівка в цільовому тексті вже не займенником, а конкретною назвою в цільовому тексті. Наприклад, займенник “*his*”, що фігурував у вихідному англійському реченні був замінений в українському реченні прикметником «*український*»:

(63) *Vice President Biden just spoke with Prime Minister – the Prime Minister of Ukraine to assure him that in this difficult moment the United States supports his government’s efforts and stands for the sovereignty, territorial integrity and democratic future of Ukraine* (OACU, URL). – *Віце-президент Дж. Байден розмовляв з прем’єр-міністром України і запевнив його, що у цей складний час Сполучені Штати підтримують зусилля українського уряду і відстоюють суверенітет, територіальну цілісність демократичне майбутнє України* (ОПКУ, URL).

Лексичне розгортання як використання словосполучення замість певного слова без суттєвої заміни його значення можна спостерігати досить часто. Розглянемо деякі приклади:

(12) *I’m pleased that during this meeting we reaffirmed that commitment to Ukraine, and we are providing additional assistance, both economic and security assistance to Ukraine to make sure that not only are they able to weather this storm economically, but they’re also going to be able to continue to build up an effective security force to defend themselves from aggression* (POPP, URL). – *Я радий, що під час нашої зустрічі ми знову підтвердили нашу рішучість допомагати Україні. Ми надамо їй додаткову підтримку, як економічну, так і стосовно безпеки, щоб вона не тільки пережила нинішні економічні негаразди, але й змогла продовжити створення боєздатних сил безпеки, які захистять її від агресії* (ПОПП, URL).

Англійськомовна лексема *reaffirmed* передається в розгорнутій формі українською мовою двома словами «знову підтвердили».

Та ще один приклад:

(22) *And so, President Poroshenko, congratulations on the excellent work that you’ve done. You have a strong friend not only in me personally, but I think, as you saw in Congress today, you have strong bipartisan support here in the United States* (POPP, URL). – *Отже, пане президенте, вітаю Вас із чудовою роботою. Ви не тільки стали для мене особистим другом, а й заручилися сьогодні потужною підтримкою обох партій в Конгресі США* (ПОПП, URL).

Тут англійська лексема *bipartisan* (*bipartisan support*) передається також в розгорнутій формі українською мовою, тобто двома словами «*обох партій*» (*підтримка обох партій*).

Лексичне згортання як використання слова замість певного словосполучення чи слова без суттєвої заміни його значення також часто зустрічається в перекладі промов перших осіб держав США, наприклад:

(14) *I want to commend President Poroshenko for having helped to not only broker a cease-fire, but also to push through some very difficult legislation that can improve the perception in eastern Ukraine that they are fully represented and that they are able to determine many of their local affairs in a way that gives them confidence (POPP, URL). – Я високо ціную досягнення президента Порошенка, який не тільки домогся угоди про припинення вогню, але і сприяв нелегкому прийняттю законів, що допоможуть жителям східної України усвідомити своє повноправне представництво і можливість впевнено вести багато своїх внутрішніх справ (ПОПП, URL).*

Англійськомовна розширена конструкція *in a way that gives them confidence* передається в згорнутій формі українською мовою – одним словом «*звпевнено*», в результаті чого контекст є лаконічним та інформативним, зберігаючи ту ж саму семантику.

Також в наступних двох реченнях помітне лексичне згортання:

(13) *And we are going to continue to seek to mobilize the international community to say to Russia that Ukraine desires to have a good relationship with all of its neighbors, both east and west, and that there should be a way in which Ukraine is able to negotiate and trade, and continue the people-to-people links between Ukraine and Russia, but that Russia cannot dictate to them their ability to work effectively with other partners in order to better the situation for the Ukrainian people (POPP, URL). – Ми будемо і далі мобілізувати міжнародну громадськість, аби Росія знала, що Україна прагне до добрих відносин з усіма своїми сусідами як за сході, так і на заході, і що Україна повинна мати можливість вести торгівлю і налагоджувати контакти між людьми в Україні*

та Росії, але що Росія не має права диктувати Україні, як їй працювати з іншими партнерами на благо українського народу (ПОПП, URL).

Так, англійськомовна конструкція *in order to better the situation for...* передається також в згорнутій формі українською мовою, тобто двома словами «на благо» (на благо українського народу).

(11) *We have provided significant financial assistance to help Ukraine bridge this period of transition from the old ways of doing things to a new and more modern economy, and that includes a billion-dollar loan guarantee from the United States, as well as hundreds of millions of dollars that we've provided in assistance* (POPP, URL). – Ми надали Україні значну фінансову допомогу в період переходу від старого устрою до нової, сучасної економіки. Вона включає кредитні гарантії США на суму в 1 мільярд доларів, а також сотні мільйонів доларів у вигляді допомоги (ПОПП, URL).

Така заміна англійськомовного розширеного словосполучення *ways of doing things* президента Б. Обама українським терміном «устрій» є влучним застосуванням перекладацької трансформації.

Стилістична нейтралізація – мотивоване зняття експресивності, емоційності, образності чи функціонально-стилістичного відтінку тексту, що також знаходимо в перекладах політичних промов президента США Б. Обама та віце-президента Дж. Байдена:

(4) *Obviously, we have watched over the last several months as the people of Ukraine have declared their desire for a sovereign, independent economic and foreign policy that promises them freedom and prosperity and self-determination* (POPP, URL). – Протягом останніх місяців ми бачили прагнення українського народу проводити суверенну, незалежну економічну та зовнішню політику, здатну забезпечити йому свободу, добробут і самовизначення (ПОПП, URL).

Така стилістична нейтралізація забезпечується шляхом вилучення слова “*obviously*” в реченні цільової мови.

У такий спосіб знімається експресивність висловлення віце-президента Дж. Байдена шляхом застосування однієї лексеми «*важкі*» без її повторення, що була застосована ним в вихідному тексті “*difficult, difficult*”:

(76) *I hope none of you have to appear in the first edition of the “Profiles in Courage in Ukraine,” but my expectation is some of you are going to have to make some really difficult, difficult personal decisions* (JBUL, URL). – *Я сподіваюся, що ніхто з вас не з'явиться в першому виданні "Обличчя мужності в Україні", але я думаю, що деяким з вас доведеться приймати певні дійсно важкі особисті рішення* (ДБУЗ, URL).

Стилістична спеціалізація, що є протилежним явищем стилістичній нейтралізації, передбачає надання тексту експресивності, емоційності, образності чи функціонально-стилістичного відтінку. Наприклад:

(13) *And we are going to continue to seek to mobilize the international community to say to Russia that Ukraine desires to have a good relationship with all of its neighbors, both east and west, and that there should be a way in which Ukraine is able to negotiate and trade, and continue the people-to-people links between Ukraine and Russia, but that Russia cannot dictate to them their ability to work effectively with other partners in order to better the situation for the Ukrainian people* (POPP, URL). – *Ми будемо і далі мобілізувати міжнародну громадськість, аби Росія знала, що Україна прагне до добрих відносин з усіма своїми сусідами як за сході, так і на заході, і що Україна повинна мати можливість вести торгівлю і налагоджувати контакти між людьми в Україні та Росії, але що Росія не має права диктувати Україні, як їй працювати з іншими партнерами на благо українського народу* (ПОПП, URL).

Текст набуває дещо більшої експресивності та функціонально-стилістичного відтінку за рахунок перекладу англійської лексеми *cannot* у значенні «*не має права*» українською мовою.

Розпад полісемії спостерігається, коли один термін має декілька синонімічних значень, а тому у сполученні з іншими лексемами не повторюється. Наприклад:

(99) *The decentralization and empowering of local communities – we call that devolution of power back home – local communities able to elect their own local officials, control their own budgets, elect their councils* (JBUL, URL). – *Децентралізація та розширення прав і можливостей місцевих громад – ми називаємо це передача влади додому – місцеві громади здатні обирати місцевих чиновників, контролювати власні бюджети, обирати власні ради* (ДБУЗ, URL).

Для відтворення змісту англійського терміну *empowering* застосовується словосполучення «розширення прав і можливостей» в цільовому тексті українською мовою, тобто даний термін перекладається кілька раз з використанням декількох відповідників із синонімічного ряду, утворюючи один розширений термін.

Транскодування – застосування в цільовій мові лексеми, яка використана оратором в вихідній мові, будучи адаптованою до неї, до її фонетичної чи граматичної структури, так як була транскрибована раніше з іншої мови, наприклад:

(66) *I'm honored, and I mean this sincerely, I'm honored to be with you all, all members of the Rada representing the whole of Ukraine* (JBUL, URL). – *Для мене це велика честь, і я абсолютно щирий, для мене велика честь бути з вами усіма членами Ради, яка представляє всю Україну* (ДБУЗ, URL).

Завдяки засобам масової інформації слово «*Рада*» набуло статусу символу в англійській мові, і відповідно віце-президент Дж. Байден застосовує його в своїх промовах з українськими політиками, тобто, дана лексема стала емблематичною як для нього, так і для інших країн. І відповідним чином вона перекладається знову в українську мову, з якої вона взяла початок, це і буде транскодування як трансформація.

Комбінована реномінація як спосіб максимальної передачі семантики реалій, пов'язаний з лінійним розширенням тексту. В цій трансформації найчастіше використовується транскрипція чи калькування з описовою перифразою, наприклад:

(8) *We have applied some of the toughest coordinated sanctions that we've ever seen between the transatlantic community, which are having a significant impact on the Russian economy (POPP, URL). – Ми ввели найжорсткіші узгоджені санкції за всю історію трансатлантичної спільноти, і вони серйозно позначилися на російській економіці (ПОПП, URL).*

Помічаємо, що комбінована реномінація представлена калькуванням та дискриптивною перифразою:

Комбінована реномінація = калькування + дискриптивна перифраза.

Пошук варіантних відповідників застосовується у якості перекладацької трансформації у випадку відсутності прямого відповідника в цільовій мові для відображення змісту слова вихідного тексту, наприклад:

(99) *The decentralization and empowering of local communities – we call that devolution of power back home – local communities able to elect their own local officials, control their own budgets, elect their councils (JBUL, URL). – Децентралізація та розширення прав і можливостей місцевих громад – ми називаємо це передача влади додому – місцеві громади здатні обирати місцевих чиновників, контролювати власні бюджети, обирати власні ради (ДБУЗ, URL).*

У цьому випадку прямий відповідник для передачі англійських слів *devolution of power back home* в українській мові відсутній, тому перекладач вдається до застосування словосполучення, яке найбільш точно трансліює зміст висловлення віце-президента Дж. Байдена, а саме – словосполучення «*передача влади додому*».

Пошук еквівалента як використання постійного рівнозначного відповідника, що, як правило, не залежить від контексту, будучи зазначеним в словниках, і не може перекладатися по-іншому. Наприклад:

U.N. Security Council – Рада Безпеки ООН.

Прийоми перекладу герундію та герундіальних конструкцій як перекладацька трансформація знаходять своє застосування при передачі

герундію та герундіальних конструкцій з англійської мови підрядним реченням або дієсловом в українську мову. Розглянемо детальніше на прикладі:

(14) I want to commend President Poroshenko for having helped to not only broker a cease-fire, but also to push through some very difficult legislation that can improve the perception in eastern Ukraine that they are fully represented and that they are able to determine many of their local affairs in a way that gives them confidence (POPP, URL). – Я високо ціную досягнення президента Порошенка, який не тільки домігся угоди про припинення вогню, але і сприяв нелегкому прийняттю законів, що допоможуть жителям східної України усвідомити своє повноправне представництво і можливість впевнено вести багато своїх внутрішніх справ (ПОПП, URL).

Англійська герундіальна конструкція *for having helped to not only broker a cease-fire* перекладена підрядним реченням на українську мову: «який не тільки домігся угоди про припинення вогню».

3.3.2 Комплексні перекладацькі трансформації та додаткові перекладацькі трансформації перекладу ділової комунікації П. Порошенка. При перекладі промов президента України П. Порошенка на англійську мову також дещо менше, але все ж досить активно застосовуються комплексні перекладацькі трансформації та додаткові перекладацькі трансформації. Розглянемо їх детальніше із наведенням прикладів, які взяті із тієї ж промови П. Порошенка під час його перебування в США, що пролунала після засідання в Білому Домі.

До **комплексних перекладацьких трансформацій**, що найчастіше використовуються при передачі промов П. Порошенка на англійську мову, належать такі.

Описовий переклад (експлікація) як заміна лексичної одиниці словосполученням, яке розкриває (експлікує) її значення знаходить своє відображення в наступному прикладі:

(31) Від самого початку я відчув, як глибоко до серця приймає президент Обама справу захисту свободи і демократії в Україні і стежить за розвитком

ситуації (ПОПП, URL). – *And from the very, very first moment, I feel how personally President Obama is deeply involved in the process of protecting freedom and democracy in Ukraine and the way in how the situation developed* (POPP, URL).

У цьому реченні описовий переклад полягає у заміні українського словосполучення «розвиток ситуації» англійською описовою конструкцією “*the way in how the situation developed*”.

Цілісне перетворення в якості переосмислення всього виразу і передачі його в цільову мову в іншій формі знаходить застосування в наступному реченні:

(48) *Ви виступаєте як друг України, а друзі пізнаються, як відомо, в біді* (ПОПП, URL). – *I think that it's the position of the friend of Ukraine – friend in need is a friend indeed* (POPP, URL).

У перекладі промов президента України П. Порошенка на англійську також знаходимо багато **додаткових перекладацьких трансформації**, серед них такі.

Лексичне розгортання як використання словосполучення замість певного слова без суттєвої заміни його значення помічаємо в наступному прикладі:

(34) *Ми говорили про економіку, про фінанси, і ми вважаємо, що Сполучені Штати Америки впевнено підтримують нас в цей важкий час* (ПОПП, URL). – *Today, we discussed the economic and financial sphere, and we think that the United States of America do very great job to support us in a very difficult time* (POPP, URL).

Лексичне згортання як використання слова замість певного словосполучення без суттєвої заміни його значення використовується при перекладі промов П. Порошенка також:

(38) *Я вважаю, що нам дуже важливо налагодити координацію зусиль на міжнародному рівні* (ПОПП, URL). – *I think that it would be extremely important for us the international coordination* (POPP, URL).

Українське словосполучення «на міжнародному рівні» було замінене перекладачем на англійське слово “international”.

Стилістична нейтралізація як позбавлення тексту (мотивоване зняття) експресивності, емоційності, образності чи функціонально-стилістичного відтінку помітна в такому контексті:

(27) *На мене справила незабутнє враження та підтримка, яку я побачив від обох партій в Конгресі (ПОПП, URL). – I was impressed today by the level of support – the bipartisan support, which was demonstrated in the Congress (POPP, URL).*

У цьому випадку українська лексема «незабутнє враження» замінюється при перекладі англійською більш нейтральною лексемою “impressed”. Тобто, П.Порошенко був не просто вражений, а по особливому – це було незабутнє враження. Однак при перекладі ця експресивність дещо втрачається, так як перекладач зосереджує увагу на більш важливих пунктах промови.

Стилістична спеціалізація як надання тексту експресивності, емоційності, образності чи функціонально-стилістичного відтінку виражена в наступному прикладі:

(38) *Я вважаю, що нам дуже важливо налагодити координацію зусиль на міжнародному рівні (ПОПП, URL). – I think that it would be extremely important for us the international coordination (POPP, URL).*

Аби наголосити важливість координації зусиль на міжнародному рівні перекладач вдається до заміни української лексеми «дуже» на англійську “extremely”, що надає реченню більшої експресивності та яскравішого функціонально-стилістичного відтінку. Саме тут знаходить своє застосування стилістична спеціалізація як перекладацька трансформація.

Пошук еквівалента як рівнозначна відповідність, що зазначена в словнику, наприклад:

(39) *Рада Безпеки ООН – U.N. Security Council.*

Можна зробити висновок, що перекладачі досить активно застосовують перекладацькі трансформації 4-х груп не тільки окремо, а здебільшого

гармонійно їх поєднуючи. Такі цілісні перетворення при передачі змісту висловлень політиків забезпечують перш за все точність і інформативність передачі змісту. При цьому зберігається ідейність та прагматичність промов президентів, що є надзвичайно важливим в сфері політики. Разом з тим, помічено, що найбільше перекладачі промов перших осіб держав США та України послуговуються граматичними перекладацькими трансформаціями (42%) та лексичними перекладацькими трансформаціями (38%). Дещо меншим, однак досить активним є застосування комплексних перекладацьких трансформацій (12%). Найменше застосовуються додаткові перекладацькі трансформації (6%), однак їх застосування набуває особливого оригінального значення для перенесення змісту висловлень в інше міжкультурне інтермовне середовище, зокрема це стосується конверсивної заміни, транскодування, комбінованої реномінації та прийому перекладів герундію і герундіальних конструкцій, адже серед додаткових перекладацьких трансформацій саме ці їх підвиди забезпечують найбільш оригінальний влучний пошук відповідника в цільовій мові.

Таким чином, **чотири групи перекладацьких трансформацій, які фігурують як єдине ціле, переплітаючись, органічно поєднуючись і доповнюючи одне одного, слугують надзвичайно потужною базою діяльності перекладача**, адже вони забезпечують чудовий і потужний інструментарій (разом з їх прийомами, формами і засобами) для перенесення граматичних, лексичних та міжкультурних особливостей із вихідної мови в цільову мову. При цьому ділова комунікація перших осіб держав зберігає свої основні якості: стислість, ясність, точність, літературність, визначеність за будь-яких обставин.

Перекладацькі трансформації, перетворюючи форму і семантику вихідних одиниць, дозволяють зберігати зміст і саму суть інформації, яка передається. Досягнення високої довершеної еквівалентності перекладу – це результат професійної перекладацької діяльності на основі доречного застосування всієї сукупності перекладацьких трансформацій.

3.4 Конструювання трансформаційної моделі перекладу ділової комунікації перших осіб держав Сполучених Штатів Америки і України як унаочнення її структури

У ході аналізу перекладацьких трансформацій та дослідження їх застосування в перекладі політичних промов (на матеріалі промов політиків Сполучених Штатів Америки та України та їх офіційних перекладів) важливим є розгляд структури трансформаційної моделі перекладу. Це питання ще не достатньо вивчене і потребує нових майбутніх досліджень науковців. В довідковій літературі з перекладознавства поки що відсутня унаочнена трансформаційна модель перекладу, зокрема **трансформаційна модель перекладу ділової комунікації перших осіб держав**, але хотілося б висвітлити своє бачення щодо цього аспекту як інструменту перекладацької діяльності професійних перекладачів.

Конструювання трансформаційної моделі перекладу, яка, як згадувалося вище, являє собою сукупність лексичних, граматичних, комплексних (лексико-граматичних) трансформацій, а також додаткових перекладацьких трансформацій знаходить відображення в наочному зображенні, де в графічній формі показані її компоненти на фоні графічного позначення вихідного та цільового тексту з їх основними характеристиками. Див. малюнок 1.

Таким чином, розглянемо детальніше структуру трансформаційної моделі перекладу ділової комунікації перших осіб держав.

Основу цієї трансформаційної моделі перекладу становлять 4 види трансформацій, що зображені у формі чотирьох голубих вертикальних прямокутників. В графічному позначенні вони поєднують зміст вихідного тексту ділового дискурсу з цільовим текстом ділового дискурсу, що позначені відповідним чином, зверху і знизу. При цьому в напрямок руху перекладацьких трансформацій зверху до низу позначено відповідними стрілочками.

Отже, чотири голубі вертикальні прямокутники відображають наступні чотири види трансформацій: граматичні перекладацькі трансформації; лексичні

перекладацькі трансформації; комплексні перекладацькі трансформації; додаткові перекладацькі трансформації.

Паралельно з ними на світло-сірому фоні позначено простір, який обтікає ці чотири види трансформацій – **безтрансформаційний текст (прямий переклад без застосування трансформацій)**, що також злагоджено поєднує зміст вихідного тексту ділового дискурсу з цільовим текстом ділового дискурсу. При цьому під терміном «**безтрансформаційний текст**» будемо умовно розуміти текст, який дослівно перекладається з вихідної мови в цільову без застосування трансформацій. Саме його ми позначили світло-сірим кольором.

Разом з тим, кожна група перекладацьких трансформацій має свої різновиди, прийоми, форми і засоби, що зазначено у вигляді квадратиків внизу кожного вертикального голубого прямокутника.

Враховуючи насиченість застосування кожного виду перекладацьких трансформацій, що було досліджено шляхом детального розгляду перекладу відібраних прикладів із промов перших осіб держав США та України та їх офіційних перекладів (президента США Барака Обами, віце-президента США Джо Байдена та президента України П. Порошенка), мною були підраховані відсоткові показники застосування кожного з видів перекладацьких трансформацій, що зазначені в маленьких горизонтальних голубих прямокутниках, які знаходяться зверху над кожним голубим вертикальним прямокутником: так, граматичні перекладацькі трансформації становлять 42% по відношенню до застосування усіх перекладацьких трансформацій, лексичні перекладацькі трансформації – 38%, дещо меншим, однак досить активним є застосування комплексних перекладацьких трансформацій – 12%, і найменше застосовуються додаткові перекладацькі трансформації – 6%. (Див. також діаграму такого відсоткового співвідношення – Додаток Г. Відсоткове співвідношення застосування різних видів перекладацьких трансформацій при перекладі ділової комунікації перших осіб держав США та України).

Розглянемо верхню частину трансформаційної моделі перекладу, яка представляє **зміст вихідного тексту ділового дискурсу** у формі голубого овалу, до якого належать його складові як основні аспекти його інтегрованої функціональності, що повинні зберігатися при перекладі: **структурний потенціал тексту, семантичний потенціал тексту, політичні стратегії і тактики** (якими пронизані промови).

Слід зазначити, що ці три компоненти повинні зберігатися при перекладі. Вони можуть видозмінюватися, але суть змісту тексту та семантичне наповнення повинні зберігатися.

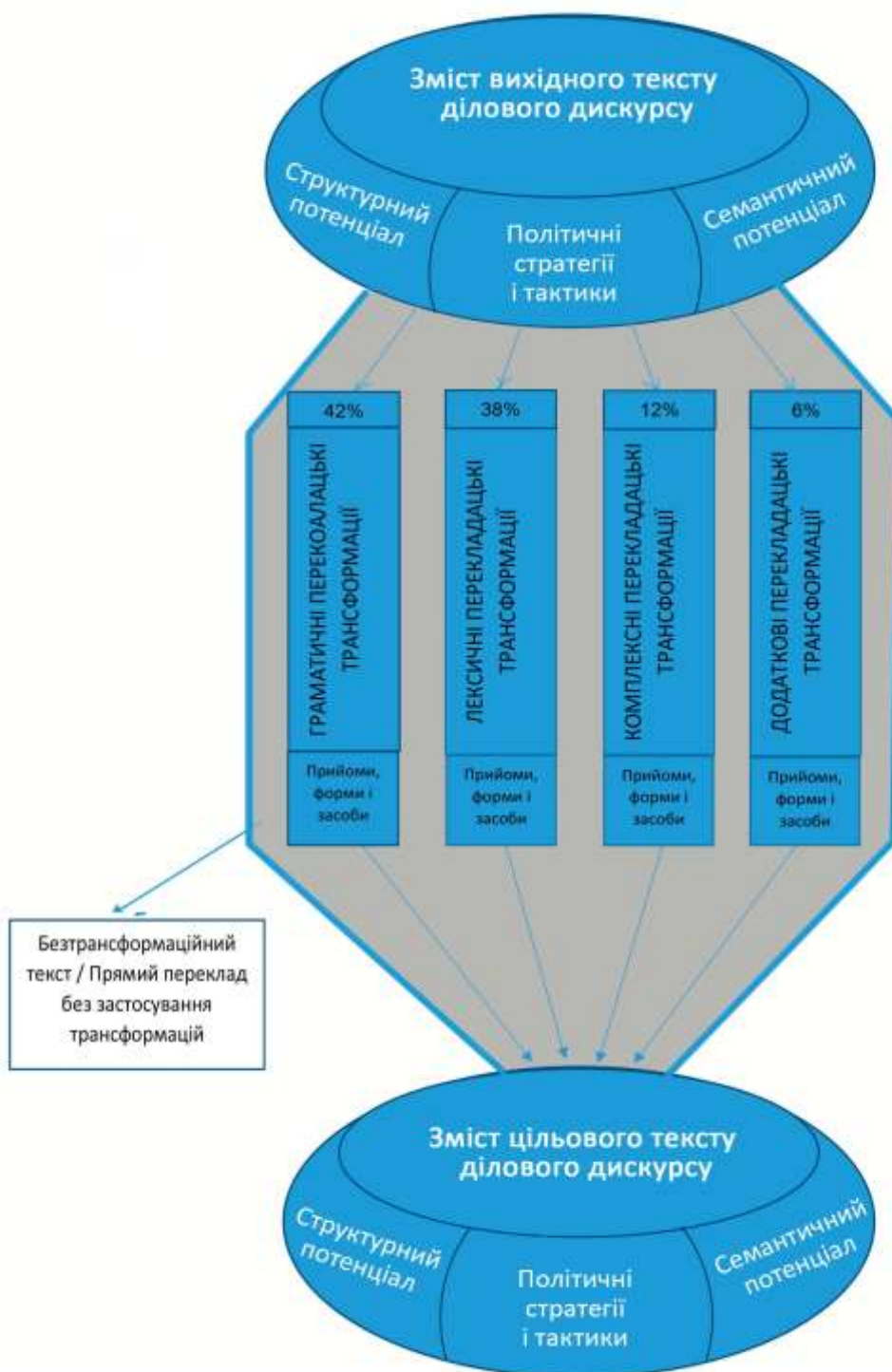
Аналогічно розглянемо нижню частину трансформаційної моделі перекладу, яка представляє **зміст цільового тексту ділового дискурсу** у формі нижнього голубого овалу, до якого також належать його складові як основні аспекти його інтегрованої функціональності, що повинні зберігатися при перекладі: структурний потенціал тексту; семантичний потенціал тексту; політичні стратегії і тактики (якими пронизані промови).

Зміст вихідного тексту (ділового дискурсу) та зміст цільового тексту (ділового дискурсу) нічим не відрізняються. Це явище є сталим, що наочно помітне в графічному зображенні. І задля забезпечення цієї **змістової сталості** між змістом вихідного тексту та змістом цільового тексту застосовуються 4 групи перекладацьких трансформацій з їх видами, прийомами, формами та засобами.

Таке унаочнення **трансформаційної моделі перекладу ділової комунікації перших осіб держав** може успішно застосовуватися при здійсненні професійних перекладів у сфері політики та в теорії перекладознавства як науки.

Дані проведеного аналізу ділової комунікації політиків та їх офіційних перекладів дозволяють зробити висновок про те, що ділова комунікація перших осіб держав складна і багатогранна, і включає у себе багато лінгвістичних і прагматичних аспектів, і задля підвищення ефективності її функціонування перекладацька діяльність ставить перед собою завдання – покращити,

удосконалити, розширити та розвинути концепції щодо засобів, прийомів і форм перекладацьких трансформацій. При цьому трансформаційна модель перекладу ділової комунікації перших осіб держав є частиною таких починань на шляху до вирішення актуальних питань перекладознавства і знайдення певних розв'язків актуальних викликів сьогодення в цій сфері.

Рис. 1. Трансформаційна модель перекладу ділової комунікації перших осіб держав Сполучених Штатів Америки та України (графічне зображення)

Висновки до розділу 3

Третій розділ дослідження присвячений аналізу перекладацьких трансформацій, що застосовуються при перекладі ділової комунікації перших осіб держав США та України (на прикладі промов президента США Б. Обами, віце-президента США Дж. Байдена та президента України П. Порошенка та їх офіційних перекладів). А також У цьому розділі розглянута трансформаційна модель перекладу ділової комунікації перших осіб держав методом унаочнення її структури.

Трансформаційна модель перекладу ділової комунікації перших осіб держав – це сукупність лексичних, граматичних, комплексних, додаткових перекладацьких трансформацій, що успішно застосовуються в перекладах політичних промов завдяки своєму гармонійному поєднанню, інтегрованій функціональності та професіоналізму перекладача. У цьому розділі були також дані визначення термінів граматичних, лексичних, комплексних (лексико-граматичних) та додаткових перекладацьких трансформацій, а також детально проаналізоване їх застосування на окремих прикладах із відібраних промов перших осіб держав США та України.

Можна підсумувати, що застосування граматичних та лексичних перекладацьких трансформацій при перекладі промов як англо-американських політиків на українську мову, так і українських політиків на англійську мову є досить активним і суттєвим, що забезпечує довершену і точну передачу змісту їх висловлень, **зберігаючи потенційний та семантичний потенціал вихідної мови, а також змістовність прагматичних стратегій та тактик перших осіб держав.** При цьому при перекладах в одному й тому ж реченні може застосовуватися декілька видів трансформацій одночасно: граматичні, лексичні, комплексні да додаткові – вони злагоджено трансформують зміст політичних висловлень в цільову мову за рахунок їх гармонійного поєднання. Таке інтегрування перекладацьких трансформацій забезпечує довершеність, точність та інформативність передачі змісту висловлень політиків. При цьому

зберігається ідейність та прагматичність промов президентів, що є надзвичайно важливим в сфері політики.

Разом з тим, помічено, що найбільше перекладачі промов перших осіб держав США та України послуговуються граматичними перекладацькими трансформаціями (42%) та лексичними перекладацькими трансформаціями (38%). Дещо меншим, однак досить активним є застосування комплексних перекладацьких трансформацій (12%). Найменше застосовуються додаткові перекладацькі трансформації (6%), однак їх застосування набуває особливого оригінального значення для перенесення змісту висловлень в інше міжкультурне інтермовне середовище, зокрема це стосується конверсивної заміни, транскодування, комбінованої реномінації та прийому перекладів герундію і герундіальних конструкцій, адже серед додаткових перекладацьких трансформацій саме ці їх підвиди забезпечують найбільш оригінальний влучний пошук відповідника в цільовій мові. Див. Додаток Г. Відсоткове співвідношення застосування різних видів перекладацьких трансформацій при перекладі ділової комунікації перших осіб держав США та України.

Перекладацькі трансформації, перетворюючи форму і семантику вихідних одиниць, дозволяють зберігати зміст і саму суть інформації, яка передається. Досягнення високої та довершеної еквівалентності перекладу – це результат професійної перекладацької діяльності на основі доречного застосування всієї сукупності перекладацьких трансформацій.

Унаочнена **трансформаційна модель перекладу ділової комунікації перших осіб держав**, що сконструйована в процесі даного дослідження, може успішно застосовуватися при здійсненні професійних перекладів у сфері політики та в теорії перекладознавства як науки.

Дані проведеного аналізу перекладу ділової комунікації перших осіб держав США та України (на прикладі політичних промов президента США Барака Обами, віце-президента США Джо Байдена, президента України Петра Порошенка та їх офіційних перекладів) дозволяють зробити висновок про те, що ділова комунікація перших осіб держав складна і багатогранна, і включає у

себе багато лінгвістичних і прагматичних аспектів, а переклад політичних промов як з англійської мови на українську, так і з української на англійську, доречно та узгоджено підпорядковується вимогам перекладацьких трансформацій, які становлять трансформаційну модель перекладу ділової комунікації як потужний інструментарій перекладацької діяльності. З метою подальшого підвищення ефективності та функціонування перекладацьких закономірностей перекладознавство ставить перед собою завдання – покращити, удосконалити, розширити та розвинути концепції щодо засобів, прийомів і форм перекладацьких трансформацій. При цьому трансформаційна модель перекладу ділової комунікації перших осіб держав є частиною таких починань на шляху до вирішення актуальних питань перекладознавства і знайдення перспективних розв'язків актуальних викликів сьогодення в цій сфері.

ВИСНОВКИ

Вивчення викликів перекладу ділової комунікації перших осіб держав привертає до себе увагу не лише лінгвістів та перекладознавців України, а й інших країн. Україна в даний час переживає період різкого розвитку політичних та економічних зв'язків не лише із США, а й з усіма країнами світу. Саме тому зростає необхідність у дослідженнях з перекладу ділової комунікації перших осіб держав.

Узагальнюючи дослідження, слід зазначити, що перекладацькі трансформації разом з їх прийомами і способами досягнення адекватності та еквівалентності є потужним інструментом при перекладі ділової комунікації, зокрема політичних промов. Аналіз застосовуваних перекладацьких трансформацій на матеріалі промов політиків Сполучених Штатів Америки та України і їх офіційних перекладів демонструє приклад довершеної і успішної трансформаційної моделі перекладів ділової комунікації перших осіб держав: президента США Барака Обами, віце-президента США Джо Байдена та президента України Петра Порошенка. Надзвичайно важливою вимогою граматичних трансформацій політичних промов є точність у передачі змісту, яка визначається не дослівною відповідністю між одиницями двох мов, а функціональною тотожністю. При цьому текст цільової мови є функціонально тотожним тексту вихідної мови, а всі вимоги офіційно-ділового мовлення зберігаються: стислість, ясність, точність, літературність, визначеність за будь-яких обставин.

Відповідно, ділова комунікація перших осіб держав зберігає свої основні якості: стислість, ясність, точність, літературність, визначеність за будь-яких обставин.

Перекладацькі трансформації перетворюють як форму, так і значення вихідних одиниць, але зберігають зміст і саму суть інформації, яка передається. Це дозволяє стверджувати, що майстерне та доречне застосування перекладацьких трансформацій не спричиняє жодних непорозумінь та відхилень від основної мети – точної передачі змісту. Адже завдяки правильно

підібраним прийомам перекладацьких трансформацій перекладач досягає еквівалентності в процесі перекладу.

Трансформаційна модель перекладу ділової комунікації становить основу перекладацької діяльності ділової комунікації. Таким чином, чотири групи перекладацьких трансформацій, які фігурують як єдине ціле, переплітаючись, органічно поєднуючись і доповнюючи одне одного, слугують надзвичайно потужною базою діяльності перекладача, адже вони забезпечують чудовий і потужний інструментарій (разом з їх прийомами, формами і засобами) для перенесення граматичних, лексичних та міжкультурних особливостей із вихідної мови в цільову мову.

Також підсумовуючи проведені дослідження щодо застосування перекладацьких трансформацій при перекладі політичних промов перших осіб держав США та України (на прикладі промов президента США Барака Обами, віце-президента США Джо Байдена, президента України Петра Порошенка та їх офіційних перекладів), можна зробити висновок, що перекладачі досить активно застосовують перекладацькі трансформації не тільки окремо, а здебільшого гармонійно їх поєднуючи. Таке інтегрування перекладацьких трансформацій при відтворенні ділової комунікації перших осіб держав США та України цільовою мовою забезпечує довершеність передачі змісту, зберігаючи: потенційний потенціал вихідної мови, семантичний потенціал вихідної мови, змістовність прагматичних стратегій та тактик вихідної мови.

Разом з тим цілісні перетворення при передачі змісту висловлень політиків забезпечують перш за все точність і інформативність передачі контексту. При цьому зберігається ідейність та прагматичність промов президентів, що є надзвичайно важливим в сфері політики.

В ході даного дослідження також помічено, що найбільше перекладачі промов перших осіб держав США та України послуговуються **граматичними перекладацькими трансформаціями (42%)** та **лексичними перекладацькими трансформаціями (38%)**. Дещо меншим, однак досить активним є застосування **комплексних (лексико-граматичних)**

перекладацьких трансформацій (12%). При цьому найменше застосовуються **додаткові перекладацькі трансформації (6%)**, однак їх застосування набуває особливого оригінального значення для перенесення змісту висловлень в інше міжкультурне інтермовне середовище, зокрема це стосується конверсивної заміни, транскодування, комбінованої реномінації та прийому перекладів герундію і герундіальних конструкцій, адже серед додаткових перекладацьких трансформацій саме ці їх підвиди забезпечують найбільш оригінальний влучний пошук відповідника в цільовій мові. (Див. Додаток Г. Відсоткове співвідношення застосування різних видів перекладацьких трансформацій при перекладі ділової комунікації перших осіб держав США та України)

Отже, перекладацькі трансформації, перетворюючи форму і семантику вихідних одиниць, дозволяють зберігати зміст і саму суть інформації, яка передається. Досягнення високої довершеної еквівалентності перекладу – це результат професійної перекладацької діяльності на основі доречного застосування всієї сукупності перекладацьких трансформацій. При цьому слід розглядати **трансформаційну модель перекладу ділової комунікації перших осіб держав** як сукупність лексичних, граматичних, комплексних, додаткових перекладацьких трансформацій, що успішно застосовуються в перекладах політичних промов завдяки своєму гармонійному поєднанню, інтегрованій функціональності та професіоналізму перекладача.

Також можна підсумувати, що застосування граматичних та лексичних перекладацьких трансформацій при перекладі промов як англоамериканських політиків на українську мову, так і українських політиків на англійську мову є досить активним і суттєвим, і при перекладах в одному й тому ж реченні може злагоджено застосовуватися декілька видів трансформацій одночасно: граматичні, лексичні, комплексні да додаткові – вони раціонально адекватно трансформують зміст політичних висловлень в цільову мову за рахунок їх гармонійного поєднання. Дуже часто завдяки застосуванню транскрипції, транслітерації та калькування відбувається збагачення цільової мови новими лексемами. При гармонійному поєднанні **перекладацьких трансформацій** в

ході перекладу більшості речень проаналізованої ділової комунікації перших осіб держав **переважають наступні, що позначені схемами:** перестановка + калькування + граматичні заміни; перестановка + транскрипція + граматичні заміни; перестановка + модуляція + транслітерація; перестановка + конкретизація + об'єднання речень; перестановка + генералізація + опущення граматичних одиниць; перестановка + модуляція + граматичні заміни + додавання граматичних одиниць.

Питання щодо додаткових видів перекладацьких трансформацій (їх класифікації, визначення, ширшого застосування, значення) – тобто 4-ї групи перекладацьких трансформацій, що маловивчена – знайде своє вирішення в найближчі п'ять років, що може бути темою майбутніх наукових дисертацій аспірантів, лінгвістів та перекладознавців в наступні роки. В моєму дослідженні розглянуті такі додаткові перекладацькі трансформації як займенниковий повтор, заміна займенникового повтору, лексичне розгортання, лексичне згортання, стилістична нейтралізація, стилістична спеціалізація, конверсивна заміна (або векторна трансформація), розпад полісемії, транскодування, комбінована реномінація, пошук варіантних відповідників, пошук еквівалента, гіперонімічне перейменування, прийоми перекладу герундію та герундіальних конструкцій. Вони розглядаються багатьма сучасними мовознавцями та перекладознавцями як додатковими, при цьому ведеться багато дискусій щодо їх класифікації, визначень і видів застосування.

В ході аналізу перекладацьких трансформацій та дослідження їх застосування в перекладах політичних промов (на матеріалі промов політиків Сполучених Штатів Америки та України і їх офіційних перекладів) важливим є розгляд структури трансформаційної моделі перекладу. Це питання ще не достатньо вивчене і потребує нових майбутніх досліджень науковців. В довідковій літературі з перекладознавства поки що відсутня унаочнена трансформаційна модель перекладу, зокрема трансформаційна модель перекладу ділової комунікації перших осіб держав, тому У цьому дослідженні мною висвітлене власне бачення щодо цього аспекту як інструменту

професійної перекладацької діяльності. Конструювання трансформаційної моделі перекладу знаходить відображення в наочному зображенні, де в графічній формі показані її компоненти на фоні візуального позначення вихідного та цільового тексту з їх основними характеристиками.

Така унаочнена трансформаційна модель перекладу ділової комунікації перших осіб держав, що сконструйована в процесі даного дослідження, може успішно застосовуватися при здійсненні професійних перекладів у сфері політики та в теорії перекладознавства як науки.

СПИСОК ТЕРМІНІВ ТА ВИЗНАЧЕНЬ

Граматичні перекладацькі трансформації – це спосіб перекладу, при якому граматична одиниця в мові оригіналу перетворюється на одиницю цільової мови (мови перекладу) з іншим граматичним значенням.

Ділова комунікація – це процес взаємозв'язку і взаємодії, в ході якого відбувається обмін інформацією і досвідом.

Діловий дискурс – комунікативна подія, яка полягає у взаємодії учасників комунікації за допомогою вербальних текстів та/або інших знакових комплексів у відповідній ситуації і певних соціокультурних умовах спілкування (визначення О. В. Платонова та С. І. Виноградова [34]).

Додаткові перекладацькі трансформації передбачають сукупність перетворень при перекладі висловлень з вихідної мови на цільову мову, які гуртуються не тільки на граматичних і лексичних замінах лексем, а й на комплексних (лексико-граматичних) замінах та додаткових стилістико-лінгвістичних видозмінах мовних одиниць.

Еквівалент – постійна рівнозначна відповідність термінів, яка, як правило, не залежить від контексту.

Інтеркультурна адаптація – пристосування ділового мовлення до культурних особливостей носіїв іншої мови (цільової мови), тобто вона зумовлюється перекладацьким аспектом (наприклад, адаптація політичних промов для іноземного слухача).

Інтракультурна адаптація – адаптація перекладеної інформації до особливостей носіїв однієї і тієї ж культури (наприклад, адаптація політичних промов для певної категорії слухачів).

Комплексні (лексико-граматичні) перекладацькі трансформації (комплексні лексико-граматичні за В.Н. Комісаровим [27]) – це трансформації для передачі змісту вихідної мови в цільову мову, в основі яких лежать перетворення, які одночасно зачіпають як граматичні, так і лексичні одиниці мови.

Комунікант – особа, яка ініціює, передає інформацію.

Комунікат (реципієнт) – особа, яка сприймає інформацію.

Лексичні перекладацькі трансформації – це різного роду зміни лексичних елементів мови оригіналу під час перекладу з метою еквівалентної передачі їх семантичних, стилістичних і прагматичних характеристик із врахуванням норм мови перекладу та мовленнєвих традицій культури мови перекладу.

Міжкультурна комунікація – адекватне взаєморозуміння двох учасників комунікативного акту, що є приналежними до різних національних культур.

Перекладацька трансформація – це міжмовне перетворення, перебудова елементів вихідного тексту, операції перевираження змісту або перефразування з метою досягнення еквіваленту перекладу.

Реципієнт (комунікат) – особа, яка сприймає інформацію.

Трансформаційна модель перекладу ділової комунікації перших осіб держав – сукупність лексичних, граматичних, комплексних, додаткових перекладацьких трансформацій, що успішно застосовуються в перекладах політичних промов завдяки своєму гармонійному поєднанню, інтегрованій функціональності та професіоналізму перекладача.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Актуальні проблеми перекладознавства та методики навчання перекладу: Тези доповідей XI наукової конференції з міжнародною участю. Харків: ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2021. 143 с.
2. Арутюнова Н.Д. Язык и мир человека. Изд. 2, испр. Москва, 1999. 896 с.
3. Баландина Н. А. Дискурс переговоров в англоязычной деловой коммуникации: дис. канд. филологич. наук: 10.02.04. Волгоград, 2004. 192с.
4. Бархадуров Л. С. Язык и перевод. Москва: 1975. 145 с.
5. Бацевич Ф. С. Основи комунікативної лінгвістики. Київ: Видавничий центр «Академія», 2004. 244 с.
6. Бернацька О. В. Зміна порядку слів речення при перекладі. URL: <http://intkonf.org/bernatska-ov-zmina-poryadku-sliv-rechennya-pri-perekladi/>
7. Борботько В. Г. Элементы теории дискурса. Грозный, 1989. 230 с.
8. Верещагин Е. М. В. Г. Костомаров. Язык и культура. Москва, 1990. 250 с.
9. Виноградов В. С. Перевод: общие и лексические вопросы: учеб, пособие. 2-е изд. перераб. Москва: КГУ, 2004. 240 с.
10. Винокур Г. О. Филологические исследования. Лингвистика и поэтика. 1990. 452 с.
11. Волошин П. Английский язык делового общения как лингвистическое и дидактическое явление: дис. канд. филологич. наук. Москва, 2001. 178 с.
12. Воробьева О. И. Политическая лексика. Ее функции в современной устной и письменной речи. Архангельск, 2000. 120 с.
13. Грушевицкая Т. Г., Попков В. Д., Садохин А. П. Основы межкультурной коммуникации: Учебник для вузов. 2003. 352 с.
14. Дейк Т. А. ван Язык. Познание. Коммуникация / пер. с англ. Москва: Прогресс, 1989. 312 с.

15. Ділові комунікації: Підручники для студентів онлайн. URL: https://stud.com.ua/51634/menedzhment/dilovi_komunikatsiyi
16. Документальна комунікація як об'єкт загальної теорії документології / Г. М. Швецова-Водка // Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія. 2010. № 2 С. 49—54.
17. Исмагилова Л. Р. Лексические особенности перевода деловой коммуникации (на материалах деловых писем на английском языке экономической направленности) // Вестник ЧГУ. Серия: Филология. Искусствоведение. 2012. № 21. С. 57—60.
18. Кабиш О. О. Зміни в семантичній структурі та функціонуванні маркованої лексики: автореф. дис. на здоб. наук. ступеня канд. філолог. наук: 10.02.01 «Українська мова». Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова. Київ, 2007. 21 с.
19. Казакова Т. А. Практические основы перевода: English – Russian (Серия: Изучаем иностранные языки). СПб.: Союз, 2001. 320 с.
20. Ковтунович Л. М. Особенности англоязычного и русскоязычного делового дискурса. URL: http://www.rusnauka.com/4_SND_2009/Philologia/40125.doc.htm
21. Кодлюк І. В. Формування англомовної компетентності в діалогічному мовленні майбутніх фахівців з туризму в коледжах: Дисертація – Тернопіль: Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка, 2018. 275 с.
22. Кожин Л., Крилова О. Л., Одинцов В. В. Функціональні типи російської мови. М., 1982. 223 с.
23. Колесникова Н. Л. Деловое общение. Business Communication: Учебное пособие. Москва: Флинта: Наука, 2007. 152 с.
24. Колтунова М. В. Язык и деловое общение // Указ. соч. Москва, 2000. С.131.
25. Комисаров В. Н. Прагматика перевода / Лингвистики перевода. Москва: Международные отношения, 1980. 167 с.

26. Комиссаров В. Н. Современное переводоведение. Москва: ЭТС, 2002. 424 с.
27. Комиссаров В. Н. Современное переводоведение. Москва: ЭТС, 2004. 424 с.
28. Комунікатор як об'єкт масової інформації. URL: <https://studfile.net/preview/5118660/page:12/>
29. Коптілов В. О. Художній переклад і культура мови // Коптілов В.О. Теорія і практика перекладу. Вип. 6. 1981. С 91—97.
30. Корбалеви́ч А. Д. Роль клише при устном переводе (на материале английского языка): Курсова робота. — Минск: УО «Белорусский государственный экономический университет», 2012. 98 с.
31. Корунець І. В. Теорія і практика перекладу (аспектний переклад): підручник. Київ: Нова Книга, 2000. 448 с.
32. Кузьменкова Ю. Б. Стратегии речевого поведения в англоязычной беседе. Лекции 1-4. Москва: Первое сентября, 2006. 48 с.
33. Культура взаимопонимания и взаимопонимание культур / Коллективная монография: В 2 ч. Ч.1. Воронеж: Воронежский гос. ун-т, 2004. 316 с.
34. Культура русской речи: учебник для вузов / под. ред.. проф. Л.К.Граудиной и Е.Н. Ширяева. Москва, 1958. 560 с.
35. Латышев Л. К. Курс перевода: эквивалентность перевода и этапы его достижения. Москва: Просвещение, 1980. 160 с.
36. Лебедева І. Д. Особливості перекладу політичної лексики: кваліфікаційна робота магістра. Житомир: Житомирський державний університет імені Івана Франка, 2018. 226 с.
37. Левицкая Т. Р., Фетирман А. М. Теория и практика перевода с английского языка на русский. Москва, 1963. 140 с.
38. Максимов С. Є. Практичний курс перекладу (англійська та українська мови). Теорія та практика перекладацького аналізу тексту: навч. посіб. 2-ге вид., випр. і доп. Київ: Ленвіт, 2012. 203 с.

39. Малюга Е. Н. Особенности языка и культуры в деловой коммуникации. М., 2004. 173 с.
40. Мотигулина Э. Р. Замена герундиальной конструкции как вид переводческой трансформации (на материале романа К. Исигуро «Не оставляй меня»). URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/222815832.pdf>
41. Ніколенко В. О. Лінгвопрагматичний потенціал промов Т. Мей: кваліфікаційна робота магістра. Житомир: Житомирський державний університет імені Івана Франка, 2018. 222 с.
42. Осовська Г. В. Комунікації в менеджменті. Київ: Кондор, 2003. 556с.
43. Пассов Е. И. Коммуникативный метод обучения иноязычному говорению. Москва: Просвещение, 1991. 223 с.
44. Парастаев Г. Н. Лексико-семантические особенности американского политического дискурса: на примере исторических и общественно-политических реалий: диссертация кандидата филологических наук. Москва, 2012. 209 с.
45. Паршина О. Н. Стратегии и тактики речевого поведения современной политической элиты России: диссертация доктора филологических наук: 10.02.2001 / Паршина Ольга Николаевна. Саратов, 2005. 325 с.
46. Политические коммуникации: Лекция № 16. URL: https://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:Ox_zl1ZjB8wJ:https://lms.kgeu.ru/mod/resource/view.php%3Fid%3D24129+&cd=16&hl=ru&ct=clnk&gl=ua
47. Пономаренко Е. В. О развитии системного подхода в лингвистике // Филологические науки, 2004. № 5. С. 24—33.
48. Пономаренко Е. В., Паршутин Г. А. О роли глаголов коммуникации в формировании функциональных свойств английского делового дискурса. URL: <https://mgimo.ru/upload/iblock/646/64632a8ffe095eca21da5ce4ff2c46d2.pdf>

49. Пономаренко Е. В. Пояснение как языковая единица (к вопросу о функциональных связях дискурса): Монография. Москва, 1999. 144 с.
50. Пономаренко Е. В. Системный подход как методологическая основа изучения речевой деятельности // Вестник Самарского государственного университета. Гуманитарная серия. 2006. № 1 (41). С. 134—138.
51. Прагмаречевые условия формирования переговорного дискурса. URL: <http://www.bibliofond.ru/view.aspx?шв=667873>
52. Прагматичний аспект перекладу. URL: <https://www.stud24.ru/foreign-language/pragmaticnij-aspekt-perekladu/146041-428214-page1.html>
53. Пражский лингвистический кружок: сборник статей / сост. ред. и предисл. Н.А. Кондрашова. М.: Прогресс, 1967. 558 с.
54. Професійно-орієнтований переклад у когнітивно-дискурсивному ракурсі: навч. посібник / В. Г. Ніконова, Ю. В. Кононець, Х. Б. Мелько, Є. В. Польова, В. Б. Скрябіна, В. П. Сніцар, О. І. Чернікова. Київ: Видавничий центр КНЛУ, 2018. 426 с.
55. Почепцов Г. Г. Паблік рілейшнз, або Як успішно керувати громадською думкою. М., 1998. 352 с.
56. Раицкая Л. К. Развитие автономии студента в информационно-образовательной интернет-среде // Вестник РУДН. Серия: Психология и педагогика. 2009. № 4. С. 54—58.
57. Раицкая Л. К. Развитие информационной личности в деятельности: энвайронментальная составляющая // Вестник РУДН. Серия: Психология и педагогика. 2013. № 3. С. 5—13.
58. Ребрій О. В. Переклад англомовної громадсько-політичної літератури. Міжнародні конвенції у галузі прав людини: автореф. дис. на здоб. наук. ступеня канд. філолог. наук: 10.02.16 – Харків: ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2016. 26 с.
59. Садохин А. П. Введение в теорию межкультурной коммуникации. Москва: Высшая школа, 2005. 310 с.

60. Сдобников В. В., Петрова О. В. Теория перевода. Москва: Восток-Запад, 2007. 448 с.
61. Селезнева Г. Я. Политическая фразеология: учеб.-метод. пособ. Воронеж: изд-во ВГУ, 2004. 72 с.
62. Семенюк О. Засоби збереження аргументації англомовного політичного дискурсу при перекладі (на матеріалі передвиборних промов американських політичних діячів). URL: http://www.chnu.edu.ua/res/chnu.edu.ua/period_vudannia/web13/pdf/2011_3/Olesia_Semeniuk.pdf
63. Сосновская А. М. Деловая коммуникация и переговоры: Учебное пособие. Санкт-Петербург, 2011. 180 с.
64. Стебаєва Е. О. Особливості застосування перекладацьких трансформацій при перекладі роману С. Моема «Розмальована вуаль»: дипломна робота. Київ, 2018. 77 с.
65. Теньер Л. Основы структурного синтаксиса. М., 1988. 656 с.
66. Тер-Минасова С. Г. Язык и межкультурная коммуникация: Учебное пособие. 2000. 146 с.
67. Ухванова И. Ф. Смысловые и сущностные параметры политического дискурса в фокусе внимания исследователя // Язык и социум: материалы II Международной конференции. Минск: БГУ, 1998. С. 21—25.
68. Харьковская А. А., Ильичева Н. В. Business English: Учеб. пособие для индивидуальной работы по деловому английскому языку студентов 4 курса специальности «Англ. филология». Самара, 2004. 344 с.
69. Храмченко Д. С. К вопросу о формировании арсенала лексических средств в английском деловом дискурсе // Вопросы прикладной лингвистики. 2012. № 6. С. 72—75.
70. Царева М. А. Межкультурная коммуникация и диалог культур / Монография. Хабаровск: ДВГУ, 2006. 62 с.
71. Черноватий Л. М., Карабан В. І., Ганічева Т. В., Ліпко І. П. Переклад англомовної громадсько-політичної літератури. Міжнародні

конвенції у галузі прав людини: навчальний посібник / за редакцією Л. М. Черноватого і В. І. Карабана.. Вінниця: Нова Книга, 2006. 272 с.

72. Чудинов А. П. Политическая лингвистика: учеб. пособие. М.: Наука, 2006. 254 с.

73. Шадрин А. В. Культура речи участников делового общения. URL: https://www.studmed.ru/view/kontrolnaya-rabota-kultura-rechi-uchastnikov-delovogo-obscheniya_b9e3b1ca30e.html

74. Швейцер А. Д. Теория перевода: статус, проблемы, аспекты. М.: Наука, 1988. 215 с.

75. Эйфельд Е. А. Лексико-семантические и прагматические особенности текстов политического дискурса. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/leksiko-semanticheskie-i-pragmaticheskie-osobennosti-tekstov-politicheskogo-diskursa/viewer>

76. Юзефович Н. Г. Политический дискурс и межкультурное общение / Н. Г. Юзефович // Интерпретация. Понимание. Перевод: сб. науч. ст. / Санкт-Петербургский гос. ун-т экономики и финансов; отв. ред. В.Е. Чернявская. СПб., 2005. С. 231—240.

77. Юрик Н. Є., Гарматюк О. О. Роль та особливості ділової комунікації // Бізнес – комунікацій: Курс лекцій. Тернопіль: ТНТУ імені Івана Пулюя, 2012. 82 с.

78. Achebe C. Things Fall Apart. London: Heinemann, 2019. 208 p.

79. Appelt D. E. Planning English Sentences. Cambridge, 2015. 215 p.

80. Bassnett S. Translation Studies. London: Methuen & Co. Ltd., 2020. 190p.

81. Benjamin W. Selected Writings: Vol. 1. The Task of the Translator (H. Zohn, Trans.). Cambridge, MA: Harvard University press, 2019. 120 p.

82. Benveniste E. Problems in General Linguistics (M. E. Meek, Trans.). University of Miami Press: Coral Gables, Florida, 2019. 140 p.

83. Berman A. Pour une critique des traductions: John Donne. Paris: Gallimard, 1995. 278 p.

84. Catford J. C. *A Linguistic Theory of Translation*. London: Oxford University Press, 2016. 112 p.
85. Crystal D. *English as a Global Language*. Cambridge, 2003. 122 p.
86. Crystal Scott. *Back Translation: Same questions – different continent* // Crystal Scott. *Communicate*. London: Association of Translation Companies, 2004. P. 139—144.
87. Daly M., & Vieira E. R. P. 'The White Wall': Pre-facing Silvano Santiago. In *Silvano Santiago in Conversation*. London: Zoilus Press, 2019. 178 p.
88. Danet B. *Legal Discourse* // *Handbook of Discourse Analysis* / ed. by T.A. van Dijk. London: Academic Press, 1985. P. 273—291.
89. Bargiela-Chiappini Fr., Nickerson C., Planken B. *Business Discourse*. New York, 2007. 282 p.
90. Derrida J. What is a 'Relevant' Translation // Venuti L. *The Translation Studies Reader*. New York: Routledge, 2004. P. 180—192.
91. Evans, V. and M. Green. *Cognitive linguistics: An introduction*. Edinburgh: Edinburgh University Press, 2006. 140 p.
92. Flowerdew John. An educational, or process, approach to the teaching of professional genres // *ELT Journal*. Volume 47/4. Oxford University Press, 1993. P. 305—316.
93. Garzone G. *Legal Translation and Functionalist Approaches: A Contradiction in terms?* URL: www.tradulex.com/Actes2000/Garzone.pdf
94. Genette G. *Narrative Discourse*. London: LBR, 2018. 180 p.
95. Halverson, S. *The Concept of Equivalence in Translation Studies*. *Target* 1-2, 1997. 280 p.
96. Harris B., & Sherwood B. *Translating as an Innate Skill* // Gerver D., Sinaiko H. *Language, Interpretation and Communication*. New York: Plenum Press, 1978. 236 p.
97. Jakobson R. *On Linguistic Aspects of Translation* // Brower R.A. *On Translation*. Cambridge, MA: Harvard University Press, 2004. P.: 232—239.

98. Lloyd D. Nationalism and Minor Literature. Berkeley and London: University of California Press, 2017. 340 p.
99. Man P. de. The Resistance to Theory. Minneapolis: Minnesota University Press, 2016. 344 p.
100. McCarthy M. Discourse Analysis for Language Teachers. Cambridge, 2006. 206p.
101. Newmark P. A Textbook of Translation. New York & London: Prentice Hall, 2018. 340 p.
102. Nida E. A. Towards a Science of Translating. With Special Reference to Principles and Procedures Involved in Bible Translating. Leiden: E.J. Brill, 2004. 224p.
103. Nierenberg G.I. Fundamentals of Negotiating. Hawthorn books, Inc. New Yourk, 1973. 306 p.
104. Pym A. Natural and Directional Equivalence in Theories of Translation. 1992. 262 p.
105. Reiss K. Translation Criticism: The Potentials and Limitations. Categories and Criteria for Translation Quality Assessment. Translated by E. F. Rhodes. Manchester: St. Jerome. St. Jerome Publishing Ltd, 2000. 322 p.
106. Renkema J. Discourse, of Course. Amsterdam: John Benjamins Publishing Company, 2009. 393 p.
107. Sapir E. Culture, Language and Personality. Berkeley, Los Angeles: University of California Press, 2016. 280 p.
108. Schäffner Ch. The Concept of Norms in Translation Studies // Schäffner C. Norms and Translation. Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins Crossref, 1999. P. 191—222.
109. Snell-Hornby M. Translation Studies: An Integrated Approach. Amsterdam: John Benjamin Crossref, 2018. 280 p.
110. Spivak G. C. The Politics of Translation. In Outside in the Teaching Machine. New York and London: Routledge, 1993. 200 p.

111. Thierry C. True Bilingualism and Second Language Learning. // Gerver D., Sinaiko H. Language, Interpretation and Communication. New York: Plenum Press, 2018. P. 155—170.

112. Toury G. Descriptive Translation Studies and Beyond. Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins Crossref, 1995. 190 p.

113. Uspensky B. A. A Poetics of Composition // The Structure of the Artistic Text and Typology of a Compositional Form. Berkeley: University of California Press, 2013. P. 140—145.

114. Vinay J. P., Darbelnet J. Comparative Stylistics of French and English: A Methodology for Translation. Amsterdam / Philadelphia: John Benjamins, 1995. 210 p.

115. Wiersema N. Globalisation and Translation. Translation Journal, 8(1). URL: Retrieved from <http://translationjournal.net/journal//27liter.htm>

116. Yinhua X. Equivalence in Translation: Features and Necessity // International Journal of Humanities and Social Science, 1(10). 2011. P.169—171.

СПИСОК ДОВІДКОВОЇ ЛІТЕРАТУРИ

(АСЛІТ) — Англомовний словник літературних термінів. URL: <https://literarydevices.net>

(ВВЕ) — Вікіпедія: вільна енциклопедія. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%9C%D1%96%D0%B6%D0%BA%D1%83%D0%BB%D1%8C%D1%82%D1%83%D1%80%D0%BD%D0%B0_%D0%BA%D0%BE%D0%BC%D1%83%D0%BD%D1%96%D0%BA%D0%B0%D1%86%D1%96%D1%8F

(СЛТ) — Ганич Д. І., Олійник І. С. Словник лінгвістичних термінів. Київ: Вища школа, 1985. 360 с.

(ФРТС) — Горте М. А. Фигуры речи. Терминологический словарь. Издательство «ЭНАС», 2007.

(ЛСД) — Літературознавчий словник-довідник / За ред. Р.Т. Гром'яка, Ю.І.Коваліва, В.І.Теремка. Київ: ВЦ «Академія», 2007.

(МІОВВ) — Матеріали інформаційно-освітньої веб-сторінки Вікіпедія.
URL: <http://www.wikipedia.org/>

(СТСУМ) — Сучасний тлумачний словник української мови: 65 000 слів / за заг. ред. д-ра філолог. наук, проф. В. В. Дубічинського. Харків: ВД «ШКОЛА», 2006. 1008 с.

(ITODOP) — Blackburn, S. Implicature: The Oxford Dictionary of Philosophy. Oxford: Publisher, 2019.

(RETS) — Baker Mona. Routledge Encyclopaedia of Translation Studies. London and New York: Routledge, 1998.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ ІЛЮСТРАТИВНОГО МАТЕРІАЛУ

(ДБУЗ) — Виступ Віце-президента США Джо Байдена на зустрічі з українськими законодавцями: 23.04.2014. URL: <https://japan.mfa.gov.ua/news/1086-vistup-vice-prezidenta-ssha-dzho-bajdena-na-zustrichi-z-ukrajinsykimi-zakonodavcyami>

(ПОПП) — Виступи президента Обама і президента Порошенка після зустрічі в Білому Домі: 22.09.2014. URL: <https://japan.mfa.gov.ua/news/2366-vistupi-prezidenta-obami-i-prezidenta-poroshenka-pislya-zustrichi-v-bilomu-domi>

(ОПКУ) — Обама про Крим, Україну: Повний текст. URL: <https://ukrainian.voanews.com/a/1861792.html>

(ОАСУ) — Obama about Crimea, Ukraine: The White House. Office of the Press Secretary. February 28, 2014. URL: <https://obamawhitehouse.archives.gov/the-press-office/2014/02/28/statement-president-ukraine>

(РОПП) — Remarks by President Obama and President Poroshenko of Ukraine after Bilateral Meeting: 22.09.2014. URL: <https://japan.mfa.gov.ua/en/news/2366-vistupi-prezidenta-obami-i-prezidenta-poroshenka-pislya-zustrichi-v-bilomu-domi>

(JBUL) — Remarks by US Vice President Joe Biden at a Meeting with Ukrainian Legislators: 23.04.2014. URL: <https://japan.mfa.gov.ua/en/news/1086-vistup-vice-prezidenta-ssha-dzho-bajdena-na-zustrichi-z-ukrajinsykimi-zakonodavcyami>

ДОДАТКИ

Додаток А

Цитати із тексту виступу президента Б. Обами і президента П. Порошенка після зустрічі в Білому Домі: 22.09.2014 (з офіційним перекладом)

№ п/п	Текст оригіналу	Текст перекладу
1	<i>Well, it is a great pleasure to welcome President Poroshenko to the Oval Office (POPP, URL).</i>	<i>Мені дуже приємно приймати президента Порошенка тут, в Овальному кабінеті (ПОПП, URL).</i>
2	<i>He and I have been working together a lot over the last several months (POPP, URL).</i>	<i>За останні місяці ми з ним чимало попрацювали разом (ПОПП, URL).</i>
3	<i>And as I told him personally, and I want to repeat publicly, I think his leadership has been absolutely critical at a very, very important time in Ukraine's history (POPP, URL).</i>	<i>Я вже говорив йому особисто, а тепер хочу повторити привселюдно: я переконаний, що його лідерство має найважливіше значення для України в нинішній важкий момент її історії (ПОПП, URL).</i>
4	<i>Obviously, we have watched over the last several months as the people of Ukraine have declared their desire for a sovereign, independent economic and foreign policy that promises them freedom and prosperity and self-determination (POPP, URL).</i>	<i>Протягом останніх місяців ми бачили прагнення українського народу проводити суверенну, незалежну економічну та зовнішню політику, здатну забезпечити йому свободу, добробут і самовизначення (ПОПП, URL).</i>
5	<i>And President Poroshenko's election I think represented those aspirations of the Ukrainian people (POPP, URL).</i>	<i>Я вважаю, що обрання президента Порошенка відобразило сподівання українського народу (ПОПП, URL).</i>

№ п/п	Текст оригіналу	Текст перекладу
	URL).	
6	<i>Unfortunately, what we've also seen is Russian aggression – first in Crimea, and most recently in portions of eastern Ukraine – that have not only violated the sovereignty and territorial integrity of the country, but have also been designed to undermine these critical reform efforts that have been taking place in Ukraine (POPP, URL).</i>	<i>На жаль, ми побачили також російську агресію – спочатку в Криму, потім, останнім часом, в деяких районах східної України, яка не лише порушила суверенітет і територіальну цілісність країни, але й була розпочата спеціально, аби не допустити здійснення найважливіших реформ, що почалися в Україні (ПОПП, URL).</i>
7	<i>I am very proud that the United States has led the international community and our European partners in making sure that there is a cost to Russia for its aggression in Ukraine (POPP, URL).</i>	<i>Я пишаюся тим, що Сполучені Штати повели за собою міжнародну спільноту і наших європейських партнерів, змусивши Росію дорого заплатити за агресію проти України (ПОПП, URL).</i>
8	<i>We have applied some of the toughest coordinated sanctions that we've ever seen between the transatlantic community, which are having a significant impact on the Russian economy (POPP, URL).</i>	<i>Ми ввели найжорсткіші узгоджені санкції за всю історію трансатлантичної спільноти, і вони серйозно позначилися на російській економіці (ПОПП, URL).</i>
9	<i>And we have consistently said that not only do we support Ukraine's sovereignty and independence in words, but we've also been</i>	<i>При цьому ми постійно підкреслювали, що підтримуємо суверенітет України та її незалежність не тільки на словах,</i>

№ п/п	Текст оригіналу	Текст перекладу
	<i>supporting it in deeds (POPP, URL).</i>	<i>але й на ділі (ПОПП, URL).</i>
10	<i>And at the Wales Summit, you saw all 28 NATO countries recommit themselves to the NATO-Ukraine partnership, and commit to assisting Ukraine in its security concerns (POPP, URL).</i>	<i>На саміті в Уельсі всі 28 країн-членів НАТО знову підтвердили свою участь в партнерстві НАТО-Україна і висловили готовність допомогти Україні забезпечити її безпеку (ПОПП, URL).</i>
11	<i>We have provided significant financial assistance to help Ukraine bridge this period of transition from the old ways of doing things to a new and more modern economy, and that includes a billion-dollar loan guarantee from the United States, as well as hundreds of millions of dollars that we've provided in assistance (POPP, URL).</i>	<i>Ми надали Україні значну фінансову допомогу в період переходу від старого устрою до нової, сучасної економіки. Вона включає кредитні гарантії США на суму в 1 мільярд доларів, а також сотні мільйонів доларів у вигляді допомоги (ПОПП, URL).</i>
12	<i>I'm pleased that during this meeting we reaffirmed that commitment to Ukraine, and we are providing additional assistance, both economic and security assistance to Ukraine to make sure that not only are they able to weather this storm economically, but they're also going to be able to continue to build up an effective security force to defend themselves</i>	<i>Я радий, що під час нашої зустрічі ми знову підтвердили нашу рішучість допомагати Україні. Ми надамо їй додаткову підтримку, як економічну, так і стосовно безпеки, щоб вона не тільки пережила нинішні економічні негаразди, але й змогла продовжити створення боєздатних сил безпеки, які</i>

№ п/п	Текст оригіналу	Текст перекладу
	<i>from aggression (POPP, URL).</i>	<i>захистять її від агресії (ПОПП, URL).</i>
13	<i>And we are going to continue to seek to mobilize the international community to say to Russia that Ukraine desires to have a good relationship with all of its neighbors, both east and west, and that there should be a way in which Ukraine is able to negotiate and trade, and continue the people-to-people links between Ukraine and Russia, but that Russia cannot dictate to them their ability to work effectively with other partners in order to better the situation for the Ukrainian people (POPP, URL).</i>	<i>Ми будемо і далі мобілізувати міжнародну громадськість, аби Росія знала, що Україна прагне до добрих відносин з усіма своїми сусідами як за сході, так і на заході, і що Україна повинна мати можливість вести торгівлю і налагоджувати контакти між людьми в Україні та Росії, але що Росія не має права диктувати Україні, як їй працювати з іншими партнерами на благо українського народу (ПОПП, URL).</i>
14	<i>I want to commend President Poroshenko for having helped to not only broker a cease-fire, but also to push through some very difficult legislation that can improve the perception in eastern Ukraine that they are fully represented and that they are able to determine many of their local affairs in a way that gives them confidence (POPP, URL).</i>	<i>Я високо ціную досягнення президента Порошенка, який не тільки домогся угоди про припинення вогню, але і сприяв нелегкому прийняттю законів, що допоможуть жителям східної України усвідомити своє повноправне представництво і можливість впевнено вести багато своїх внутрішніх справ (ПОПП, URL).</i>

№ п/п	Текст оригіналу	Текст перекладу
15	<i>And those were not easy laws that President Poroshenko passed, but I think they indicated his commitment to an inclusive Ukraine -- his commitment to a Ukraine that has decentralization and empowers local communities (POPP, URL).</i>	<i>Прийняття цих законів виявилось важким, але воно підтвердило відданість президента Порошенка принципу соборності України – прихильність до її децентралізації та розширення повноважень місцевих органів (ПОПП, URL).</i>
16	<i>But also I think President Poroshenko has been very clear that Ukraine needs to stay intact, and that the sovereignty and territorial integrity of Ukraine is non-negotiable (POPP, URL).</i>	<i>У той же час президент Порошенко ясно дав зрозуміти, що Україна повинна бути єдиною і що її суверенітет і територіальна цілісність є непорушними (ПОПП, URL).</i>
17	<i>And so let me just say that in addition to the concrete expressions of support through security assistance and economic assistance, we are going to continue to help to mobilize the international community towards a diplomatic solution (POPP, URL).</i>	<i>Хочу додати, що крім конкретної підтримки, такої як допомога у сфері безпеки та в сфері економіки, ми будемо мобілізувати міжнародну громадськість на пошуки дипломатичного вирішення (ПОПП, URL).</i>
18	<i>I have great confidence that President Poroshenko is balancing a lot of different variables here in a very difficult situation (POPP, URL).</i>	<i>Я переконаний, що президент Порошенко врівноважує безліч факторів, що діють в нинішній складній обстановці (ПОПП, URL).</i>
19	<i>But he's the right man for the job. He's been working very hard (POPP,</i>	<i>Він найкраще відповідає своїй посаді. Він дуже наполегливо</i>

№ п/п	Текст оригіналу	Текст перекладу
	URL).	працює (ПОПП, URL).
20	<i>He's committed to upcoming elections that will further allow the people of Ukraine to set the direction for their country (POPP, URL).</i>	<i>Він твердо має намір провести заплановані вибори, які допоможуть народові України ще краще визначити майбутнє своєї країни (ПОПП, URL).</i>
21	<i>And we are prepared to support Ukraine in negotiations with Russia in order to make sure that the Ukrainian people can enjoy the kind of freedom and prosperity that is their right (POPP, URL).</i>	<i>І ми готові підтримати Україну в її переговорах з Росією, щоб український народ міг користуватися тією свободою та добробутом, яких він заслуговує (ПОПП, URL).</i>
22	<i>And so, President Poroshenko, congratulations on the excellent work that you've done. You have a strong friend not only in me personally, but I think, as you saw in Congress today, you have strong bipartisan support here in the United States (POPP, URL).</i>	<i>Отже, пане президенте, вітаю Вас із чудовою роботою. Ви не тільки стали для мене особистим другом, а й заручилися сьогодні потужною підтримкою обох партій в Конгресі США (ПОПП, URL).</i>
23	<i>And the people of America stand with the people of Ukraine (POPP, URL).</i>	<i>Американський народ стоїть пліч о пліч з українським народом (ПОПП, URL).</i>
24	<i>We wish you not only luck, but you know that you also have our strong commitment and friendship (POPP, URL).</i>	<i>Ми бажаємо вам успіху, і ви можете бути впевнені в нашій підтримці та дружбі (ПОПП, URL).</i>

№ п/п	Текст оригіналу	Текст перекладу
25	<i>Перш за все хочу подякувати президенту Обамі за запрошення (ПОПП, URL).</i>	<i>I want to start with words of thanks for President Obama for my invitation (POPP, URL).</i>
26	<i>Для українського народу глибоко символічно те, що я перебуваю сьогодні тут, і що ми отримали таку потужну підтримку на всіх рівнях (ПОПП, URL).</i>	<i>And this is very symbolic for all Ukrainian people to be here today and to receive such enormous support that was demonstrated today under all the levels (POPP, URL).</i>
27	<i>На мене справила незабутнє враження та підтримка, яку я побачив від обох партій в Конгресі (ПОПП, URL).</i>	<i>I was impressed today by the level of support – the bipartisan support, which was demonstrated in the Congress (POPP, URL).</i>
28	<i>Хочу подякувати президенту Обамі за його лідерство в світі, за захист суверенітету, територіальної цілісності і незалежності України (ПОПП, URL).</i>	<i>And I want to thank you to the President for his leadership in the world, for protecting Ukraine's sovereignty, territorial integrity and independence (POPP, URL).</i>
29	<i>Це приклад істинного лідерства на захист демократії і свободи (ПОПП, URL).</i>	<i>This is a true leadership defending democracy and freedom (POPP, URL).</i>
30	<i>Наші узгоджені дії почалися у Варшаві, коли всі ми чули його виступ на святкуванні 25-ї річниці «Солідарності» (ПОПП, URL).</i>	<i>And we started this coordination in Warsaw when we together heard him during the 25th anniversary of the Solidarnist' (POPP, URL).</i>
31	<i>Від самого початку я відчув, як глибоко до серця приймає</i>	<i>And from the very, very first moment, I feel how personally President</i>

№ п/п	Текст оригіналу	Текст перекладу
	<i>президент Обама справу захисту свободи і демократії в Україні і стежить за розвитком ситуації (ПОПП, URL).</i>	<i>Obama is deeply involved in the process of protecting freedom and democracy in Ukraine and the way in how the situation developed (POPP, URL).</i>
32	<i>Сьогодні ми обговорили всю сферу питань, з яких ми можемо розвивати нашу подальшу співпрацю (ПОПП, URL).</i>	<i>And the question we discussed today is the whole sphere of whether we can have improved our cooperation (POPP, URL).</i>
33	<i>Ми говорили і про безпеку, і про оборону, і про те, якими мають бути подальші відповідальні та необхідні кроки (ПОПП, URL).</i>	<i>Today, we discussed the security and defense sphere, and we undertake further responsible and necessary decisions (POPP, URL).</i>
34	<i>Ми говорили про економіку, про фінанси, і ми вважаємо, що Сполучені Штати Америки впевнено підтримують нас в цей важкий час (ПОПП, URL).</i>	<i>Today, we discussed the economic and financial sphere, and we think that the United States of America do very great job to support us in a very difficult time (POPP, URL).</i>
35	<i>Ми приділили особливу увагу галузі енергетики, і хочу повідомити, що наступного тижня до Києва прибуде американська делегація, з якою ми будемо говорити про різні питання енергетики, про те, як нам налагодити енергозбереження і уникнути труднощів майбутньою зимою (ПОПП, URL).</i>	<i>We especially discussed the energy question, and I can announce that next week we will have an American team in Kyiv, where we can discuss all different energy questions from the energy-saving steps to be undertaken and avoid significant problem during this winter (POPP, URL).</i>

№ п/п	Текст оригіналу	Текст перекладу
36	<i>Життєво важливо відновити співпрацю з Росією в галузі поставок газу і забезпечити найважливіше питання енергетичної безпеки для всієї Європи (ПОПП, URL).</i>	<i>Looking that it is vitally important to renew the cooperation with Russia for the gas supply and to undertake a very important step for providing the energy security for all Europe (POPP, URL).</i>
37	<i>Хочу ще раз підтвердити, що ми готові до обговорення всіх цих питань (ПОПП, URL).</i>	<i>And I just want to confirm – declare that we are ready for all these discussions (POPP, URL).</i>
38	<i>Я вважаю, що нам дуже важливо налагодити координацію зусиль на міжнародному рівні (ПОПП, URL).</i>	<i>I think that it would be extremely important for us the international coordination (POPP, URL).</i>
39	<i>Ми розраховуємо, що на засіданні Ради Безпеки ООН буде також приділено увагу українському питанню (ПОПП, URL).</i>	<i>We expect that the U.N. Security Council meeting will also pay some attention to the Ukrainian question (POPP, URL).</i>
40	<i>Хочу підкреслити головне (ПОПП, URL).</i>	<i>And I just want to deliver the main messages (POPP, URL).</i>
41	<i>Найважливіше для мене як президента України, для українського народу, для президента США, для американського народу, – це мир (ПОПП, URL).</i>	<i>So the top priority for me as the Ukrainian President, for the Ukrainian people, for the American President, and for the American people is the peace (POPP, URL).</i>
42	<i>І єдиний шлях до деескалації ситуації на сході моєї країни – це</i>	<i>And the only way how we can deescalate the situation on the east of</i>

№ п/п	Текст оригіналу	Текст перекладу
	<i>мирний процес, мирний план, у тому числі дотримання припинення вогню, це всебічний діалог всередині України, це виведення російських військ з нашої території, це закриття кордонів для військ, зброї та боєприпасів, це негайне звільнення всіх заручників (ПОПП, URL).</i>	<i>my country is the peace process and the peace plan, which included the cease-fire; inclusive dialogue inside of Ukraine; withdrawing Russian troops from my territory; closing the border for troops, for weapons and ammunition; releasing – immediately releasing all the hostages (POPP, URL).</i>
43	<i>Саме цього хоче від нас весь світ (ПОПП, URL).</i>	<i>And that is what the whole world is waiting from us (POPP, URL).</i>
44	<i>Ми сподіваємося домогтися прогресу вже в найближчому майбутньому (ПОПП, URL).</i>	<i>And progress is most probably delivered in the near future (POPP, URL).</i>
45	<i>Ми очікуємо найближчими днями продовження мінського діалогу (ПОПП, URL).</i>	<i>We expect it will be a continuation of the Minsk dialogue in the very near days (POPP, URL).</i>
46	<i>Ми щиро сподіваємося, що режим припинення вогню, який діє вже 12 днів, призведе до міцного миру і дозволить нам врятувати Донецьк і Луганськ, жителі яких перебувають наразі у надзвичайно скрутному становищі (ПОПП, URL).</i>	<i>And we really hope that the cease-fire, which already lasted for 12 days, will bring – will transform to real peace, which can help us to save Donetsk and Luhansk from the very difficult situation the people of which appear now (POPP, URL).</i>
47	<i>Я глибоко вдячний президенту Обамі за надзвичайно продуктивний, відкритий і щирий</i>	<i>I thank very much to the President for the very fruitful, very open, very straightforward dialogue, and I thank</i>

№ п/п	Текст оригіналу	Текст перекладу
	<i>діалог і за те рішення, яке ми сьогодні прийняли (ПОПП, URL).</i>	<i>you for the decision we reached today (POPP, URL).</i>
48	<i>Ви виступаєте як друг України, а друзі пізнаються, як відомо, в біді (ПОПП, URL).</i>	<i>I think that it's the position of the friend of Ukraine – friend in need is a friend indeed (POPP, URL).</i>
49	<i>Ви – наш справжній друг (ПОПП, URL).</i>	<i>You're a real friend (POPP, URL).</i>

Додаток Б

Цитати із тексту виступу Б. Обама про Крим, Україну

(з офіційним перекладом)

№ п/п	Текст оригіналу	Текст перекладу
50	<i>Over the last several days, the United States has been responding to events as they unfold in Ukraine (OACU, URL).</i>	<i>В останні декілька днів Сполучені Штати реагують на події, які розвиваються в Україні (ОПКУ, URL).</i>
51	<i>Throughout this crisis, we have been very clear about one fundamental principle: The Ukrainian people deserve the opportunity to determine their own future (OACU, URL).</i>	<i>Протягом цієї кризи Сполучені Штати абсолютно чітко стояли на позиціях відстоювання одного принципу – українці мають право визначати своє власне майбутнє (ОПКУ, URL).</i>
52	<i>Together with our European allies, we have urged an end to the violence and encouraged Ukrainians to pursue a course in which they stabilize their country, forge a broad-based government and move to elections this spring (OACU, URL).</i>	<i>Разом з Європейськими союзниками ми закликали до припинення протистояння і закликали українців піти шляхом стабілізації країни, створення представницького уряду та провести вибори цієї весни (ОПКУ, URL).</i>
53	<i>I also spoke several days ago with President Putin, and my administration has been in daily communication with Russian officials, and we've made clear that they can be part of an international community's effort to support the</i>	<i>Я також розмовляв декілька днів тому з президентом Путіним, і моя адміністрація перебуває у щоденному зв'язку з офіційними особами Росії. Ми дали їм чітко зрозуміти, що вони можуть бути частиною зусиль міжнародної</i>

№ п/п	Текст оригіналу	Текст перекладу
	<i>stability and success of a united Ukraine going forward, which is not only in the interest of the people of Ukraine and the international community, but also in Russia's interest (OACU, URL).</i>	<i>спільноти у підтримці стабільної і суверенної України, що є в інтересах не лише України та міжнародної спільноти, але й в інтересах Росії (ОПКУ, URL).</i>
54	<i>However, we are now deeply concerned by reports of military movements taken by the Russian Federation inside of Ukraine (OACU, URL).</i>	<i>Але сьогодні ми глибоко занепокоєні повідомленнями про військові пересування, які здійснює Російська Федерація на території України (ОПКУ, URL).</i>
55	<i>Russia has a historic relationship with Ukraine, including cultural and economic ties, and a military facility in Crimea, but any violation of Ukraine's sovereignty and territorial integrity would be deeply destabilizing, which is not in the interest of Ukraine, Russia, or Europe (OACU, URL).</i>	<i>Росія має історичні зв'язки з Україною, включно з культурними та економічними зв'язками та військовою базою на території Криму. Але будь-яке порушення суверенітету України та територіальної цілісності буде глибокою дестабілізацією, що не є в інтересах України, Росії чи Європи (ОПКУ, URL).</i>
56	<i>It would represent a profound interference in matters that must be determined by the Ukrainian people (OACU, URL).</i>	<i>Це буде втручанням в українські справи (ОПКУ, URL).</i>
57	<i>It would be a clear violation of Russia's commitment to respect the independence and sovereignty and</i>	<i>Це буде чітким порушенням зобов'язань Росії поважати незалежність, суверенітет та</i>

№ п/п	Текст оригіналу	Текст перекладу
	<i>borders of Ukraine, and of international laws (OACU, URL).</i>	кордони України та міжнародних законів (ОПКУ, URL).
58	<i>And just days after the world came to Russia for the Olympic Games, it would invite the condemnation of nations around the world (OACU, URL).</i>	Лише через декілька днів після Олімпійських ігор це призведе до засудження Росії у світі (ОПКУ, URL).
59	<i>And indeed, the United States will stand with the international community in affirming that there will be costs for any military intervention in Ukraine (OACU, URL).</i>	Сполучені Штати будуть разом з міжнародною спільнотою і завіряємо, що буде відплата за будь-яке військове втручання в Україні (ОПКУ, URL).
60	<i>The events of the past several months remind us of how difficult democracy can be in a country with deep divisions (OACU, URL).</i>	Події останніх декількох місяців продемонстрували нам наскільки складною може бути демократія в країні з глибоким поділом (ОПКУ, URL).
61	<i>But the Ukrainian people have also reminded us that human beings have a universal right to determine their own future (OACU, URL).</i>	Але українці також нагадали нам, що люди мають право визначати своє власне майбутнє (ОПКУ, URL).
62	<i>Right now, the situation remains very fluid (OACU, URL).</i>	Зараз ситуація змінюється з хвилини на хвилину (ОПКУ, URL).
63	<i>Vice President Biden just spoke with Prime Minister – the Prime Minister of Ukraine to assure him</i>	Віце-президент Байден розмовляв з прем'єр-міністром України і запевнив його, що у цей складний час

№ п/п	Текст оригіналу	Текст перекладу
	<i>that in this difficult moment the United States supports his government's efforts and stands for the sovereignty, territorial integrity and democratic future of Ukraine (OACU, URL).</i>	Сполучені Штати підтримують зусилля українського уряду і відстоюють суверенітет, територіальну цілісність демократичне майбутнє України (ОПКУ, URL).
64	<i>I also commend the Ukrainian government's restraint and its commitment to uphold its international obligations (OACU, URL).</i>	Я також вітаю тактику стримування з боку українського уряду та відданість міжнародним домовленостям (ОПКУ, URL).
65	<i>We will continue to coordinate closely with our European allies. We will continue to communicate directly with the Russian government. And we will continue to keep all of you in the press corps and the American people informed as events develop (OACU, URL).</i>	Ми продовжуватимемо координувати наші зусилля з Європейськими союзниками, ми будемо у постійному контакті з урядом Росії і ми будемо інформувати вас через пресу та американський народ по ходу подій (ОПКУ, URL).

Додаток В

Цитати із тексту виступу віце-президента США Джо Байдена
на зустрічі з українськими законодавцями: 23.04.2014

(з офіційним перекладом)

№ п/п	Текст оригіналу	Текст перекладу
66	<i>I'm honored, and I mean this sincerely, I'm honored to be with you all, all members of the Rada representing the whole of Ukraine (JBUL, URL).</i>	Для мене це велика честь, і я абсолютно щирий, для мене велика честь бути з вами усіма членами Ради, яка представляє всю Україну (ДБУЗ, URL).
67	<i>I signed the book in the hotel as I was leaving today. The management asked me to sign their book, and I signed, "Ukraine united, Joe Biden." And as I look here, this is Ukraine united – center, south, east, west (JBUL, URL).</i>	Сьогодні виїжджаючи з готелю я підписав книгу відгуків. Керівництво попросило мене підписати книгу і я написав: «Єдина Україна. Джо Байден». І коли я дивлюся на вас, то це якраз єдина Україна - центр, південь, схід, захід (ДБУЗ, URL).
68	<i>And as someone who has held high public office in my country for now 40 years and just because I've been around, literally met every major leader in the world in the last 40 years, I don't -- I want you to know I do not underestimate the incredible pressure you all are under (JBUL, URL).</i>	І як людина, яка обіймала високі державні пости в моїй країні протягом майже 40 років і тільки тому, що я був в політиці і зустрічався з усіма основними світовими лідерами за останні 40 років, я хочу, аби ви знали, що я реально оцінюю неймовірний тиск, під яким ви всі зараз знаходитесь (ДБУЗ, URL).
69	<i>I do not underestimate the</i>	Я реально оцінюю той виклик, який

№ п/п	Текст оригіналу	Текст перекладу
	<i>challenge that you all face (JBUL, URL).</i>	<i>вам зараз кинута (ДБУЗ, URL).</i>
70	<i>And I do not underestimate the frustration you must feel when someone like me comes along and says this is a great opportunity for you (JBUL, URL).</i>	<i>І я розумію розчарування, яке ви відчуваєте, коли хтось на зразок мене приходить і каже, що це чудова можливість (ДБУЗ, URL).</i>
71	<i>As my mother would say, but for the honor, I'd just as soon as pass the opportunity (JBUL, URL).</i>	<i>Як каже моя мати, матиму за честь, щойно буде нагода (ДБУЗ, URL).</i>
72	<i>But the truth of the matter is your fellow countrymen expect a whole lot of you right now. Their expectations are high (JBUL, URL).</i>	<i>Але правда полягає в тому, що ваші співвітчизники очікують від вас зараз дуже багатьох речей. Їх очікування високі (ДБУЗ, URL).</i>
73	<i>The demands on you are – my guess is are fairly extreme (JBUL, URL).</i>	<i>Вимоги до вас, на мій погляд, є надзвичайними (ДБУЗ, URL).</i>
74	<i>And in addition to that, we have – there is – John Kennedy, President Kennedy wrote a book that became very famous called “Profiles in Courage,” and it listed those men and women in our country who had taken political positions that were overwhelmingly interest of the United States of America, but not in their personal interests (JBUL, URL).</i>	<i>І на додаток до цього. Є – Джон Кеннеді, президент Кеннеді, який написав книгу під назвою «Обличчя мужності», що стала дуже відомою. В ній перераховані ті чоловіки і жінки в нашій країні, які обіймали політичні посади, що були в інтересах Сполучених Штатів Америки, але не в їх особистих інтересах (ДБУЗ, URL).</i>

№ п/п	Текст оригіналу	Текст перекладу
75	<i>That's a profile in courage (JBUL, URL).</i>	<i>Це обличчя мужності (ДБУЗ, URL).</i>
76	<i>I hope none of you have to appear in the first edition of the “Profiles in Courage in Ukraine,” but my expectation is some of you are going to have to make some really difficult, difficult personal decisions (JBUL, URL).</i>	<i>Я сподіваюся, що ніхто з вас не з'явиться в першому виданні «Обличчя мужності в Україні», але я думаю, що деяким з вас доведеться приймати певні дійсно важкі особисті рішення (ДБУЗ, URL).</i>
77	<i>But you're facing such unrest and uncertainty, and we can speak a little bit more about that today (JBUL, URL).</i>	<i>Ви зіткнулися з такою нестабільністю і невизначеністю, про які ми ще будемо говорити сьогодні (ДБУЗ, URL).</i>
78	<i>But I also think – it's easy for me to say – there's an expression in English, it says, an expert is anyone from out of town with a briefcase. Well, I don't have a briefcase, and I'm not an expert (JBUL, URL).</i>	<i>Але я також думаю, для мене це просто сказати – є такий вислів англійською, що експерт – це будь-хто з іншого міста, який має портфель. У мене немає портфеля і я не експерт (ДБУЗ, URL).</i>
79	<i>But I have an opinion, and I speak for the President of the United States, and he shares the same opinion (JBUL, URL).</i>	<i>Але у мене є своя думка, і я говорю від імені президента Сполучених Штатів, і він поділяє ту саму думку (ДБУЗ, URL).</i>
80	<i>And that is that this is a second opportunity to make good on the original promise made by the Orange Revolution (JBUL, URL).</i>	<i>Вона полягає в тому, що це другий унікальний шанс виконати сподівання, що народились під час Помаранчевої революції (ДБУЗ, URL).</i>

№ п/п	Текст оригіналу	Текст перекладу
81	<i>This is a genuine opportunity to get right what is always difficult to do the first time when coming out from under the oppression or control of another power (JBUL, URL).</i>	<i>Це справжня можливість зробити правильним те, що завжди складно зробити в перший раз, коли ти виходиш з-під гніту, або контролю іншої сили (ДБУЗ, URL).</i>
82	<i>You're a month away from – I would respectfully suggest, although I will be probably criticized by the press for saying it, what hopefully will be and may be the most important election in Ukrainian history, and that is that you have an opportunity, a chance to bring about an era of reform and democratic renewal that you all hoped for two, five, 10, 15 years ago to lay the groundwork for an even more united and more prosperous Ukraine (JBUL, URL).</i>	<i>Вам залишається місяць до того, що я б з назвав, – хоча, можливо, преса розкритикує мене за ці слова – найбільш важливими виборами в історії України. І таким чином у вас є можливість, шанс розпочати еру реформ і демократичного оновлення, на які ви всі сподівалися два, п'ять, 10, 15 років тому, аби закласти основу для ще більш єдиної і процвітаючої України (ДБУЗ, URL).</i>
83	<i>In speaking with your acting President, I was referencing the personal bravery and heroism of Ukrainians is well known (JBUL, URL).</i>	<i>У розмові з вашим діючим президентом, я говорив про те, що особиста мужність і героїзм українців добре відомі (ДБУЗ, URL).</i>
84	<i>You are a strong, strong, strong people. And I'm not being solicitous. I mean it is real (JBUL, URL).</i>	<i>Ви дуже, дуже, дуже сильні люди. Говорю не тому, що я хочу в це вірити. Це так і є насправді (ДБУЗ, URL).</i>

№ п/п	Текст оригіналу	Текст перекладу
85	<i>And you face very daunting problems and some might say humiliating threats that are taking place indirectly (JBUL, URL).</i>	<i>І ви стикаєтеся з дуже складними проблемами і, дехто скаже, принизливими і непрямим загрозами (ДБУЗ, URL).</i>
86	<i>And – but the opportunity to generate a united Ukraine, getting it right, is within your grasp (JBUL, URL).</i>	<i>Але можливість створити Єдину Україну, створити її правильно у ваших можливостях (ДБУЗ, URL).</i>
87	<i>And we want to be your partner, your friend in the project. And we're ready to assist (JBUL, URL).</i>	<i>І ми хочемо бути вашим партнером, вашим другом у цьому проєкті. Ми готові допомогти (ДБУЗ, URL).</i>
88	<i>I have an expression I use as I've gone around the world through my career is you never tell another man or woman what's in their interest. They know their interest better than you know their interest (JBUL, URL).</i>	<i>У мене є вислів, який я використовую протягом своєї кар'єри по всьому світу – не розповідайте іншому чоловікові, або жінці в чому полягають їхні інтереси. Вони краще знають про свої інтереси ніж знаєте ви (ДБУЗ, URL).</i>
89	<i>And so I want you to know that we are not suggesting we have the answers for you, but we're merely suggesting that we stand ready to stand with you in every endeavor that you undertake to generate the united prosperous and coherent Ukraine you're all fighting for</i>	<i>І тому я хочу, аби ви знали, що ми не пропонуємо для вас відповідей, але ми просто кажемо, що ми готові допомагати вам у кожному починанні, яке ви робите для того, щоб створити єдину, процвітаючу і узгоджену України, за яку ви всі боретесь (ДБУЗ, URL).</i>

№ п/п	Текст оригіналу	Текст перекладу
	(JBUL, URL).	
90	<i>And to the extent that we can be of small assistance in you holding a free election on May the 25th, we want to be part of that (JBUL, URL).</i>	<i>І там, де ми можемо сприяти у проведенні вільних виборів 25 травня, ми хотіли б допомагати (ДБУЗ, URL).</i>
91	<i>To the extent that we can help in stabilizing and strengthening Ukraine's economy by helping you withstand the unfair economic pressure being thrust upon you, we stand ready to do that, and I say the American people stand ready – not just Barack Obama and Joe Biden – but the American people (JBUL, URL).</i>	<i>І там, де ми можемо допомогти в стабілізації та зміцненні української економіки, ми будемо допомагати вам витримати економічний тиск, з яким ви несправедливо зіштовхнулися. І я кажу, що американський народ готовий допомагати – не тільки Барак Обама і Джо Байден – але і американський народ (ДБУЗ, URL).</i>
92	<i>As you all know well we have a significant Ukrainian-American population. We stand with you (JBUL, URL).</i>	<i>Як ви всі добре знаєте, у нас значна кількість українсько-американське населення. Ми підтримуємо вас (ДБУЗ, URL).</i>
93	<i>And it is not just a foreign policy judgment, it is a personal – it's an emotional commitment, as well, by millions of Americans (JBUL, URL)</i>	<i>І це не просто зовнішня політика, це особисте – це емоційна прихильність мільйонів американців (ДБУЗ, URL).</i>
94	<i>And as you attempt to pursue energy security, there's no reason</i>	<i>Ви намагаєтеся домогтися енергетичної безпеки і немає</i>

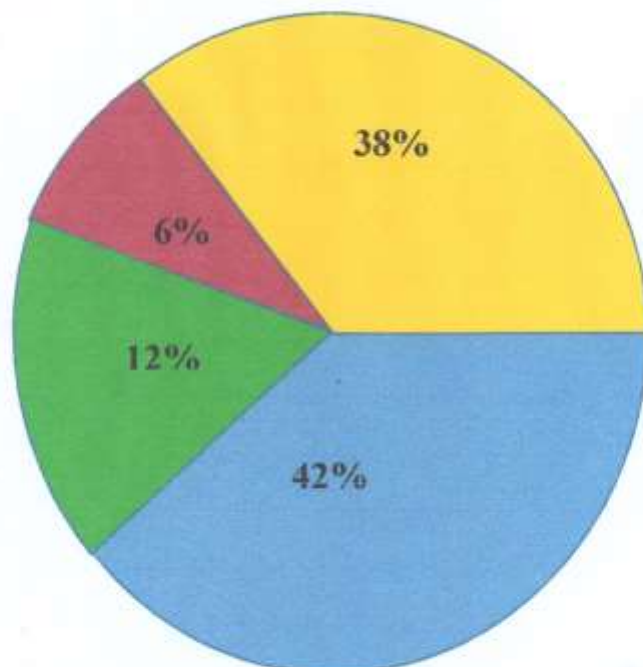
№ п/п	Текст оригіналу	Текст перекладу
	<i>why you cannot be energy secure. I mean there isn't (JBUL, URL).</i>	жодної причини чому ви не можете стати енергетично незалежні. Я справді так думаю (ДБУЗ, URL).
95	<i>It will take time. It takes some difficult decisions, but it's collectively within your power and the power of Europe and the United States (JBUL, URL).</i>	Це займе певний час. Потрібно буде приймати деякі важкі рішення, але це все разом у ваших силах, в силах влади Європи і США (ДБУЗ, URL).
96	<i>And we stand ready to assist you in reaching that (JBUL, URL).</i>	І ми готові допомогти вам у досягненні цього (ДБУЗ, URL).
97	<i>You need a court system that not only you and your people, but the rest of the world assumes can actually adjudicate fairly disputes among people (JBUL, URL).</i>	Вам потрібна судова система, яку не тільки ви і ваші люди, але яка, як і інший світ вважає, може дійсно виносити рішення щодо суперечок між людьми (ДБУЗ, URL).
98	<i>The constitutional reforms that you are envisioning now are ones that some of you have fought for in various ways your entire career, a balance of power between the parliament and the President (JBUL, URL).</i>	З конституційними реформами, що ви їх плануєте, деякі з вас боролися різними способами протягом всієї вашої кар'єри, це – баланс сил між парламентом і президентом (ДБУЗ, URL).
99	<i>The decentralization and empowering of local communities – we call that devolution of power back home – local communities</i>	Децентралізація та розширення прав і можливостей місцевих громад – ми називаємо це передача влади додому – місцеві громади

№ п/п	Текст оригіналу	Текст перекладу
	<i>able to elect their own local officials, control their own budgets, elect their councils (JBUL, URL).</i>	здатні обирати місцевих чиновників, контролювати власні бюджети, обирати власні ради (ДБУЗ, URL).
100	<i>So it is – I don't want to exaggerate our role or exaggerate what we – how strongly we feel, but the United States supports the rights, the freedoms and the fundamental dignity of the people of Ukraine, all the people of Ukraine (JBUL, URL).</i>	Таким чином, це – я не хочу перебільшувати нашу роль чи перебільшувати те, як сильно ми переймаємося, але Сполучені Штати підтримують фундаментальні права, свободи і гідність народу України, всього народу України (ДБУЗ, URL).

Додаток Г

Відсоткове співвідношення застосування різних видів перекладацьких трансформацій при перекладі ділової комунікації перших осіб держав США та України

- 42%** – граматичні перекладацькі трансформації
 (перестановка, граматичні заміни, додавання граматичних одиниць, опущення граматичних одиниць, членування речень, об'єднання речень);

- 38%** – лексичні перекладацькі трансформації
 (модуляція, транскрипція, транслітерація, калькування, конкретизація, генералізація, диференціація значень);

- 12%** – комплексні перекладацькі трансформації
 (антонімічний переклад, описовий переклад, цілісне перетворення, компенсація);

- 6%** – додаткові перекладацькі трансформації
 (займенниковий повтор, заміна займенникового повтору, лексичне розгортання, лексичне згортання, стилістична нейтралізація, стилістична спеціалізація, конверсивна заміна (або векторна трансформація), розпад полісемії, транскодування, комбінована реномінація, пошук варіантних відповідників, пошук еквівалента, гіперонімічне перейменування, прийоми перекладу герундію та герундіальних конструкцій).

SUMMARY

The political sphere has long played a significant role in the life of society. At the same time, peculiarities of translating business communication of top officials of states attract special attention of modern language scientists, linguists and translation specialists. Various aspects of translation, techniques and means of translation transformations are becoming increasingly relevant in scientific works devoted to the translation of political speeches.

As an independent subject of research, business communication appears in the works of such scientists as A. M. Sosnovska, N. Ye. Yurik, O. O. Garmatyuk, I. I. Aminova, M. Y. Dmitrenko, N. L. Kolesnikova, J. M. Lahiff, J. M. Penrose, A. Miroshnichenko, V. O. Nazarenko, T. M. Orlova, A. P. Panfilova, G. G. Pocheptsova, S. G. Ter-Minasova and other researchers. The problems of translating business communication and reproducing political vocabulary into another language were considered in the scientific works of Yu.A. Zatsniy, R. P. Zorivchak, V. I. Karabana, T. R. Kiyaka, V. N. Komissarova, V. M. Krupnova, O. V. Rebria, L. M. Chernovaty and others. However, aspects of translation of political vocabulary and business communication of top officials of states remain poorly understood, in particular, this concerns functioning of the transformational translation model as an integral system. In the reference literature on translation studies, there is still no clear transformational model of translation, in particular, the transformational model of translation of business communication of top officials of states, so in this study I highlighted my own vision of this aspect as a tool for professional translation activities.

Relevance of qualification paper for master's degree in translation studies

it is determined, on the one hand, by a comprehensive study of the linguistic features of business communication of top officials of states, and on the other – by the need for a deeper study of the translation transformations used in official translations of politicians, as well as the need to design a transformational model for translating business communication of top officials of states.

Objective of the research is identification of specifics of translation of political vocabulary in official speeches of top officials of states (on the example of materials of speeches of politicians of the United States and Ukraine and their official translations).

This objective provides for solution of the following **problems**:

- to find out and clarify the concepts of "business communication", "communicant", "communicator", "cross-cultural communication", "business discourse", "translation transformation", "transformational translation model";

- to analyze the structural-semantic and communicative-pragmatic characteristics of business communication of top officials of the United States of America and Ukraine;

- to investigate and determine the schemes of applied translation transformations in official translations of speeches of top officials of states;

- to construct an obvious transformational translation model and investigate its functioning;

- to determine the percentage of application of various types of translation transformations in the translation of business communication of top officials of the United States and Ukraine.

The object of research there is a political vocabulary of business communication between top officials of the United States and Ukraine (in particular, speeches by US President Barack Obama, US Vice President J. Biden and president of Ukraine Petro Poroshenko with their official translations).

Subject of research there is identification and analysis of the features and techniques of translating political speeches in the framework of applying a transformational translation model as an integral system of functioning of translation transformations.

Practical significance of the results obtained consists of the possibility of their use when solving translation problems in the field of politics and further development of translation studies as a science. Materials, main provisions and conclusions can be used in classes on theory and practice of translation, as

educational materials for translation students, as well as in development of textbooks and manuals on translation studies. Also, the materials of the work can be used by practicing translators, because it describes the main techniques and means of translation transformations that can be used when making official translations of political speeches of top officials of states. Designed visualized transformational model of translation of business communication of top officials of states can be successfully applied in implementation of professional translations in the field of politics and be part of initiatives on the way to solving topical issues of translation studies. And additional translation transformations (the 4th group of translation transformations), which are still poorly studied today, can become the topic of future scientific research of graduate students and scientists, are considered in detail.

Scientific novelty of the results obtained consists of the fact that in the work *for the first time*: a clear transformational model of translation of business communication of top officials of states and was designed and its functioning was *investigated*; additional translation transformations were reviewed in detail (Group 4 of translation transformations) that are poorly studied; preservation of semantic and structural potential of business speeches, their political strategies and tactics when reproducing them in the target language was clarified; schemes of applied translation transformations in official translations of speeches of top officials of states were thoroughly investigated; percentage ratio of the use of various types of translation transformations in translation of business communication of top officials of the United States and Ukraine was established, in-depth *analysis* was done of the use of all possible translation transformations in the translation of political speeches with specific examples and explanations, as well as *it was proven* that the harmonious and well-coordinated application of several types of translation transformations rationally and adequately transforms the content of political statements into the target language by combination of them.

Material of the research was as follows: presentation materials President Barack Obama and President Poroshenko after meeting at the White House on 22.09.2014 (with official translation), materials of B. Obama's speech on Crimea,

Ukraine (with official translation), materials of the speech of US Vice President J. Biden at a meeting with Ukrainian lawmakers on 23.04.2014 (with official translation). The total volume of the continuous sample is 100 monologue units.

The following methods were used for the study: *continuous sampling method* to select actual material; *methods of structural, semantic, and pragmatic analysis* to find out specifics of the functioning of political vocabulary; *methods of translation analysis* to determine how to reproduce political vocabulary, as well as *methods of quantitative analysis*. Also among the narrow-profile methods are the following ones – *contextual analysis* of the source text in order to determine specifics of functioning of political vocabulary in business speeches, *comprehensive comparative translation analysis* which synthesizes *methods of component, comparable and linguistic and stylistic analysis* of the source text and its translation into the target language, as well as *content analysis* (to find individual tokens in the source language and their correspondences in the target language). Among the general scientific methods, the following were used: *inductive and deductive methods* (identification of general and partial scientific provisions for a comprehensive study of the vocabulary of the source language and its reproduction in the target language), *analytical method* (to study different approaches to the interpretation of concepts "business communication", "communicant", "communicator", "cross-cultural communication", "business discourse", "translation transformation", "transformational translation model"), as well as the method of *theoretical modeling*, which makes it possible to construct a transformational model of translation of business communication of top officials of states and provide for achievement of adequacy and equivalence of translation when applying certain types of translation transformations.

Structure and scope of work. The thesis consists of an introduction, three sections, conclusions to each section, general conclusions, a list of sources used (116 items, 39 items are in foreign languages), a list of reference literature (9 items), a list of sources of illustrative material (6 items), an abstract in English, a list of terms and definitions, as well as appendices. The full scope of the work is 174 pages, the main content is represented on 118 pages.

In the **introduction**, relevance of the chosen topic is substantiated, the purpose and main tasks are formulated, research methods, object, subject are determined, scientific novelty of the results obtained is discussed, theoretical and practical significance of the research are revealed, and structure of the work is described.

First section of the work "Theoretical foundations of studying business communication in the context of the transformational translation model in modern linguistics and translation studies" as a theoretical part of the study is devoted to the theoretical foundations of business communication and the transformational model of its translation, namely, the definition of the concepts of "business communication", "communicant", "communicator", "inter-cultural communication", "business discourse", "translation transformation", "transformational translation model" and definition of the role of translator and translation studies as a science in the field of business inter-cultural communication. The issues of national and cultural specifics of discourse strategies of participants in inter-cultural business communication are considered.

Second the section of the work "Structural-semantic and communicative-pragmatic characteristics of business communication of the top officials of the United States of America and Ukraine" is devoted to analysis of the structural and semantic potential of business communication of the top officials of the states of the United States of America and Ukraine, which outlines the strategies and tactics of politicians' speeches with presentation of specific examples, and also describes the business speech of the top officials of the states of the United States of America and Ukraine, which is filled with political ideality and pragmatism, and at the same time artistically colored.

Third the section "Transformational model of translation of business communication of the top officials of the states of the United States of America and Ukraine" is devoted to a detailed analysis of translation transformations used by official translators in translation of political speeches of the top officials of the states of the United States and Ukraine (US President Barack Obama, US Vice President Joe Biden and president of Ukraine Petro Poroshenko) with practical explanations

from the point of view of modern translation studies and theory and practice of translation; schemes of applied translation transformations in translation of political speeches were studied and defined; percentage of application of various types of translation transformations in the translation of business communication of the top officials of the states of the United States and Ukraine was determined.

General conclusions contain scientific and practical results of the work obtained in the study and outline prospects for further research in the chosen direction.

Studying challenges of translating business communication of top officials of states attracts attention of both linguists and translation specialists of Ukraine, and also other countries. Ukraine is currently experiencing a period of sharp development of political and economic ties both with the United States, and also with all countries of the world. That is why there is a growing need for research of translation of business communication of top officials of states.

Summarizing the research, it should be noted that translation transformations, together with their techniques and ways to achieve adequacy and equivalence, are a powerful tool in translating business communication, in particular political speeches. Analysis of applied translation transformations based on the speeches of politicians of the United States of America and Ukraine and their official translations demonstrates an example of a perfect and successful transformation model of translations of business communication of top officials of states: US President Barack Obama, US Vice-President Joe Biden and President of Ukraine Petro Poroshenko. An extremely important requirement of grammatical transformations of political speeches is accuracy in transmission of content, which is determined not by literal correspondence between the units of two languages, but by functional identity. At the same time, the text of the target language is functionally identical to the text of the source language, and all the requirements of official business speech are preserved: brevity, clarity, accuracy, literatureness, certainty under any circumstances.

Accordingly, business communication of top officials of states retains its main qualities: brevity, clarity, accuracy, literatureness, certainty in all circumstances.

Translation transformations transform both the form and meaning of the original units, but preserve the contents and very essence of the transmitted information. This allows us to state that skillful and appropriate application of translation transformations does not cause any misunderstandings and deviations from the main goal – accurate transmission of content. After all, thanks to correctly selected methods of translation transformations, the translator achieves equivalence in the translation process.

The transformational model of business communication translation forms the basis of business communication translation activities. Thus, four groups of translation transformations that appear as a single whole, intertwining, organically combining and complementing each other, serve as an extremely powerful base for the translator's activity, because they provide excellent and powerful tools (along with their techniques, forms and means) for transferring grammatical, lexical and cross-cultural features from the source language into the target language.

Also summing up the conducted research on the use of translation transformations in the translation of political speeches of top officials of the US and Ukrainian states (on the example of the speeches of US President Barack Obama, US Vice-President Joe Biden, President of Ukraine Petro Poroshenko and their official translations), we can conclude that translators are quite active in using translation transformations not only separately, but mostly harmoniously combining them. Such integration of translation transformations in reproduction of business communication of top officials of the US and Ukrainian states into the target language ensures perfection of content transmission, preserving: the potential of the source language, semantic potential of the source language, the content of pragmatic strategies and tactics of the source language.

At the same time, holistic transformations in transmission of the content of politicians' statements ensure, first of all, accuracy and informative content of the transmission of the context. At the same time, ideological and pragmatic features of speeches of the presidents are preserved, which is extremely important in the field of politics.

In the course of this study, it was also noted that most of all translators of speeches of top officials of the United States and Ukraine use **grammatical translation transformations (42%)** and **lexical translation transformations (38%)**. Somewhat smaller, but quite active is application of **complex (lexical and grammatical) translation transformations (12%)**. At the same time, the least used are **additional translation transformations (6%)** however, their use acquires a special original meaning for transferring content of utterances to another cross-cultural inter-language environment, in particular, this concerns conversion replacement, trans-coding, combined renomination and receiving translations of gerund and gerund structures, because among additional translation transformations, these subspecies provide the most original accurate search for a match in the target language. (See Attachment D). Percentage ratio of use of various types of translation transformations in the translation of business communication of top officials of the United States and Ukraine)

Therefore, translation transformations, while transforming the form and semantics of the original units, allow us to preserve the content and very essence of the transmitted information. Achievement of perfect equivalency of translation is a result of successful translation activity on the basis of appropriate application of the totality of translation transformations. In this case, one should consider **transformational model of translation of business communication of top officials of states** as a set of lexical, grammatical, complex, additional translation transformations that are successfully used in translations of political speeches due to their harmonious combination, integrated functionality and professionalism of the translator.

It can also be summed up that use of grammatical and lexical translation transformations in the translation of speeches of both Anglo – American politicians into Ukrainian, and Ukrainian politicians into English is quite active and significant, and when translating in the same sentence one can smoothly apply several types of transformations simultaneously: grammatical, lexical, complex and additional - they rationally adequately transform the content of political statements into the target

language due to their harmonious combination. Very often, thanks to the use of transcription, transliteration and copying, the target language is enriched with new tokens. With a harmonious combination **translation transformations** during translation of most of sentences of the analyzed business communication of top officials of states **the following ones are predominant, which are indicated by diagrams**: permutation + copying + grammatical substitutions; permutation + transcription + grammatical substitutions; permutation + modulation + transliteration; permutation + concretization + merger of sentences; permutation + generalization + omission of grammatical units; permutation + modulation + grammatical substitutions + addition of grammatical units.

The issue of additional types of translation transformations (their classification, definition, wider application, meaning) – that is, the 4th group of translation transformations, which is poorly studied - will find its solution in the next five years, which may be the topic of future scientific dissertations of graduate students, linguists and translation specialists in the following years. In my research, such additional translation transformations as pronoun repetition, replacement of pronoun repetition, lexical deployment, lexical folding, stylistic neutralization, stylistic specialization, conversion replacement (or vector transformation), polysomy disintegration, trans-coding, combined renomination, search for variant matches, search for equivalent, hyperonymic renaming, techniques for translating gerund and gerund structures are considered. They are considered by many modern linguists and translation specialists as additional, and there is a lot of discussion about their classification, definitions and applications.

In the course of analyzing translation transformations and studying their application in translations of political speeches (based on speeches of politicians of the United States of America and Ukraine and their official translations), it is important to consider the structure of the transformational translation model. This issue has not yet been sufficiently studied and requires new future research by scholars. In the reference literature on translation studies, there is still no clear transformational model of translation, in particular, the transformational model of

translation of business communication of top officials of states, so in this study I highlighted my own vision of this aspect as a tool for professional translation activities. Construction of a transformational translation model is reflected in a visual image, where its components are shown in graphical form against the background of visual designation of the source and target text with their main characteristics. (See Figure 1)

Such an obvious transformational model of translation of business communication of top officials of states, developed in the course of this research, can be successfully applied in implementation of professional translations in the field of politics and in the theory of translation studies as a science.